

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

9/47.924)

14.8

ԱՐՄԱՂԱՆԻ

1938

№ 8

Արմատ

3731

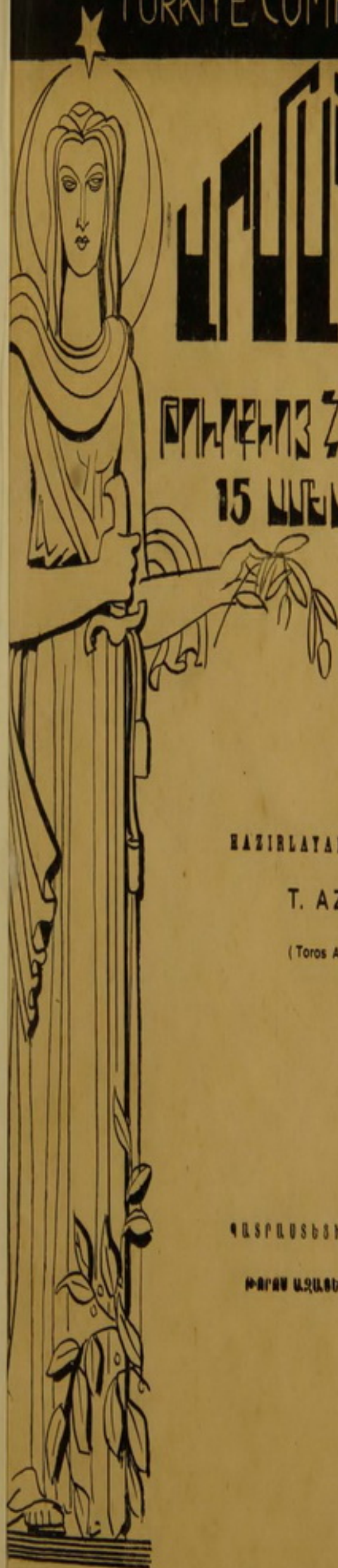
ARMAGAN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ 15^{İNCİ}

YIL DÖNÜMÜ

1923

1938

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻՆ

15 ԱՄԵՆԻ ԱՐԹԻՒՐ

HAZIRLAYANLAR:

T. AZAD M. KOÇ

(Toros Azadyan) (Mardiros Koçunyan)

ԳԱՏՐԱՍԵՑԻՆ

ԽՈՐԴՈՒ ԱԶԱՏԵԱՆ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳՕՁՈՒՆԵԱՆ

2000

İSTANBUL

ԻՍՏԱՆԳՈՒԼ

~~3(47.924)~~
~~Ք-22~~

Ա Ր Մ Ա Դ Ա Ն

—
TÜRKİYE CUMHURİYETİ 15 İNCİ YILDÖNÜMÜ

Ա Ր Մ Ա Դ Ա Ն

Թուրքիոյ Հանրապետութեան 15 տնեակին ապրիլ

1923-1938

22

22

Հրատարակչին

ԲԱՐՈՒ ԱՆՏԱՆԱՆ ՄԱՐԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆ

3731

Տպագր. ԿԵՆՏՐՈՆԻՍԿ
Կ. Ն. ՄԱԿԱՆԻՅԱՆ
Իտալիոյ 1938

Milletlerin tarihleri devirlere ayrılır. Bu devirler ise, çok defa, yalnız şahısların ve hadiselerin tebeddülüyle birbirlerine bağlı bulunurlar. Lakin, öyle tarihi devirler de vardır ki, mazinin hadisat ve vekaiinden bütün bağlarını çözerek ve milli ruh-tan ve onun tükenmez kaynaklarından ilham alarak, kendilerine mahsus yeni bir damga taşırlar.

Kuruluşunun 15inci yıldönümünü selamladığımız Türkiye Cumhuriyeti, işte bu tarihi devirlerden biri ve onun kurucusu ve koruyucusu olan ATATÜRK de milli ruhun ve milli ülkünün yüksek sembolüdür.

1923 tarihi, dünyayı bir harabezara çeviren Umumi Harbin fecaatlerinden ve ec-nebi hakimiyetinin kabuslarından yeni kurtulmuş, mannen ve maddeten yıpranmış bir Milletin yeniden canlanmasının ve kalkınmasının muhteşem bir ifadesidir ki, mazinin kasvetli hatıra ve facialarını arkasında bırakarak, bugünkü başdöndürücü hamlelerin ve hayret verici ilerleyişlerinin kutlu yolunu hazırlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti, milli hududları içinde bugün tamamiyle yerleşerek, eşsiz Önderinin yurduna bir ilâhi armağan olan yüce dehası sayesinde ve 15 sene gibi pek kısa bir zaman içinde, öyle bir yükseliş derecesine varmış ki, milletler tarihinde bunun bir misline daha tesadüf edilemez.

Biz, cümlemiz, Türk Vatanının bütün medeni dünyaca hayret ve takdirlerle alkışlanan siyasi, içtimai, harsî, iktisadi, sınai ve ilmi sahalardaki emsalsiz İnkilâplarının hakiki müşahideleri olmak itibarıyla, gözle görülür ve elle tutulur derecedeki bu hakikati burada göğüslerimizi kabartarak kaydetmek isteriz.

Sırf demokrasi esaslar üzerine kurulmuş bir devlet olan Cumhuriyetçi Türkiye, daha ilk günden : "HAKİMİYET MİLLETİNDİR," umdesini bir milli gaye olarak kabul ettikten sonra, bu İdeali ebedileştirmek için hiç bir engelden yılmamıştır.

Padişahların mütefessih saltanat devrinden miras kalan taasupların ve canıane ihtirasların son bakayeleri de Cumhuriyetimizin nurlu güneşi altında bûsbütün yok olmuş ve ruhu ve dimağı muasır telâkkilerin feyzile yağrılmış olan yeni nesil ise, ümit ve imanla dolu olarak Atatürkün kurduğu medeniyetin temiz ve hayat verici havasını teneffüse başlamıştır.

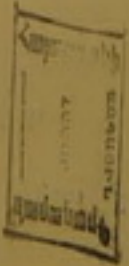
Bu önüne geçilmez ilerleyişin seyri içinde, Türk Vatanının öz evlatları olan Türk-Ermeniler de bittabi bu harekete yabancı durmamışlar ve Cumhuriyetin sayısız nimetlerinden müstefid olarak, muhtelif sahalarda tedricen şerefli mevkiler işgal etmek imkânını bulmuşlardır.

Türkiye Cumhuriyetinin 15 inci yıldönümüne sunulan bu naçiz ARMAĞANı neşretmekle, Türk-Ermeni Vatandaşlarının Cumhuriyetin feyzli idaresi altında içtimai, terbiyevi, harsî, iktisadi ve daha pekçok sahalarda elde ettikleri terakkilerin umumi bir levhasını göz önünde canlandırmak istedik. Bu terakkiler ise Türk-Ermenilerinin saadetine, inkişafına ve bilhassa kendilerine gösterilen büyük itimat ve ihtimama canlı bir misal teşkil eder ki, şimdiye kadar hiçbir devirde bunun misli görülmemiştir.

Biz o samimi kanaâtteyiz ki, tarafımızdan yapılan bu ilk hayırlı teşebbüs, gerek Türkiye Cumhuriyeti hududları içinde ve gerek ecnebi topraklarında yayılmış Ermenilere müddeamız hakkında tam bir fikir vermeğe gereği gibi hizmet edecektir.

Bizim bu içten gelen teşebbüsümüzün, burada ve yabancı ülkelerde yaşayan her Ermeninin kalbinde derin akisler yaratacağına ve cümlesinin minnetle dolu gözle-rini 20 inci asrın en Büyük İslahatçısı olan Atatürke çevirerek, Onun yüce dehası ve yaratıcı kudreti önünde hürmetle eğilmelerine vesile vermek yolunda, mütevazı de olsa, bir hizmet ifa edeceğine kaniyiz.

T. AZAD M. KOÇ

91-2009

20809-144

191-2022

Ազգերու պատմութիւնները շրջաններու կը բաժնուին, շրջաններ որոնք յաճախ մէկը մէկու շահկապուած են անձներու եւ ղեկավարու փոփոխութեամբը միայն: Սակայն կան նաեւ պատմական շրջաններ, որոնք ամէն կապ խզելով անցնելի իրադարձութեանց եւ ղեկավարուն հետ, իրենց առանձնայատուկ դրոշմը կ'ստանան ազգային ոգիէն եւ անոր անըստապառ ազդեցութիւնը:

Թուրքիոյ Հանրապետութիւնը, որուն հիմնադրութեան 15րդ տարեդարձը կ'ողջունենք, մէկն է ահա այդ պատմական դարաշրջաններէն, որուն կերտողը Աթաթիւրք խորհրդանշէն է ազգային ոգիին եւ խելային:

Աշխարհուեր պատերազմին սարսափներէն եւ օտար տիրապետութեան մղծաւանջէն ձերբազատուած եւ բարոյապէս, ֆիզիքապէս ու նիւթապէս սպառած ժողովուրդի մը կենսունակութեան եւ վերականգնումի շեղ հանգրուանն է 1923ը, որ, իր ետին թողած մտայ պատկերը անցնելի, այսօրուան նուաճումներուն եւ ապրիցուցիլ յառաջդիմութեանց նամբան յարդարեց:

Թուրք Հանրապետութիւնը, ազգային սահմաններուն մէջ խորապէս աւերապնդած, իր անզուգական Առաջնորդին հայրենանուէր հանճարին շնորհիւ տասնընիկ տարուան հարձ շրջանի մը մէջ հասաւ վերելքի այնպիսի աստիճանի մը՝ որուն նմանը չէ տեսնուած ազգերու պատմութեան մէջ:

Մենք բոլորս, ազանաւոր վկանները Թուրք հայրենիքին քաղաքային, ընկերային, մշակութային, տնտեսական, նարտարարութեամբական եւ գիտական աննախընթաց յեղաշրջումներուն, որոնք հիացումին ու զնահատանքին առարկան հղած են բազաբակիր թաշխարհին, այսօր արդար հպարտութեամբ է որ կ'արձանագրենք շօշափելի իրականութիւնը:

Հանրապետական Թուրքիա, էապէս ռազմավար սկզբունքներու վրայ հիմնուած պետութիւն մը, առաջին օրէն իսկ օՒՇԽԱՆՈՒԹԻԻՆԸ ԱԶԳԻՆԸ է՝ նշանաբանը որդեգրելէ վերջ, այդ իտէյա վարչական հանրօգուտ զարմեւելու եւ զայն յաւերժացնելու համար ոչ մէկ արգելքի աղբւլ ընկրկեցաւ:

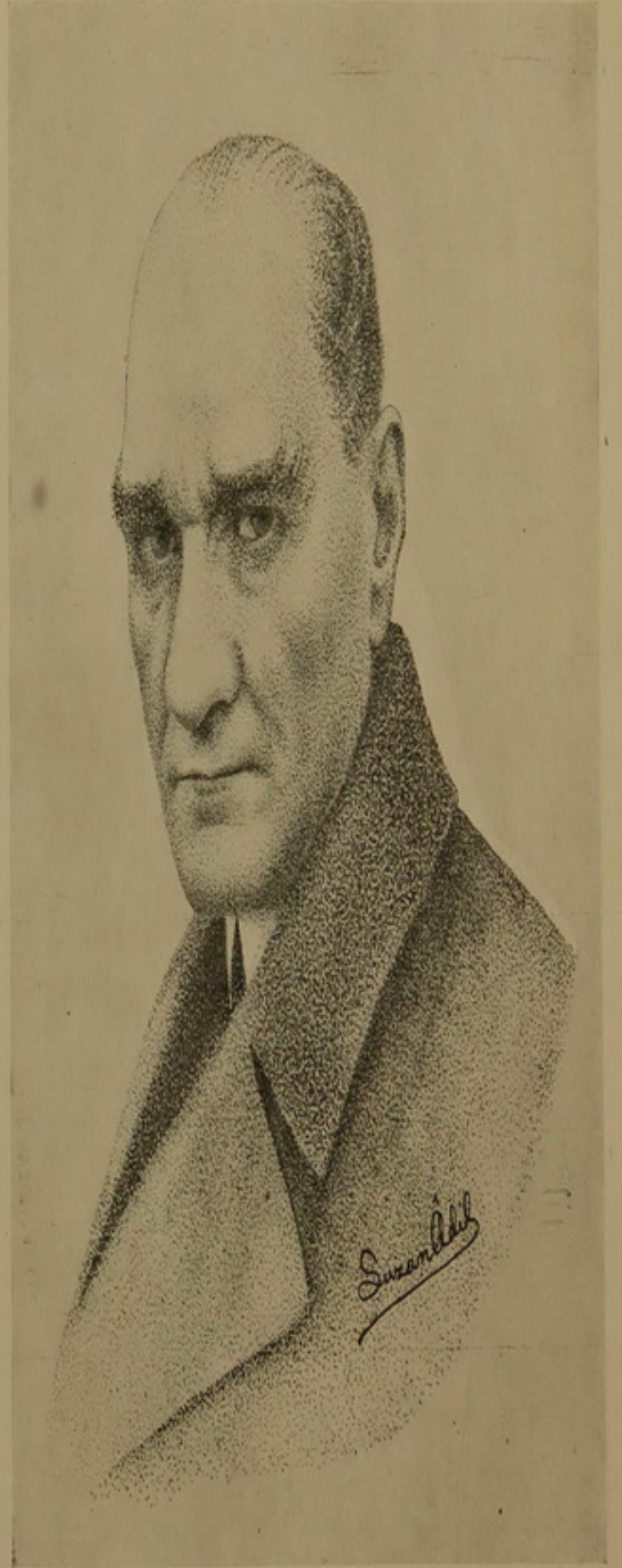
Հանրապետութեան լուսաշող արեւին տակ իսպառ անհետացան սուլթանական ապականած տիրապետութիւնէն ժառանգ մնացած մոլեռանդութեան, ատելապառ ցանկութեանց վերին մնացորդներն ալ, եւ արդիական ըմբռնումներով սնած ու առգորուած նորահաս սերունդը շնչեց Աթաթիւրքի կերտած քաղաքակրթութեան մաքուր ու կենարար միւլտիպլը, յոյսով եւ հաւատքով լի:

Անկասելի յառաջդիմութեան այս խոյանքին մէջ, որպէս Թուրք հայրենիքի հարազատ զաւակ, ընկանաբար չիլի կրնար անմասն մնալ նաեւ Հայերը, որոնք գիտցան օգտուիլ Հանրապետութեան ընձեռած բարիքներէն եւ աստիճանաբար պատուաբեր դիրքեր գրաւել զանազան մարզերու մէջ:

Թուրքիոյ Հանրապետութեան տասնընիկամեակին նուիրուած այս ԱՐՄԱՂԱՆԸ լոյս ընծայելով, փափաքեցանք ընդհանուր մէկ պատկերը տալ Թուրք-Հայ հայրենակցին Հանրապետական Վարչաձեւին տակ ձեռք բերած յառաջդիմութիւններուն՝ ընկերային, կրթական, մշակութային, տնտեսական եւ այլ մարզերու մէջ, որոնք ճշգրիտ լափանիշն են հայ ժողովուրդի բարօրութեան, զարգացման ու մանուաւդ իրեն ընծայուած այն վստահութեան եւ հոգածու վերաբերումին, որոնք իրենց նախընթացը չեն ունեցած երբեք:

Այն անկեղծ համոզումը ունենք, թէ մեր այս ձեռնարկը՝ որ իր տեսակին մէջ առաջինն է, պիտի ծառայէ հայ հայրենակիցներու վերջին տասնընիկ տարուան վերջի մասին ամբողջական գաղափար մը տալու, ըլլայ Թուրքիոյ Հանրապետութեան սահմաններուն եւ ըլլայ արտասահմանի մէջ ապրող մեր ազգակիցներուն:

Մեր այս ինքնադուխտ արտայայտութիւնը, հոս թէ արտասահման, պիտի արժանգէ անտարակոյս ամէն Հայու օրտին մէջ եւ բոլորին նրախտագիտական հայեացքը պիտի աւելնէ Բանաբորդ դարու մեծագոյն բարեկարգիլ Աթաթիւրքին, խոնարհելով անոր ստեղծագործ հանճարին առջեւ:

ULU ÖNDERİMİZ ATATÜRK
ՄԵՐ ՄԵԾ ԱՌԱՋԻՆՈՂԸ ԱԹԱԹԻՒՐԿ

Պ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Ա Ի Ա Գ Ա Ն Ք Ի Ն

Վեհ սկսեալ ձախն ալ.— Կրտսէն՝ Ս. Արզում, Գանձարի նախագահ՝ Ա. Մկրտչա, Ներքին Շ. Գրայա, Առաջ. Լ. Ալաբաբ, Կարգաւի ձ. Պարս, Գանձարի Շ. Սարգսեան, Լուսինայ. Ա. Ջերմեայա, Ընդ. Մարտիրոսի նախագահ Մարտիկ Յ. Չախմուր, Արաւ, Երևանի ձ. Արաբ, Ազ. Պատգամաւորին ի Բ. Լեզայի, Մանաթին Յ. Բանա, Երկազարման ձ. Գաւաթայ, Տնտեսական Շ. Բեւեղի:

Ա. Մ Ա Ս

ՊԵՏԵԿԵՆ ԿԵՆՏՐ

1

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ՀՈՁԱԿՈՒԵՑՆԵԻ ԹՈՒՐԳԻՈՅ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿԱՐԿ ՄԸ)

Մուտքի զինադպար. — Մուտքաճառ Գլխաւի Ստամբ մեկն մը եւ Էրզրումի
ու Սվազի համաժողովներէ, Ազգային Ուխտը եւ Ա. Ազգային Մեծ Ժողովը. —
Հեյլիներու Անաստու առաւաններ ու Ինկիներ, Յումայրեւի եւ Սա.
Խաւիայի նախաձեռններ. — Մուտքայի խաղաղագրութիւն. — Լոզանի դառ.
նապիւր. — Հանրապետական հաշուումը:

Թուրքիոյ Հանրապետութեան հաշուում. — Հանրապետութիւնը ծնունդն է Թուրք
մը, 29 Հոկտեմբեր 1923ին, վերջին հան. Ազգի երկունքին, որուն առթած ցաւերն
զրուանն է այն բաղձաթիւ զինուորական, ու տառապանքները մէկ մէկ կոթող են անն.
քաղաքական եւ զիւանազնական իրադար. հուրացութեան, զոհաբերութեան եւ զիւ.
նութիւններուն, որոնց ամբողջութեան ցաղնութեան: Հետեւաբար, նախ պէտք է
իրաւամբ կուտանք ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԼԱՄ. ակնարկ մը նեւերնք այդ երկունքի յիշա.
նունը եւ որ ազգերու անկախութեան պատ. նին վրայ:

ժողովեան մէջ կուտան է գրաւել ամէնէն Գաւառութեան ամենահին յիշաններէն
փառաւոր եւ ամէնէն լուսաւոր էջերէն մին: սկսեալ իր կենսունակութեան եւ արիու.
Գրել Թուրքիոյ Հանրապետութեան մա. թեւ, առանց զոնէ հակիրճ ակնարկ մը նե. թեւան շնորհիւ ազատ եւ ինքնիշխան կեանք
անիւ այն դէպքերուն եւ անցքերուն վրայ մը ապրելու վարժուած Թուրք ազգը, Օսմ.
որոնք անվիճելիօրէն նախապատրաստած կայսրութեան նկատ ու ապականած մըթ.
էին Հանրապետութեան հաշուումը, աննե. նորոտին մէջ յուրի հինգ դար ընդարձացած
ընդի սխալ մը պիտի ըլլար: Ճաւէ յետոյ, 1918 Հոկտ. 30ին Մուտքայի

մէջ կնքուած գինացարկին խախտելի
ապաւորութեան տակ սխալեցաւ և այն
տանն միայն կրցաւ անանկ, թէ անպունդը
բացուած և ամէն ինչ կյանելու պատրաս-
տուած է:

Զորս ասորի տեւոյ ընդ՝. պատերազմի
ընթացքին իր ամէնէն կտրին, իր ամէնէն
կենսունակ զաւակները զոհաբերած թուրք
ազգը գրեթէ ամբողջ ասորի մը յաւիտեա-
կան ստրկութեան, գերութեան և կորսու-
եան արհաւիրքը ապրեցաւ ընկնուած, յու-
սարկ և տառապանքով:

Այս լուս իսմակներգութիւնը երկար չի
տեւեց սակայն: Հարուածին առաջին ապա-
ւորութիւնը անցնելէ և գրաւման բանակ-
ներուն կողմէ թուրք ազգին գոյութեան դէմ
կազմակերպուած սաղաքները երեւան
և ինչ յետոյ, ազգային արժանապատու-
թեան և գիտակցութեան ոգին շուտով ցոյց
տուաւ ինքզինքը:

Ազատ և ինքնիշխան ապրելու վարժը-
ւած թուրքը, գործի չէր կրնար բլլալ: Եւ
չեղաւ:

ՄԱՐԴ ՄԸ՝ որ 1915 Օգոստոսին յօնք-
ալըրքի և Բանասէպէի մէջ (Զանազապէ)
իր տարած կրկնակ յաղթանակներով, ան-
վիճելիորէն, Բաններդդ գարու պատմու-
թեան ընթացքը փոխած էր՝ 1919 Մայիսին
ալ ուղքը Սամսուն նեւտով թուրք ազգին
նոր պատմութիւնը կնքեց:

*

Մուսթաֆա Քէմալ, 1919 Մայիսին երբ
Իսթանպուլէն Սամսուն մեկնեցաւ, իրրեւ
ընդ՝. քննիչ Գ.րդ զորադրանակի, տակաւին
կը կրէր Սամսուն կայսրութեան զինուո-
րական իսմազդեսը, զոր չուլացաւ նե-
տելու իր գրային, բոլորովին անկախ և ա-
զատ գործելու իսմար:

Երկու ամիս վերջ, 1919 Յուլիս 23ին,
Էրզրումի Համաժողովը կը գումարուէր
Մուսթաֆա Քէմալի նախագահութեան
տակ:

Այս Համաժողովը նախաքայլի էր ազ-
գային հաւաքական վերազարթումին, որուն
տակի մեւաւորուած և կազմակերպուած
արտայայտութիւնը եղաւ Միացի Համաժո-
ղովը (4 Սեպտ. 1919):

Գնահը այլեւս իարթուած էր: 1920

Յունիս 29ին Իսթանպուլի մէջ գումար-
ուող երեսփ. Ժողովը, ամբողջութեամբ ըն-
գունեց և օտար պետութեանց ներկայա-
ցուցիչներուն ինքորդեց այն Ազգային Ուխ-
տը (Misaki Milli): զոր Մուսթաֆա Քէմալ
անմաժր պատրաստած էր:

Ազգային Ուխտը, վերադարձնող թուր-
քիոյ իրրեւ ազատ և անկախ պետութիւն
գոյութիւնը ապահովելու իսմար, Մուսթա-
ֆա Քէմալի ներկայացուցած իրաւական
նաւագործի պահանջներուն իսմազդու-
թիւնն էր:

Եւ սակայն, Իսթանպուլ գտնուող Հա-
մաւայնական ներկայացուցիչները վրդով-
ուեցան ի տես այս պահանջներուն և Իս-
թանպուլը զինուորապէս գրաւելէ զատ,
(16 Մարտ 1920), իարկաղերցիին նաեւ Մու-
թանը որդէս զի լուծէ երեսփ. Ժողովը:

Նոր՝ և իսկական Ազգային Ժողովը չու-
լացաւ սակայն կողմնակից: այս անգամ ոչ
թէ Վախորի զնդ, ծիծաղ ակերուն, ալ
Անգարայի իպարտ ու արեւմտար սարսար-
գին վրայ:

*

23 Ապրիլ 1920: Թուական մը, որ ա-
պահանած Սամ. կայսրութեան պերճախօս
վերջաբանը բլլալով իսմարն, խորհրդանը-
շանն է նաեւ նորածագ պետութեան մը:
Արդարեւ, 1920 Ապրիլ 23ին առաջին ան-
գամ Անգարայի մէջ գումարուող ներկայա-
ցուցչական Ժողովը, ինքզինքը միանայնու-
թեամբ (Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ Ժողով) յոր-
հորինել վերջ. դարձեալ միանայնութեամբ
իրեն նախագահ կ'ընարէ Մուսթաֆա Քէ-
մալը:

Համաձայնականներուն արուած այս իար-
ուածը չյմեցուցիչ էր: Անոնք չուտով ըմ-
բռնեցին թէ Սնատուրի մէջ օրըստօրէ գար-
գացող և կազմակերպուող ազգային միու-
թեան զազափարը, կուտած է: Զուրը մզկ
այն երազներն ու ծրագրերնրը զորս ին-
սած էին թուրքիոյ բաժանումին իսմար:

Իս կացութեան առէն, անեւք, նոր և
վերջին փորձ մըն ալ ըրին կազմակերպելով
Հեյլէն բանակներու Անատուր արշաւանքը
(22 Յունիս 1920): Մինչ երեք օր վերջ ալ
(25 Յունիս) Անգլիացիք զօրք կը հանէին
Գանարմա և Մուսթաֆա: Զինուորական

այս չարժուանքուն նպատակն էր խորտա-
կել բարոյական կորուզը թուրք ժողովուրդին
և պարտադրել ճամատ Զէրիաի կառավա-
րութիւնը, որպէսզի ստորագրէ Մէլլիի դաշ-
նագիրը (10 Օգոստ. 1920):

Անգարայի մէջ Մուսթաֆա Քէմալի նա-
խագահութեան տակ ծուլեղ առած Ազգ.
Մեծ Ժողովը ինքնանքով կը ինտելէր բո-
լոր այս դիւանագիտական դարձածքնե-
րուն և ամէն բանէ առաջ կը իսմար իր
գիրքը զօրացնել:

Նորակազմ թուրք կառավարութիւնը,
նախ Արեւելեան ձախտին վրայ զինքը ան-
հանգիստ ընող երեւանի երբեմնի կառավա-
րութեան նեւ հաշիւը կարգադրելէ ետք,
պարտադրեց Կիւմրիի դաշնագիրը (3 Դեկտ.
1920), որ, իրր պետութիւն իր կնքած անդ-
րանիկ դաշնագիրը եղաւ: Վրաստան եւս
չուլացաւ իր գէնքերը վար գնել, թուրք
բանակին յանձնելով Արաւսանն ու Ար-
թուինը:

Արեւելեան ձախտը մարդուած էր: Հի-
մա այլեւս կը մնար Արեւմտեան ձախտի
բուն թշնամիին նեւ պայքարի:

*

Թարմ է յիշատակը այն զիւցաղեական
և ներստական պայքարին զ ր թուրք բանա-
կը մզն Ինչոնիւի, Տուժուրքնարի, Աֆիո-
նի և Սաքարիայի մէջ, 1921 Յունիս 9ին
սկսեալ, ինչլէն արշաւախուժներուն դէմ,
ամէն անգամուն ալ չարաչար պարտութեան
մատնելով զանոնք:

Առաջին Ինչոնիւի ձախտամարտէն բո-
կսեալ չուրջ երկու տարի նատուրի սիր-
տին վրայ մղուող այս կռիւը, պատմու-
թեան արեւանագրած սոժորական պատերազմ-
ներէն չէր՝ ալ բանաստեղծներու ինսած
նշմարիտ զիւցաղեական մէկ գումարը, որ
յուէտ անմոռանալի պիտի մնայ ազգերու
անկախութեան պատմութեան մէջ:

Այս ներստական պայքարին վերջին զոր-
ուածն է Սաքարիայի մէլտուն մուհաւաղէին՝
որուն յաջող, կազմակերպող և գործադրու-
ող նշնիներն Ընդ՝. իրամանատար Մուսթա-
ֆա Քէմալը եղաւ և որ նմանը չտեսնուած
առաւելութեամբ մը ամբողջ 21 օր տեւելէ
վերջ, վնասական և փառայեղ յաղթանակի մը
յանդեցաւ:

Սաքարիայի մէլտուն մուհաւաղէին վեր-

ջին ձախտամարտը (30 Օգոստ. 1922) զոր
Մուսթաֆա Քէմալ ինք անմաժր վարած է,
իրաւամբ կը յորհորդուի ՊԱՇԱՅԱՆՍԱՆ
ՄԻԼԼԵՏԻՆԻՆԻ: Նոյն օրը, երեկոյեան մա-
րը մտնող արեւին վերջին ձառադալմներուն
նեւ, վերջ գաած էր նաեւ թուրք ազգին եր-
կու տարուան գերութեան չրխնը:

Զարաչար պարտուած ինչլէն բանակը ա-
մէն ինչ լքելով կը փախէր. կը փախէր
առանց ետին իսկ դառնալու: Հեյլէն բանա-
կին ընդ՝. իրամանատարը Թրիքուփս և զոր.
Տիւնէիս, գերիներու չարքին մէջ կը զրտ-
նուէին:

Ճամբան բաց էր այլեւս: Թաղթական
բանակը կա, մակի արագութեամբ կը խոյա-
նար փախստական թշնամիին ետեւէն, յա-
ջորդարար վերադարձնով Սնատուրի քա-
ղաքներն ու գիւղերը:

Մուսթաֆա Քէմալ, 92՝ Սեպտ. 10ին,
ընկերակցութեամբ Իսմէթ և Ֆէլիքի փաշա-
ներու Իզմիր կը ժամանէր: Մէկ օր վերջ,
Պուրսա եւս կը ցնծար ի տես թուրք ներստ
զորքերու քաղաք մուտքին:

Անատուրն փրկուած էր: Թուրք ազգը
իր ապրելու իրաւունքը աններքելի և ան-
վիճելիորէն ապացուցած էր բովանդակ քա-
ղաքակիրթ մարդկութեան:

Այլեւս խեղարիկ կը մնար: Առեւարնե-
ցան: Եւ 4 Հոկտեմբեր 1922ին Մուսթաֆա-
յի զին տարական իսմաժողովը գումարուե-
ցաւ ձախտակցութեամբ զոր. Հարնկթընի
(Անգլիա), զոր. Շարփիի (Ֆրանսա) և զոր.
Մանգլիի (Իտալիա): Կը նախագահէր Իս-
մէթ փաշա:

Մուսթաֆայի մէջ գոյացած իսմաձայնու-
թեամբ, ինչ ուսան ընթացքին Թրակիան,
մէլլը բլլալով նաեւ Խաիւրէն, պարագուէաւ
ինչլէն զօրաց կողմէ եւ քաղաքային իշխա-
նութիւնը փոխանցուեցաւ թուրք պաշա-
նատարներու:

Բանակը իր պարտականութիւնը վերջա-
ցուցած էր: Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ
թուրք անկախութիւնը և գերիշխանութիւ-
նը վերափաստատուած էին:

Հիմա կարգը եկած էր դիւանագիտե-
րուն բանամեւելու և նշնելու իսմար նորա-
տեղծ թուրք պետութեան իրաւական եւ
օրինական ինքնամանքներն ու բնոյթը:

*

Լեզա՛ն: 1922 Նոյեմբեր 21:
Այս թուականին էր որ Ուլի պառնդկին

մէջ կատարուեցաւ բացումը այն խորհրդա-
ժողովին, որ պիտի նախագործէր նորա-
սեղծ թուրք պետութեան անկախութիւնը:

Սաքարիայի մէջ շահուած զինուորական
փայլուն յաղթանակէն վերջ, Լոզանի խոր-
հրդաժողովին այս զինանախագիտական նախա-
ամարտի յաղթանակն ալ նոյնքան փայ-
լուն և նոյնքան փառալոյս եղաւ:

Իսմէթ փաշա, որ իր կորովի և վճռա-
կան գործունէութեան թափն ու ներշնչումը
կը ստանար Մեծ Առաքելորդին ցուցմունք-
ներէն, բովանդակ աշխարհի հիացում պատ-
ճառող նարտարութեամբ և հաստատակա-
մութեամբ զինանախագիտական նշանաւ յաղ-
թանակ մը տարաւ Եւրոպայի ամենէն նըր-
բամիտ և ամենէն խորամանկ պետական
մարդոց վրայ, որոնք միջոց մը ընդիմա-
նայէ և զանազան գիտարութիւններ յա-
րուցանելէ յետոյ, ի վերջոյ ստիպուեցան
սեղծ առ իսմէթ փաշայի կորովի ու վճռ-
ական կնքումէն առնել:

Գաղափար մը տալու համար թէ որքան
գիտար եղած է իսմէթ փաշայի գործը Լո-
զանի մէջ, պիտի թուենք միայն անուննե-
րը այն զինանախագիտական, որոնք կը մաս-
նակցէին խորհրդաժողովին: Ամերիկա՝ Չայլոս,
Անգլիա՝ Լորտ Քրըքըն և Լորաա Րոմպլոյ,
Ֆրանսա՝ Գարէր և Գամբա, Յունաստան՝
Վէնիզէլոս և Քալամանոս, Իտալիա՝ Մառ-
քի Կառնի և Լոֆո, Ժարոն՝ Գառն Լալայի
և Ուլիա, Ռումանիա՝ Տուքա և Տիյաման-
տի, Եւրոպայի միջին և Ռաբի:

Իսկ թուրք պատուիրակութիւնը կազ-
մուած էր իսմէթ փաշայի (նախագահ), Րի-
զա Նուր և Հասան պէյերէ:

Աւելի վերջ, խորհրդաժողովի կանոնա-
նագրութիւնը վիճարանութեան դրուած պա-
լուն, իսմէթ փաշայի պահանջով միայն
խորհրդաժողովին մասնակցութեան հրաւիր-
ուած են նաև Զիլէրին և Մըրիֆանի՝ յա-
նուն Ռուսիոյ, Ուքրանիոյ և Վրաստանի
ինչպէս նաև Սթամբուլի ի գիծաց Գուլ-
կար կառավարութեան: Խորհրդաժողովին
կանոնագրութիւնը վաւերացուելէ յետոյ,
աշխատութիւնները զիւրացնելու համար
կազմուեցան երեք յանձնաժողովներ:

1. — Լոզային և զինուորական հարցնե-
րու Յանձնաժողով:

2. — Թուրքիոյ մէջ օտարապետակնե-

րու և փոքրամասնութեանց իրաւական դիր-
քը նշող Յանձնաժողով:

3. — Եւրոպական և անտեսական հարցնե-
րու Յանձնաժողով:

Այս յանձնաժողովներն ալ իրենց կար-
գին տանելով և նմանաժողովներու
բաժնուած էին: Թուրք պատուիրակներ և
խորհրդականներ իրենց մասնակցութիւնը կը
բերէին բոլոր յանձնաժողովներուն: Իսկ Իս-
մէթ փաշա կը մասնակցէր քաղաքական
բնոյթ ունեցող թիւ 1 Յանձնաժողովի աշ-
խատութեանց, իրեն ընդգրկմադիր ունենա-
լով այն անունուն Անգլիոյ արտաքին նա-
խարար Լորտ Քրըքընը:

Յանձնաժողովներու մէջ կատարուած վի-
ճարանութիւնները և զարմուած զինանա-
գիտական խաղերը այնպիսի ձգտում կա-
ցութիւն մը ստեղծած էին, որ չուրէր երեք
ամիս վերջ, 4 Փետր. 1923ին խզում յառաջ
եկաւ և բոլոր պատուիրակները իրենց եր-
կիրները վերադարձան:

Սեղմը երկար չտեսցաւ սակայն: Շնոր-
հիւ զինանախագիտական նախագիտարուած
բանակցութիւններու և թղթակցութեանց,
23 Ապրիլ 1923ին պատուիրակները զարմու-
ած Լոզանի մէջ համախմբուեցան և այս ան-
գամ, տեսնելով թէ երկու ուրիշ հնար չկար,
աւելի համակերպող ոգի մը ցոյց տալով
վերջնական համաձայնութեան յանգեցան,
պատրաստելով Լոզանի պատմական դաշնա-
գիրը:

Լոզան 24 Յուլիս 1923. կէսօրէ վերջ
ժամը 3ն է:

Բումինի պալատին մէջ Զուիցերիոյ
դաշնակցային նախագիտութեան նախագահ
առջիմ. Շուրէրի նախագահութեան ներքեւ
կը բացուէր Լոզանի Համաժողովին վերջին
նիստը, ուր Թուրքիոյ, Անգլիոյ, Ֆրան-
սայի, Իտալիոյ, Ժարոնի, Յունաստանի,
Ռումանիոյ, Գալիարիոյ, Գերմանիոյ, Բոր-
թուկիոյ և Մ. Նահանգաց իրաւոր պատուի-
րակները կարգու և յաջորդաբար կը ստե-
րագրեն 102 Անի ԴԱՆԱԳԻՐԸ, իր յարա-
կից բոթորակներով:

Դաշնակցային նախագահ առջիմ. Շուրէր
կ'արտասանէ փակման նազը:

Մուսթաֆա Քէմալի կողմէ կնքուած
Թուրքիոյ իրաւական ու օրինական դիրքը
հանգիստաւարապէս նախագործուած էր այ-
լուս:

*

Սաքարիայի նախաամարտէն (30 Օ-
գոստ. 1922) մինչև Լոզանի համաձայնու-
թեան ստորագրութիւնը (24 Յուլիս 1923)
անցնող չուրէ մէկ տարւած ընթացքին,
Անգարայի մէջ կազմուած Ազգային Մեծ
Ժողովը երկրին մէջ բնականոն կենսաբեր վեր-
ստեղծելու համար, նիստի չորսունէութեան
մը լծուած էր:

Եւս գործունէութեան հետ կարեւոր հա-
կաւորութիւն մը կը կազմէին սակայն Իս-
թանպուլի մէջ գոյութիւն ունեցող Սա-
կայութիւնը և անոր ենթադրական կա-
ռավարութիւնը:

Բնական է որ այս կացութիւնը երկար
չէր կրնար շարունակուիլ: Եւ Մուսթաֆա
Քէմալ որ տակաւին Երզրումի Համաժողո-
վին մէջ չ'ընթանալու արգելքն է նա-
խարանը հրապարակ նետած էր, Լոզանի
յաղթանակէն վերջ ալիւս սպասելու պէտք
չունէր իր այդ նշանաբանը ուղղակի գոր-
ծադրութեան դնելու համար:

Սուլթանը և Իսթանպուլի իր կառավա-
րութիւնը որոնք այլևս տարականներու
նեւքը խամաճիկ դարձած էին, ոչ մէկ կեր-
պով կրնային Թուրք ազգը ներկայացնել և
անոր կամքին ու բաղանջներուն գործա-
դրութիւնը ապահովել: Այս բացարձակ ի-
րականութեան աւելորդ մէկ ապացոյցը և
զաւ Սուլթան Վահիտտինի զիւրանց ան-
հետացումը Տոլմապոլի պալատէն (17 Նո-
յեմբեր 1922) և փախուստը Իսթանպուլէն
անգլ. մարտանաւով մը:

Անոր վրայ, Անգարայի Վզգ. Մեծ Ժո-
ղովի կառավարութիւնը իր իշխանութիւնը
գործնապէս տարածեց նաև Իսթանպուլի
վրայ, 30 Նոյեմբեր 1922ին քուէաւելուած որո-
շումով մը: Այս թուականէն թիւ յետոյ Ան-
գարա հաւաքուեցաւ կառավարութեան կեդ-
րոն և Մէնիա էֆ.ի ալ իսալիմա:

Բայց, հակառակ այս բոլոր փոփոխու-
թեանց և յեղաշրջումներուն, Նոր Թուր-
քիոյ պետական կենսաբեր մէջ կարեւոր պա-
կաս մը աչքի կը զարնէր:

Արդարեւ, 1921 թուականին Ազգ. Մեծ
Ժողովի կողմէ ընդունուած Հիմնական Կազ-
մակերպութեան օրէնքին համաձայն, պե-
տական իշխանութիւնը նաեւեալ երեք
տարրերէն միայն կը բաղկանար. —

Ազգ. Մեծ Ժողով, Ազգ. Մեծ Ժողովի
Կառավարութիւն և Ազգ. Մեծ Ժողովի Նա-
խագահութիւն:

Արդ, արուած ըլլալով որ ինչեալ երեք
տարրերը հաւաքաբար միայն պետութիւնը
կը կազմեն, ուրեմն ո'վ կը ներկայացնէր
վարչականը:

Անուստիկ աչքի զարնող կենսական պա-
կասը: Նոր Թուրքիա չունէր իր վեհա-
պետը:

*

Այս պայմաններուն տակ, 1921ի Հիւն-
նական Կազմակերպութեան օրէնքին բարե-
փոխութիւնը այլևս անհրաժեշտ դար-
ձած էր:

Կազին այս գործն ալ ի գլուխ հանեց:
Անոր հրահանգին համաձայն, 1923 . ոկ-
տեմբերի վերջերը Գործաւարներու Խոր-
հուրդը հրապարակուեցաւ:

Նորին ընտրութեան համար Ազգ. Մեծ
Ժողովին մէջ ըստ ևս վիճարանութիւններ
ժայր տուին: Հոկտեմբեր 28ին, Կազին իր
ընկերներէն ոմանք Զանջայի քէյլիը հը-
րաւիրեց: Հրաւիրուեցան. Կարգին կը
զանուէին իսմէթ փաշա, Քեմալը փաշա,
Քէմալտային Սամի փաշա, Ֆէթիի պէյ,
Րիզէի երեսփոխան Ֆուատ և Աֆիանի և.
բնափոխան Բուէն Էյրէֆ պէյերը:

Երեկոյեան ճաշը չուտ լուրջ և խոկուն
միմուրտի մը մէջ անցաւ: Հրաւիրուեց-
րը տակաւին տեղեկութիւն չունէին այն մեծ
որոշումէն զոր Մուսթաֆա Քէմալ տուած էր
և որ իր ընկերներուն յայտարարելէ ա-
ռաջ, անգամ մը ևս իր ժաքին մէջ կը բա-
նանէր:

Մեծ Ազատարարը յանկարծ ծանրախոհ և
ինքնավստահ դիրք մը առնելով, վճարար
արտասանեց սա կարճ նախադասութիւնը
որ Թուրք ժողովուրդին կենսաբեր մէջ հիմ-
նովին նոր պատմութիւն մը պիտի կերտէր՝

ՎԱՂԸ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ

ՀԱՉԱՅԵՆԵՐ

Նոյն գիշեր իսմէթ փաշա մնաց Զան-
ջայի մէջ և Կազին հետ գործակցելով
պատրաստեցին այն բարեփոխութիւնները,
զորս նաեւեալ օրը պիտի առաջարկէին
Ազգ. Մեծ Ժողովին:

Մուսթաֆա Քէմալ, 1921-ի Հիմնական կազմակերպութեան օրէնքին Ա. յօդուածին վերջաւորութեան նախագահութիւնը աւելցնելով անհրաժեշտ բարեփոխութիւնը կատարեց:— Քուրդ պետութեան վարչաձեւը Հանրապետութիւն է:»

Ապից զատ կատարուեցան նաեւ ուրիշ բարեփոխումներ:

✱

Հոկտեմբեր 29-ին, Ազգ. Մեծ Ժողովը խիստ ապշեալաբար օր մը կ'ապրէր: Ոչ ոք տեղեկութիւն ունէր թէ Հանրապետութիւն պիտի չուզուի: Երեսփոխանները նոր Գործադրեցեալ Խորհուրդին ընտրութեան առթիւ բուն վիճարանութիւններ կը կատարէին:

Վերջապէս, Քէմալեան Մեծ Ժողովին ներկայացուց թաղրի մը, պահանջելով որ հարցին լուծման եղանակ մը գտնուի: Ինչպէս, իրրեւ ընդհ. նախագահ Մուսթաֆա Քէմալի յանձնուի:

Այս առաջարկը ընդունուելով, Կազին խօսքն իր Զանգարայի թէօկէն Ժողովի հրապարակեցաւ: Ան, իրեն արուած բացառութիւնները լսելէ վերջ նաեւեւալ կարճ յայտարարութիւնը ըրաւ:—

«Եթէ նախնիք, հասկցուեցաւ թէ Գործադրեցեալ Խորհուրդի ընտրութեան առթիւ տարակարծութիւն ծագած է: Ինչի մաս մը միջոց առէ՛ք, որպէս զի լուծման եղանակ մը գտնուի մեզի ներկայացնելով:»

Կազին, կէտրէ վերջ մամը մէկուկէսին երբ դարձեալ բնւ ելաւ, նաեւեւալ յայտարարութիւնը ըրաւ:—

«Յարգելի ընկերներ, համազում եմ թէ բոլոր այլ վերահասու եղաւ պահանջներուն եւ ազդեցիկ այն զօնաւորութեանց, որոնց մասնուեցաւ այս հարցին լուծման մէջ: Պակաս, թերի, հետեւեալն է այն զօնութեան եւ մեկի զոր կը կիտարկեն: Արդարեւ, ներկայ Հիմնական Կազմակերպութեան օրէնքին համաձայն երբ կը մեղմարկեն Գործադրեցեալ Խորհուրդի մը ընտրութեան, իւրաքանչիւր ընկեր կը սփառուի զատ զատ զորովաներ ընտել: Ելած է այլեւս

ժամանակը որպէս զի վերջ տուի այդ դրոշմին:

«Ինչպէս յայտնի է իմ, այս դրոշմներ երբեմն բազմաթիւ շփոթութեանց պատճառ կը հանգիստանայ: Չեմ Բարձր Ժողովը ինչի պատճառ յանձնեց այս կենդանի լուծելու: Ես այլ վերոյիշեալ համոզումն թելադրեալ գրի առի այն մեկը զոր խորհած էի: Այնպէս պիտի առաջարկեմ: Եթէ առաջարկս ընդունուի, կոտորի պիտի ըլլայ զօրաւոր ու ներդաւնակ կառավարութիւն մը կազմել:

Ունենալու է բարեփոխել կարգ մը կենտրոն Հիմնական Կազմակերպութեան օրէնքին, որ մեր պետութեան բնոյթն ու վարչական կը եղէ եւ որ մեր բոլորիս ուղեգոյցն է: Առաջարկս հետեւեալն է...»

Այս ըսելէ վերջ, Մուսթաֆա Քէմալ հրամայեց ընթերցումը այն օրինագիծին, զոր պատրաստած էր 1921-ի Հիմնական Կազմակերպութեան օրէնքը բարեփոխելու համար:

Օրինագիծին ընթերցումը աւարտելէ վերջ Մեծ Առաջնորդը ինչու ընտնէ եւ վիճարանութիւնները սկսան: Երեսփոխան մամը ընէ, այսինքն յարկ չի կ'առնէ մամը վիճարանութիւններէ եւ յանձնաժողովներու կատարած աշխատանքէն վերջ, Ժողովը ընդունեց Մուսթաֆա Քէմալի պատրաստած օրինագիծը:

Հանրապետութիւնը ինչպէս կ'ընէ:

Ապա նախարարուեցաւ Հանրապետութեան նախագահի ընտրութեան եւ ներկայ 158 երեսփոխաններու միանայն ժողով, Ազգ. Խորհուրդի նախագահ ԿԱԶԻ ՄՈՒՍՏԱՖԱ ՔԷՄԱՆ ՓԱՆԱ Թուրքիոյ Հանրապետութեան անդրանիկ նախագահ ընտրուեցաւ (29 Հոկտեմբեր 1923): (*)

(*) Ազգ. Մեծ Ժողովը յարգելով փոխորդն եւ զինքն Հանրապետութեան ինչպիսի առաջնորդ զգրեցուն եւ իրաւաբանական այս մանրամասնութիւնները բազմ մեջ նաեւեւալ ազդեցութիւն:

1 — Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Haliki Gazi Mustafa Kemal Yazan : Suat Tahsin (1933)

2 — «Lozan», iki cilt. Yazan : Huku-ku Düvel Profesörü M. Cemil

II

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

Ե Ի

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ԺՈՂՈՎ

Իրգրումի եւ Սկզբի Համաժողովներէն վերջ, Անգարայի մէջ երբ առաջին անգամ Ազգային Մեծ Ժողովը մարմին առաւ (23 Մարտի 1924), այլեւս անհրաժեշտ դարձած էր նորաստեղծ Թուրք պետութիւնը զինել որպէս ինքնուրույն:

Մեծ Պաշտօնը, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս առաւ ընտնած էր այդ անհրաժեշտութիւնը, որով 1920 Սեպտ. 13-ին Ազգ. Մեծ Ժողովին ներկայացուց ծրագիր մը՝ պետութեան ծագածական, ընկերային, վարչական եւ զինուորական կազմակերպութեան մասին:

Այս ծրագիրն է որ չ'արդէ չ'ուս միւս վերջ, 1921 Յունիս 20-ին, կարգ մը բարեփոխութիւններով ու յանելումներով կ'ընէ ինքնուրույն առաջին Հիմնական Կազմակերպութեան օրէնքը:

Հիմնական Կազմակերպութեան այս առաջին օրէնքը, ինչպէս՝ մեր նախորդ զրոյսուն մէջ յիշած էինք, Հանրապետութեան ինչպիսիս առաջին կարգ մը փոփոխութիւններու ենթարկուած էր: Սակայն 1924 Մարտ 3-ին, երբ Ազգ. Մեծ Ժողովը 431 թիւ օրէնքին համաձայն Խորհուրդութիւնն ալ ընտնուեցաւ, այս անգամ Հիմնական Կազմակերպութեան օրէնքը աւելի լայն բարեփոխութեան մը իր վերջնական ձեւը ընտնուեցաւ (20 Մարտի 1924, թիւ 491 օրէնք) եւ ապա, դարձեալ Կազին խօսքով ընտրուեցաւ նոր սրբազրութեան մը ենթարկուեցաւ 1928 Մարտի 14-ին:

Թուրք Հանրապետութեան Հիմնական Կազմակերպութեան օրէնքը կը բաղկանայ վեց գլուխէ եւ 175 յօդուածէ:

Հիմնական Կազմակերպութեան օրէնքին Բ. գլուխը կը խօսի Ազգ. Մեծ Ժողովի իրաւասութեանց եւ պարտականութիւններուն մասին:

Ազգին այս գերագոյն Օրէնսդիր Մարմինը, որուն չրջանը չորս տարի է, ամէն տարի առանց իրաւէրի կը գումարուի նոյն թերի սկիզբը:

Ճանաչուի թարին լրացնող ամէն Թուրք ծագածական իրաւունք ունի երեսփոխանական թուականութեան մասնակցելու: Իսկ երեսուն տարին լրացնող ամէն ինքնակից ընտրելիութեան իրաւունք կը վայելի: Այն երեսփոխանները որոնց չրջանը կ'աւարտի, կրնան վերընտնուիլ:

Ազգ. Մեծ Ժողովը նախագահ մը եւ երեք փոխ նախագահներ ունի, որոնց ընտրութիւնը ամէն տարի կը նորոգուի:

Իւրաքանչիւր երեսփոխան ու թէ միայն իր ընտրական չրջանին, այլ ամբողջ ազգին ներկայ չուցիլ չ'անգամանքը ունի:

Այս սեզմ էլերուն մէջ կարելի չէ աւելի մանրամասնել այն ռամկավարական սկզբունքները եւ ժողովրդավար ոգին, որ ի յայտ կուգայ Թուրքիոյ Հանրապետութեան բոլոր վարչական եւ օրէնսդրական կազմակերպութիւններուն մէջ, առանց սակայն ուրիշին նմանելու:

Որովհետեւ, պէտք չէ մոռնալ Սթամբուլի նաեւեւալ խօսքը, որ մեր մեծ թղալուէին բովանդակ ինքնուրույն կը խոսցնէ իր մէջ,—

ՄԵՆԵ, ՄԵԶԻ ԿԸ ՆՄԱՆԵՐ:

ՀԱՆՐԱՊԵՏԵԱՆ ԹՈՒՐԻՈՅ ՎԵՐԵԼՔԻՆ

ՏԵՄԵԼՔԻՆԻ ՏԱՐԱԹԵՆ ՊԵՏԱԿԵՐԸ

Թուրք յաղափութիւնը որ ծնունդն է մարդկային բարձր խելայի մը և խորհրդանշանը՝ գեղեցիկին, բարիին ու մեծին, իր յինարար գերին կը սփռի ամէնէն առաջ ընկերային մարզին մէջ:

Մուսթաֆա Քէմալ, որ իզոյժով, սիրտով, ըմբռնումներով և զաղափարներով առաջնորդող սկզբունքներուն մեծագոյն աւելցան է, իրեն յառկան իւր կողմէն գերազանց վնասակարութեամբ մը նախ ի դուռնի հանց թուրք կնոջ ազատագրումը, զայն բարձրացնելով իր արժանի մակարդակին:

Բազմաթիւն օրէնքը եկաւ հաստատել թուրք կնոջ բոլոր իրաւունքներու հաւաստութիւնը այրերու նաեւ և այլապէս ինքնազուրկ թուրք ընտանեկան կեանքին: Թուրք բազմաթիւ կինը այսօր, առանց բացառութեան, ի վիճակի է արհեստաւ աճէն դերքի և նստեցելու աճէն ապարէզի: Թուրք կինը կ'ընտրէ և կ'ընտրուի երեսփոխան, Բազմաթիւն Ժողովի անդամ, կը կոչուի գետնական պաշտօնի, կը զանազան գործերու և զինուորական, վերջապէս կը նստի ամէն ազատ ասպարէզի:

Հանրապետական Թուրքիոյ մէջ կնոջ շնորհաւոր այս իրաւունքներէն և ազատութիւններէն չափեր, զեռ անմատչելի երազներ են բազմաթիւ եւրոպական բազմաթիւ կնոջ կեանքներուն համար:

Կնոջ ազատագրութեան յաջորդ յանգրդումներու կարգին՝ Մէտքէօններու և Նէրիի գաղափարներու ընդունումը յիշել վերջ, կուզանք նոր հանգրուանի մը՝ զիտարկի գործառնութեան (25 Օգոստ. 1925):

Սալիֆայութեան ընդունումն և Հանրապետութեան հոգեւորական վերջ, արդիականացման հոսանքը անդիմադրելի թուրք մը առաջնորդ էր այլեւս: Գեղափոխութիւնը որ

թուրք կնոջ լոյսը խափանող չառեան ու ծնունդն առաջնորդ էր, իւրաքանչեւ նաեւ մէկ կողմէն նստեցելու խաղաղութիւն և մօրեւանութիւն բուրգ ծնել, որ իր տեղը առաւ զիտարկին, թուրք բազմաթիւն միտքին նաեւ արդիականացնելով նաեւ աւելորդ իրաւունքն ու տարազը:

Դիտարկի գործառնութեան մէջ ալ առաջին օրինակը տուողը եղաւ Մեծ Առաջնորդը, որ Բասթէմէնի իր ճառով նախագործեց այս նշանակալից ալ:

Այս թուականէն թիւ վերջ կը տեսնենք միջազգային օրացոյցի և ժամի ընդունումը թիւնը (26 Դեկտ. 1925): Այս առթիւ անցողակի յիշենք նաեւ չափական և մէթրական զուգործութեան ընդունումը թիւնը, որ տեղի ունեցաւ 1935ին:

Սակայն այս բոլորէն աւելի, Թուրք յանգրդումի աճէնէն մեծ, աճէնէն փայլուն և աճէնէն վսեմ շնորհաւոր կը կազմէ անտարակոյս ՏԱՐԱԹԵՆ ԲԱԿԵՐԸ:

Թուրք ազգը որ դարերով մէկ կողմէն ընտանեկան և միւս կողմէն ազգայնութեան լուծին տակ առաջնորդ էր, շնորհաւոր անգրգաւան Առաջնորդին այդ երկու լուծէն ալ ներքաշառնեցաւ, արհեստով գիտութեան լոյսին և յառաջնորդութեան կարելիութիւններուն:

Լատինական տառերու ընդունումը թիւն յանգրդումը տեղի ունեցաւ 1928 թ. յոմեր 3ին: Այս առթիւ կազին, արտասանեց իր պատմական նշանակալից մէկը, ուրկէ վերջ ժողովուրդը խանդավառութեամբ ներդրեցաւ զիտարկին վարժարաններու գաղափարին, ամենակարճ ժամանակի մը մէջ իւրացնելով յատկանական տառերը:

Բովանդակ երկրին մէջ նշանակալից զորահանութիւն մը տեղի ունեցաւ՝ զիտարկն ու

զաղափարն զօրանալով որուն զուգործութեամբ կը գտնուէր նորինքն կազին և որ Անատոլիոյ գիւղերը չբնակող անձամբ պատանդեց նոր տառերը:

Նոր տառերուն յաջորդեցին թուրք լեզուի, պատմութեան, մշակութիւն և գեղարուեստին յաջորդումները, որոնք ինքնական տառերը թիւն Հանրապետական Թուրքիոյ նոր բազմաթիւութեան:

Ընկերային յաջորդումներու այս շարքը տարուէ տարի կը զարգանայ, ինքնուրու կը յաջորդեն նոր յառաջնորդութիւններ և արդիականացումը կը շարունակուի անխզելիս, զով մը:

*

Հանրապետական Թուրքիոյ իրագործած կենսական յաջորդումներէն մէկն ալ, զուգործութեան ունեցող տնտեսական կենսի և ըմբռնումներու յաջորդումն է:

Սուլթանական դարաւոր շրջանին, Թուրքիա զուրկ էր նարտարարութեամբ և արդիական ըմբռնումով տնտեսական կեանքէ: Հանրապետական վարչակարգը որ ինքնին զերականգնումին և յինա արտաքին լըծուած էր, առաջին առթիւ իսկ իր ակնարկը դարձաւ զէպի երկրին տնտեսութիւնը և կազմակերպեց անոր անսպառ ընտան ազգայնութեան շնորհաւոր:

Երկրին զիտարկ կենդանեան մէջ յաջորդարար ինքնուրու կտաւի, ինքնուրու ծնողին, մեծաբանին, կաշիի և մորթի, շաքարի, ալիւրի, կրակի, օճառի, երկաթի, պողպատի, ապակեղէնի, թուրքի, ծծումքի, և այլ գործարաններ, որոնց արտադրութիւնները միւս անգրգաւորէն կը մրցին եւրոպական նման գործարաններու արտադրութիւններուն հետ: Տեղական նարտարարութեան զարգացումը բաւարարելու և ապահովելու համար, պետական պաշտպանութեան մասնաւոր օրէնքներ ալ իրարարուած են: Իսկ ասոնցմէ զատ պատրաստուած է Տնտես. վերականգնումի ինքնաշարժ ծրագիր մը, որ արդէն իսկ յաջողութեամբ կիրարկուած է:

Նոյնպէս մեծ զարկ արուած է երկրին ծանր նարտարարութեան բնական հարցաւորութիւնը կազմող հանքային արտադրութիւններու ծննդեան եւ շնորհաւորման: Այսպէս, յաջորդարար կազմուած են ածուխի, գրգռի, պողպատի, կապարի, պղինձի,

նի, լինիթի և այլ հարուստ հանքերու շնորհաւորումը, փրկելով երկիրը այս կարգի նիւթերը արտասահմանէն ներածելու բազմաթիւ անպատեհութիւններէն:

Նարտարարութեան նաեւ զուգործութեամբ իսկ յառաջնորդութիւններ արձանագրուած է նաեւ երկրին տնտեսական կեանքը, որուն զիտարկ փունքը կը կազմեն՝ Սեւեղ Պանֆաթի, Իւ պանֆաթի, Սումեթ Պանֆի, Տենիզ Պանֆի, Զաւար Պանֆաթի, Էմլիք Պանֆաթի, Էրի Պանֆի և այլ նման ազգային գործառնութեան, որոնք իրապարակի գործառնութեան չափանիշը կը կազմեն:

Չնչ կրնար այս անգամ չհերոսն մէջ ծանոթալ այն բազմաթիւ տնտեսական նշանակալից և յառաջնորդութեան զարգացումը, զորս արձանագրուած է մեր երկիրը, Հանրապետութեան վարչական շրջանին:

Միայն, թուական զաղափար մը տալու համար յիշենք թէ Թուրքիոյ 1923ի ներառնումները 60,138,000 թափ աւելի եղած են արտառնութեան: Իսկ 1937ին ոչ թէ միայն այս տարրերութիւնը ընդունուած է, այլ արտառնումները 20,317,337 թափ աւելի եղած են ներառնումներէն:

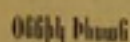
Այս թիւերը բաւական պերճախոս են ցոյց տալու համար թէ որքան մեծ զարկ տալով է տնտեսական կեանքը:

Նարտարարութեան նաեւ զուգործութեամբ մեծ զարկ արուեցաւ նաեւ երկրագործութեան: Հակառակ այնքան թերթի մը չափին իզոյժով հարուստ երկիր մը ըլլալուն, Թուրքիա օտար երկրներէն արժանի արտադրութեան կը կարօտէր Հանրապետութեան սկզբնական տարիներուն: Մասնաւորաբար մեծ քանակութեամբ ցորեն կը ներածուէր: Երկրին տնտեսութիւնը երբ կատարութեան մեծքը անցաւ, իրերը չբնական յանկարծ բոլորովին և տարուէ տարի աւելաւ: Իմաստութիւններու հաստ բերքի առատութիւնը:

Այսպէս, 1.30ին մերձակայ երկիրներ կատարող ցորենի արտառնման քանակը 7903 թո, 5 տարի վերջ բարձրացաւ 64602 թո, նի: Գիւղացին պետական օժանդակութիւն վայելեց: Հողը արդիւնաւորելու համար արդիական միջոցներ ընտրուեցան անոր: Երկրագործական նորագոյն մեքենաներ յաջորդեցին նաեւ, նախնական գործիքներու:

ՅԵՆԻԿ ԻՀՍԱՆ (Օգոստ)

ကမ္ဘာ့ပျော်ရွှင်မှုကို ခံစားရအောင်-

Քառի մանուշկ անկիւնը զանազակութեամբ արմա-
նազրեց այս իրազեկման, բաժնեկիցն լռելի մը համե-
միւնը եղբայրութեան հարստութեան բոլոր հի-
շուհի մէջ մեծ ձեռնաստիկին ունեցող Օ. Իսմանի
զարմայն իր հայրենիքին ծառայութեան հախճառը:

ԱՐԴԱՐՈՒՄ ԵՒ ՀԱՅ

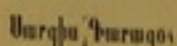
Başqışa Şifras uşğıtmaq pıraqıqlarıdır. Şifras-
rılıqlar t maktırlıqların şifratılmaqlarının qırir, a-
rafis oia pıraqıqlarına qıad bñ: Bıj kılavızları-
pıqlarıdır bñ. 1. Fayizli Hesabatı Cariye, 2. A-
merika Usulı yevmiyeli Defteri Kebir. 3. Banka
Muhasebesi. 4. Muhaberat ve Vesayiti Ticariye bñ.
5. Siğurta Muhasebesi.

ዘዚኹም ጉዞዎቹ

Ս. Գարագոյ յա-
ջարգարար կոչում
է պետական կարեւր
պատասխան: Եղած
է Պէյրութ Առեւտ.
դասարանի տնօրէն,
Ալեքանդր Ա. Կար-
գանի: զատաւ,
Բեմկալի եւ Ռա-
սոյի Առեւտ. դաս-
արանի նախագահ,
Սիւնի Արտաւոր
դասարանի տնօրէն,
Պէյրութի Եօսար, Իս-
թանբուլի եւ Պէյ-
րութի Կարգանի: զա-
տաւ, Դատական
նախարարութեան

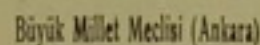

Սարգիս Գարագոյ

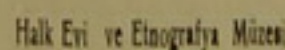

Իսկ իր օրհնագրական բազմաթիվ հրատարակ-
քիկներով Ս. Գառգորյ պատկանելի նամբախ մը
հրապարակ է: «Միմարն Գաղանմ» անուն իր առա-
ջին երկամարտիքներն եւ, աշխատանք է իրազօրնել
հեծեալ երկու մարտիներ. — 1. Ի մը հաւաքել
սկսեալ Ճաշի Սալլան Մեծն Բ. Էն, ա Քաւիլայ
առաջին օրհնագրեր եղան է, Օսմանեան օրհններու
մասնակալական ամբողջութիւնը, 2. Այդ օրհն-
ներուն մէջն ի զօրե երգները զանկ եւ հրա-
տարակ:

Իր առաջին ծրագրին զարգացրեալն անն Գա-
րաթի: Կր բախի Ապրիլի 2-ինի յետադիմական իր-
աւորեանք: Զի կրնաւ ոգտուիլ նահային զարգաւանն-
րէն: Ասկայն տարիներու ինքսային նեղեւէ մեռ
մելով Քաղաքին Վեպայի ի նարաւ տարուն նա-
ւաւանները, անոնց բովանդակութիւնը կ'ուսումնա-
սիրէ, յետոյ ալէ կ'անցնէ Արլիքի, Վիեննայի եւ

Ազգ. Մեծ ժողովի Շենք [Անգարա]

Անգարայի Հայրեփին եւ Ազգագրական Միւթն

81-2002

Հնաի լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

ՄԱՍԻՍ ԿԱՐՈՒՄՅԱՆ
(Տիպար)

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

1933 թ. իր գիտական և մանկավարժական գործունեության համար ընտրվել է Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանի լեզուագիտի և ուսուցիչ: 1933 թ. իր գիտական և մանկավարժական գործունեության համար ընտրվել է Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանի լեզուագիտի և ուսուցիչ:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

ՄԱՍԻՍ ԿԱՐՈՒՄՅԱՆ

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Նախկին լեզուագիտի և ուսուցիչ: Ծնվել է 1865 թ. Երևանում: Երևանի լեզուագիտության ուսումնարանում է Կ. Փառապետյանի վարժարանում: 1915 թ. աշունքից է Թ. Գրիգորյանի: 1918-1919 թ. Վրացի ազգ. վարժարանի լեզուագիտի:

Seri ve muhtasar ameli erbaa.
Mesahai hendesiye.

Hesabi ticari ve mali, birinci kısım (e-velce hükümet tarafından tabettirilmişir)
Muhtasar hesabı cari.

Yeni hesabı ticari.
Çapraz kaideli (bir kaleme zarf hakkında)

Cebri mali (faizi mürekkep, irat, taksit, istikrazat ve sigorta hesaplarını muhtevindir)

Esnafın hazır hesabı (ameli hesabı ticari)

Esnafın hazır defteri (ameli usulü defteri: dört kısım)

Amerika usulü yevmiyeli defteri kebir.
Yeni logaritma cetvelleri.

Fiat cetveli.
Riyaziyyatı ticariye ve maliye (2 inci cilt)

Ameli ve tathiki kambiyo.
Yeni muhasebe usulü.

Ticari malûmat ve bankacılık.
İktisat ilmi.

İhtisas muhasebeleri: Şirketler muhasebesi kısmı.

İhtisas muhasebeleri: Sanayi ve ziraat muhasebeleri kısmı.

İhtisas muhasebeleri: Banka ve takas-hane muhasebeleri kısmı.

İhtisas muhasebeleri: 1 inci cilt (üç kısım bir arada)

Ticari ve mali hesap (ilk ticaret mekteblerine mahsus)

Zihni hesap kaideleri.

Առնվող Yeni Hesap և Hendeseh carifler ևսապարտագրումներն էլ, իսկ Ameli Hesap, İlm Hesap, Nazari İlm Hesap և Cebir İlm carifler ևսապարտագրումներն էլ գործածվել են հիշյալ համարումներում: Առնվող բազմապատկերները 2-րդ և 3-րդ կտորներում են:

Մեծ. Քեմիստիկ ևսապարտագրումները ևսապարտագրումներն էլ գործածվել են հիշյալ համարումներում:

Հանրագիտական բնույթի համարումները ևսապարտագրումներն էլ գործածվել են հիշյալ համարումներում: Առնվող բազմապատկերները 2-րդ և 3-րդ կտորներում են:

Մեծ. Քեմիստիկ ևսապարտագրումները ևսապարտագրումներն էլ գործածվել են հիշյալ համարումներում:

ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՅԷՆԵԱՆ

A black and white portrait of a middle-aged man with glasses, wearing a dark suit, white shirt, and patterned tie. He is looking slightly to the left of the camera. The background is a plain, light color.

9. Aufstellung

*

Աղյիւրէնք եւ Ճրաններն ժամագէտ ուսուցչուհի Աննա-
 Յիկ. Վարդանշէ Միսաքեան (Աւագիւղի Ա-
 մերիկ. աղջկանց վարժարանի ընթացք աւարտել լեռն վկայաւոր
 Բարիքի ուսուցչանոցէն: Երկու տարինէ մեծնաւոր
 ընկ պատշաճաւորած է կտանանք մէջ: Այժմ ուսուցչու-
 կան պատճառն իր վարտ Սիւսարի պետական Մանկէրթ
 [Երկու] Օրքա Մէրէպին եւ Քրտաթի լիւթին մէջ:

*

Համայնաբանի Ուսուցչական Տնօրէնի վարչութիւնը ըն-
 քառաւորակութիւնը եւ
Օր Մարտի Սուրբատեան աստեղագիտութեան
 Տոքթ. | Արքեպիսկոպի |
 Անն ըր օգնական կարգուեցաւ Բրոժ. ճիւղերէն: Օր-
 Սուրբատեան ուսուցչական պատշաճութեամբ ունե-
 ցած է Արքեպիսկոպի յիշտի մէջ: Եւ Համայնաբանի
 տնօրէնի կատարելագործել Ամերիկայի մէջ:

Տնայն զխոսքանց կարգ ճանապարհս Կեր-
 ևւորակս Քիւրճեանց
 Եւանթի ընթացքս ա-
 ւարժէ յաւարարիցն
 Եւ եւ աւարտեմ է Թո-
 ւոնի ընկան զխոսքանց ճախրիցն: Երկուր տարի
 Եւ պատճառարեմ է Քարի եւ Հայ յիշենալ, եւ

կրթական վարժարաններու եւ պետական հաստատո-
թիւներու մէջ: Այժմ կը վառէ Բանկայիցիի Վիլենու-
Միքայէլեան լիւթի սփռեալիցիսը: Նոյն տան կը Եւ-
րասիայի իր ռուսացական պատանի Գալստա Եւրոպի-
լիսի մէջ:

Ուսուցիչական մասնագիտ. ուսուցիչ և նիդհման
գաղափարներ: Եղանակաբ. հիշողության վարժարաններ
Կայսրա-Սարայի ինտենսիվ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՏՏՈՒՆԻԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳԱՐԱՐԱՆՆԵՐ
Երկու ասիաներ պատգամ-
ված է նախ ցերեկը նախդիվն մէ և յետոյ ու-
սուցչական ապագային նուիրում է, դասախոսելը
պետական և մասնավոր ինտենսիվ և Հայ ու օտար
բարձրագոյն հիշողական հաստատարներն մէջ: Պա-
րամ է նաև օտարներին հիշողական վարժարաններ:
Լիվի կը բարձրանէ իր ուսուցչական պատգամը Կա-
յսրա-Սարայի ինտենսիվ մէջ: Կ'առնէ նաև մասնա-
ւոր դասեր առաջագոյն աշակերտներն: Հաստատար
է ուսուցիչական նիդհման ամբողջ դասընթացը մը:

Ինձնօրնոր-մեմանք: «Նոր Դարացի» և Աճ Գե-
նուարի ընթացքը առաջին յետոյ Փարիզ ուսած և ա-
պա փայլուն լազգու-
ՅԱԿՈԲ ՍԱԼԵՐՈՒՆ ընտր վարչական նպան-
պալի Համալսարանի ներ-
աշտափական նիւղն: Համալսարանի ջնտնոթիւր
գնանաեյով իր կարգաւիթըն, ներկայ աւրեթընին
գինքը կոչեց օգնական productator պատգոնն:

[illegible]

ՊԵՏՈՍ ԽՐԱՄԱՆՃԻՏ, որ Հանգոց 15
Շինութեանց նախարարութեան Աւագ Խոր-
ն դպկանք պատշենք վարած է եւ Միլի-
իթեանութեան օրով ալ հրաշխուած է թեւ
նոյն պատուաբեր պատշենքն, սակայն առա-
ջացած տարիին բերումով չէ կրցած ստան-
նել.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՅԷՐԵՑ ՊՅԱՆԵԱՆ-ը, որ
երկու ամիսներ պետակ ան ծառայութիւնն-
ում մեզ զգուշացնում է ի վարձ կապալագաւոր-

համընդհանուր կարգով: Երկրորդ համընդհանուր կարգով:

ԳՆՈՒՄ ԹՈՐԿՈՍԵԱՆԵՐ ՈՐ ԳՐԱՍՏԻՔ ՆԵ-
ՐԱՄԱՀԱՌԱԿԱՆ ՎԱՐժԱՐԱՆԻ ԴԻՐՄԱԳԻՐ Է-
ԳԱՅ Է ԵՆ ԱՆԻՔ ԲԱՆ 30 ՏԱՐԻՆԵՐ ՀՆՆՆԱ-
ՍՕՐԷՆ ՎԱՐՁԱԾ Է ՆՈՂՆ ԴԱՍԱՏԱՐՔԻԱՆ ՏՆՈ-
ՐԷՆՈՇԽԻՆԵՐ:

ԱԽՆՏԻՍ ԱՍԼԱՆ ԵՄ. (Բեմի վրա) Որ երկ-
րագործական նախադրության ընդհանուր
հնձի եւ Անտառային վարչության ընդհ.

Տնտեսական կազմակերպությունները կարող են լինել
հարկային և ֆինանսական հարկերի օգտակար
կազմակերպությունները և հարկային և
ֆինանսական:

Լեւոն փոփոխեալ, ՄԷԼԱՆ ՊՈՅԱՆ
ձեռն, ԽՈՐԷՆ ձԱՄՁԵՆՆԵՐ ԵՒ ԴԵՆ ՎԵՐԷՆ
ՆԵՐ, ԽՐՈՒՄ ԿԵՏԱԿԱՆ 'ԱՐԽԵՐ ԿԱՏԱՍԽԱՆ
ՆԱԿՈՒ ԿԱՏՈՆԵՐՈՒ ԿՈՂՈՒԹ ԵՆ ԵՒ ԵՐԿՐ
ՈՒ ԿԱՏՈՒՄԵՐ ԺՈՒՅՐՈՒԹՅՆԵՐ ՄԱՏՈՍՅԱԹ
ԵՆ ԲՈՒՐ ԴԱՅԵՆԵՐԻՆ:

V

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԻՆԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆՅ ՄԷՋ

ԽԱՌԱՅՈՂ, ՀԱՅ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐ

ՀԻՆԴ ԴԱՐՆԵՑ, վկայելու առաջնակարգ
մասնագետ: Իր մասնագիտութիւնը ի գործ
դնելէ զատ, երկար տարիներ Իսթանպուլի
Հարիթա Շիւպէի-ին անօրէնութիւնը վա-
րած է: Դարձեցի արժանիքը գնահատուող,
նախ Անգարայի Հարիթա Շիւպէիին տե-
լութեան կառուցաւ ու զերկերս ալ իրեն
յանձնուեցաւ Անգարայի Իմար Միւսթիւրի-ի
պալատներ:

ՃԱԼԻԿ ՎՐԹԱՆԿՄԵՆԱՆ, Փարիզէն վեա-
ուած հանքային կարող երկրաչափ: Գալիլէ
Գրաւ Այալըն ընկերութեան մէջ հաճախե-
կարեւոր պաշտօն մը ունէր. ներկայիս կը
վարէ Իշ Գանձասիրին Թել զէ Զիլիլ Գազրի-
քասիրին տնօրէնութիւնը: Ուսուցչական
պաշտօնավարութիւններ ունեցած է նաեւ
ղանազան կրթական բարձրագոյն հաստա-
տութիւններու մէջ:

ՂՈՒԿԱՎ ՍԱԼՐԵԱՆ, առաջնափարզ Կան.
Քային երկրաւափ: Նոր Դպրոցի և Սէն-
Պէնուայի ընթացքը աւարտելէ յետոյ մեկ.
Եւս է Փարիզ եւ վկայուած որդէս էնմէնիէր
տէ մին: Պաշտօններ վարած է պետական
գրաժառուկներու մէջ: Այժմ Քրօմ Գոման,
տիէ Նիքէմիի, Հ. Միւնիք Կապտուտ.

թեան եւ թիւք բրժ Նիրքէմիի խորհրդ-
դախանն է:

Լեւոն Գ. ԲԱՐՈՒՆԱԿԵԱՆ, պետական
բարձր չրջանակներու կողմէ՝ սիրուած ու զը-
նախադաս է: Ստանձնած է Տօլմա Պաշ-
էի պալատին նորագութեան գործը եւ ե-
րկարական զեանդումները: Կատարած է
նաեւ Դաշաէրիի Պիզ Ֆապրիքասիին զալօրի-
ֆէրի եւ երկարական զեանդումները:

ՀԲԱՆԴ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵՆ, առաջնափոփ
ճարտարագետ, որ իբրև գնմթյուր կը պաշ-
տենադարէ Գանալիզախոնի ընկերութեան
մէջ: Իրեն վառաւորած է Իսթանպուլի Թա-
ղապետութեան կողմէ շինել տրուած գրնթի-
րորդ հոր հաստատութիւններու յատկա-
գիծներուն պատրաստութիւնը

ՀԲԱՆԴ ԳԱՐԵՅԻ ԱՃԵԱՆ, կարող նարաւ,
բազմա, որ յաճողաբար չինած է Տուաւու,
լույի պնտական վարժարանը, Կուրագայի
Փօլիթիկիքի եւ Լագորաթուարի չինքերը,
Կապիա Սաիլը Սըրիէին մէջ կննդանի,
ննրու յաւուկ մասնաւոր լագորաթուար մը,
եւ ըն. Իսկ ներկայիս կը զբաղի Մագրայի
աղկանց Պետական Կեդրոնական վարժա-
րանի չինքնամը:

ՎԱՀԱՆ ԳԱԼՍՏՅԱՆԻ ԷՎԳՈՒՆԻ ԿԱՐԵ-
ւոր ճարտարագիտներէն: Սրահական ար-
ուեստին և ոչնչոր տեղեակ ըլլալով իրեն
անձնուած է ԷՎԳՈՒՆԻ ԿԱՐԵՎԻ ԻՍԽԱՆԱՊՈՒՄԻ
կարգ մը մզկիթներուն և նազդատական չէն-
քերուն նորոգութիւնը: Նորոգած է ԵՖԵՆԻ
ՃԱՏԻԻ պատմական մզկիթը, Աղանաճի ինչ-
պէս նաև Էսփրնէի նամուսուր Իւլէյմա-
նիէ մզկիթները:

ՔԻՐԻՔՃԵԱՆ ԵՎԳՍՏՅԱՆԻ ՇԻՔԱՆԻ ԿԱ-
մարանէն վկայուած առաջնորդ էն-
ժէնիէրներ: Իրենց ընկերով Ռէյիս Էսկիինի
նետ երկաթի գործարան մը հիմնած են և
անոր նետ միասին չղկնաւային անփական
պատարկութիւններով կ'ըրաղին: Այս գոր-
ծարանն է որ վեր'երա Ազալի Գաւազէյի
նաւամատոյցին չինութիւնը տառնանց: Ա-
տենցմէ երուանգ Քիրքճեան այժմ Երզ-
րայի Ինչասթ Շիքալիին մէջ կ'աշխատի:
ՄԻՀՐԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ, Հանրազատ Շինու-
թեանց Տնօրէնութեան կողմէ իրեն յանձ-
նուած է Իսխանապոլի նոր բազուած կարե-
ւոր ճարտաներու, մասնաւորաբար աֆայթ
ուղիներու չինութեան պատասխանատու-
ութիւնը: Իսխանապոլի-Էսփրնէի գծին առ-
ֆայթի վերածման հետքով իրեն վառա-
ւած է: Երբեմն կը վարէր Նաֆիա Միւ-
սիւրլիյի մէջ փոխ-անօրէնի պաշտօնը:

ՔՈՐՈՒՄ ՍԵՐՏԵԱՆ, վկայուած ճարտա-
բագետ: Բրոք. Էվլի նետ աշխատած է պե-
տական չինարարութեանց մէջ: Ներկայիս
Իզմիթի թուղթի գործարանին չինութեան
մէջ:

Երասկաղիքը կը պատրաստէ: Իր գինուորու-
թեան չրանին Այսափաշա Գալեանի կա-
ռուցած պալատին չէնքը, ինչպէս նաև Հալ-
սարփաշայի մեծ կայարանին չէնքը նորո-
գած ու անափառած է: Առաջինը ներկայիս
Սրահի Օնախին է:

ԺԱՆ ԹԻԻԼՂԱՆՏՅԱՆԻ ԿԱՐԵՎ ԳԱՐԱՄԱ-
րաղէտ: Միշա Անատուր կը գտնուի և չի-
նարարական կարեւոր գործերով կը զբաղի:
Այժմ առանձնած է Քէօթիսի Գետական
վարժարաններու չինութեան գործը:

ՔՈՐՈՒՄ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆԻ ԿԱՐԵՎ ԵՐԿՐԱ-
լափ: Իրեն յանձնուած է Անատուրի մէջ
չինուած կարեւոր կամուրջներու յատկա-
գիծներուն պատրաստութիւնը:

ՔՈՐՈՒՄ ՉՊՈԻՔՅԱՆԻ ԳՐԱՄԱՅԻ ՉԷԼԻԿ
Բալախի և Մերինոսի գործարանի չինու-
թեան մէջ աշխատող գլխաւոր ճարտարա-
պետներէն:

ԳՐԻՔՈՐ ՇԱՀԻՆ, առաջնորդ ինչու-
կալ: Իմար Գանճայի ինժեղիւրներէն ըլլա-
լով, երկար տարիներէ ի վեր կը պաշտո-
նավարէ նոյն նաւատարութեան մէջ, իբր
փոխ անօրէն:

ՕՐ. ՌՕՂԱ ՍԵՐՏԵԱՆ, նոր վկայուած ճար-
տարագետ: Չորս տարիէ ի վեր Հալք Էվլի
թատրոնի չիւ-ին տէքորաթէտն է: Իր Եր-
ուեստը պիտի կատարելագործէ Եւրոպայի
մէջ:

VI

ՀԱԼՔ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱԼՔԷՎԻՆԵՐՈՒ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԴԵՐԸ

անբազմական Հալք կուսակցութիւնը
իր 6 նշանարաններով (Հանրապետական,
ազգայնական, սամկափար, յեղափոխական,
պետութեանական, աշխարհական) թուրք ժո-
ղովրդի հաւաքական կամքին արտայայ-
տութիւնն է: Իրականին մէջ, ան, նաու-
նաւամական նշանակութեան, միատարր
ամբողջութիւն մը կը խորհրդանշէ և իր
բարձր խելայնեղով կը բնորոշէ թուրք
Հանրապետութեան ազգային-գիմարիքը:

Հալք կուսակցութեան բազմաթիւ կազ-
մակերպական գործերուն մէջ նշանակալի
է Հալքիներու բացումը, որ անդի ունե-
ցաւ 1932ին, նպատակ ունենալով թուրք
մշակութիւնը ազգայնացնել և հաւաքական
դաստիարակութեան ընտելացնել ժողո-
ղովրդը:

Հալքի հանձնարող ինժեղիւրը՝ Աթա-
թիւրք, 1935ին, կուսակցութեան Դ. հա-
մաժողովին չէլ նստեալ յատկանշական
պատգամը կ'արձակէր այս ժողովրդական
կազմակերպութեանց գործունէութիւնը պան-
ծացնելով:

Մեր կուսակցութիւնը հալքիներ հիմնե-
լով, իր ծոյցն մէջ առաւ բոլոր հաղա-
փայտները եւ այս ձեւով ընկերային եւ
մշակութային յեղափոխութիւն մը կա-
տարեց:

Հալք կուսակցութեան հիմնական նպատակն
է հայրենակիցները զերծ պահել աւեր-
բս ժամուսէ եւ զանոնք օգտակար դա-
ռնել իրենց եւ թուրք Մեծ Ազգին: Մե-
ծադիւր մէջ բուրժուադեմոկրատիկ բա-
րօրութիւնը ուսադուրեմաբ նկատի առ-
նուած է, թէ մասնաւոր եւ թէ լեզուա-
նուր գործակցութեան բոլոր գիծներուն
վրայ: Փափանքի և որ այս նշանակու-
թիւնը իր ամբողջ լայնութեամբ ըմբռնե-

լի ըլլալ մեր բոլոր հայրենակիցներուն:
Կուսակցութեան բոլոր անդամներուն
նախնական պարտքն է անկա հաս-
կցնել հաղափայտներուն եւ այս ձեւով
անիլ անոնց վստահութիւնը ՔՈՐՈՒՄ ԱԶ-
ԳԸ ՄԵՏ ՊԱՏՈՒԱՅԻՆ ԵՒ ՊԱՆԾԱՑՈՒՑԱՅԻՆ
Է ԽՅԵՆ ՇԱՐՏԱՐԱՆԵՐԸ:

Հալքիները, արդարեւ, Մեծ Առաջնոր-
դին բարձր անդրադիմանքին ներշնչուած,
երկրին բոլոր տարբեր իրարահակադու-
թեան բերելու, զանազ փոխադարձ գոր-
ծակցութեան մղելու, անոնց զազափայտները
նոյն խելային չափով կեդրոնացնելու համար
ամէն ջանք ի գործ դրին:

Թուրքիոյ զանազան վայրերուն մէջ 1932
փետր. 19ին, նոյն օրը բացուած 14 Հալ-
քիները նախնաէ շատցան, 3 տարուան
ընթացքին ա՛նց թիւը բարձրացաւ 140ի,
իսկ այսօր գրեթէ կրկնապատկուած է:

Առանց ջնդի ու կրօնքի խտրութեան,
ամէն թրքապատակ քաղաքացի կրնայ
մասնակցել Հալքիներուն և օգտուիլ ա-
նոր ըն՝ նուաճ ընկերային ու մշակութային
բարիքներէն:

Հալքիներու հիմնական ծրագիրը կը
պարզուի նստեալով անոնքին գործա-
դրութիւն մէջ:

1. Լեզուական գրական ու պատմական
աշխատանքներ:— Հալքիներէ շատեր ու-
նին իրենց պարբերաթերթերը: Իւրաքան-
չիւրը իր միջավայրին և անոնց պատմական
անցեալին հարստութիւնները երեւան բե-
րերելու կ'աշխատի: Մասնաւորաբար ժո-
ղովրդական անդիր գրչութիւնը կորուստէ
փրկելու ջանքեր կ'ըլլան: Այսպէս Տիարպէ-
էիլի Հալքիներ հաւաքած է 500 ժողովրդ-
դական երգ, Զանկույաթը՝ 800, Կիրաւուն՝
687, և ինչ ուղղութեամբ նստադո-

Բ. Մ Ա. Ա

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐ

1

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹՈՒՐԿԻՅԱ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐԻ ՎԵՐԵԼՔԸ

(ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՎԱՐԿ ՄԸ)

Թուրքիոյ Հանրապետական վարչաձևը, իր հաստատումէն ի վեր աննախընթաց և ապագայի յառաջդիմութիւններ արձանագրած է կրթական մարզին մէջ: Ո՛չ միայն դաստիարակութեան բոլորովին նոր մէթոտներու կիրարկումով հիմնական յեղաշրջում առաջ բերած է, այլև, ձրի ու պարտաւորիչ նախակրթութեան չնորհիւ, կրթութիւնը տարածած է երկրին ամենանեղատրանս կիւնները:

Հատին տասներու որդեգրումը մանաւանդ, որ տեղի ունեցաւ 1928ին, նոր դարաշրջան մը բացաւ Թուրքիոյ կրթական ու մշակութային կեանքին մէջ: Ամէն տարիքի, սեռի, դասակարգի և ազգայնի պատկանող հարիւր հազարաւոր անմեղ հետեւեցան Ժողովրդական Դպրոցներու դասընթացին և նոր լեզուն սորվեցան: Ըստ պետական պաշտօնական վիճակագրութեան, քաղաքներու և գիւղերու մէջ հաստատուած 2 489 դասարանները յանձնած են 1.344.484 երկ-

սեռ հայրենակ ջներ, որոնց վրայ աւելցնելով կէս միլիոնէ աւելի ուսանողութիւն մը, ինչպէս նաեւ ինքնավարմներ, ուսուցանողներ և քաղաքային ու գիւղական պաշտօնեաներ, կ'ուենանք 3 միլիոնի պատկանելի թիւ մը: Յաջորդող 10 տարւան ընթացքին նազիւտէ վերջաւանդագրաւութիւնը և այս ր աննչափ բացառութիւն մը կը կազմեն գրեթէ կարգաւ չգիտցողները:

Տարուէ տարի անհամեմատօրէն աճած է գործըական աշակերտութեան թիւը:

Աչքի առիւն ունենալով 1937ին լոյս տեսած պաշտօնական վիճակագրութիւն մը (*) կը տեսնենք որ 1923 - 24 տարեշրջանին Թուրքիոյ ամբողջ երկսեռ ուսանողութեան (նախակրթարան, երկրորդական, լիսէ, Լուսնիվէրսիթէ եւն.) թիւը եղած է 358.548 հո-

(*) Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü Kültür İstatistikleri (1935-36). Umumi Mukayeseler ve Tablolar (1936-37). Ankara. 1937 (Neşriyat No. 192).

գի: Այս գումարը 1935 - 36 տարեշրջանին 1935 36ին յանգած է 255253ի: Նոյն համեարձրացած է 770327ի, կրկինէն աւելի: մասութեամբ աւելցած են Վ րժարանները Իսկ գրեթէ յորս անգամ չափացած են աղիիկ և ուսուցիչները, Ինչպէս ջոյց կ'ուսայ հե. ներքո: 1923ին 65000ի հասնող անոնց թիւը տեւեալ բազմապատկան պատկերը:—

	1923 24 Տարեշրջան			1935 36 Տարեշրջան		
	Վարժարան	Ուսուցիչ	Ուսանող	Վարժարան	Ուսուցիչ	Ուսանող
1. Նախակրթարաններ	4,894	10,238	341,941	6,275	14,949	688,100
2. Միջնակարգ վարժ.	72	796	5,905	118	2,403	52,496
3. Լիսէներ	23	513	1,941	65	1,029	13,876
4. Ուսուցչանոցներ	20	325	2,528	13	248	2,805
5. Մասնագիտ. վարժ.	44	258	4,019	36	507	5,772
6. Ինժիվէրսիթէ եւ բարձրագոյն վարժ.	9	307	2,914	16	743	7,478
	5,062	12,437	358,548	6,523	19,879	770,528

1 սկ 1935 36 տարեշրջանի ընթացաւարտներուն համագումարն է 86139 (որուն 23635ը աղիիկ): Թիւսի վէ էրթէք էսյրէթմէն Օգուլու, Թիւսիւթ Լիսէսի եւ Ինչլասթ Ուսթա Օգուլու:

Այս բոլոր կրթական հաստատութեանց տարեկան ծախքը եղած է 23,087.266 թ. լիրա:

Վերի վիճակացոյցէն դուրս կը մնան մանկապարտէզները, որոնք միայն Իսթանպուլի մէջ թուով 80-90, ունին ճատւորապէս տաւոր հազար երկսեռ փոքրիկներ: Պետութիւնը պաշտօնապէս մանկապարտէզի պաներ:

Անատուլի նահանգներուն մէջ ներկայիս կան 95 միջնակարգ վարժարաններ, 24 լիսէներ, 11 ուսուցչանոցներ, (օգնական ուսուցիչի հասցեղ) եւ այլ հաստատութիւններ, որոնցմէ կը բաւականաբ հոս յիշել մայրաքաղաք Անգարայի պետական վարժարաններէն նեւեւեալները. — Թարի-Տիւն-ճոյ. րաֆիա Յաքիւլիսի, Հուլուզ Յաքիւլիսի, Եիւքսէք Զրասթ Էնսթիթիսի, Հարպ Օգուլու, Սիյասի Պիլիլիսի Օգուլու, Կադի Օրթա էսյրէթմէն Օգուլու վէ Թէքզիյէ Էնսթիթիսի, Դօնէրվաթուս ր վէ Թիյաթր Օգուլու, Ճուհուրպաշանլըղը Ֆիլարժօնիք Օրթէսթրասը, Իսմէթ փաշա Դըղ Էնսթի-

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Իսթանպուլի նահանգին մէջ, ուր Հանրապետութեան յղմանին հանրային կրթութեան տրուած բացառիկ կարեւորութիւնը և նոր սերունդը անուսում չեզխու լինմ փափաքը աչքառու համեմատութիւններ առացած է, երկու դասի կարելի է բաժնել կրթական հաստատութիւնները: Ա. Անոնք որ ուղղակի կրթական Տնօրէթութեան հետ կապութեան և հակակոչին ներքեւ կը գրաւուին, Բ. Անոնք որ կապուած են կրթական և այլ գործավարութեանց:

Ա. Կրթական Տնօրէնութեան ենթակայ վարժարաններու թիւը վերջին 1937 938 տարեշրջանին, նաեւեալ բաժանումով կը ներկայանայ (*):

(*) Քաղաւստ İstanbul Okulları Kılavuzu 1935 yılı. İstanbul Öğretmenleri yardım cemiyeti yayınlarından, sayı : 3. 4ar06.

Պետական նշանակության ֆաբրիկա	Օսար	Գումար
1. Մանկապարտեզներ (*)	4	73
2. Նախադպրատներ	2	78
3. Միջնակարգ դպրատներ	1	4
4. Լիսեյներ	7	8
5. Ուսուցչանոցներ	—	—
6. Արտեսիցի դպրատներ	1	—
7. Դասընթացներ և ակումբներ	35	1
8. Դասարաններ	—	—
	498	164
	50	44
		756

Պետական նախադպրատները բաժնուած են հետևեալ կերպով —

Շրջանակներ	Թիւ	Երկան ուսուցիչ	Երկան ուսանող
1. Իմիւն Լոնի	18	153	6294
2. Ճարիճ	38	366	15789
3. Էյուպ	22	83	3164
4. Պեյոզլու	29	258	10496
5. Պեշկերթ	17	144	5576
6. Սարքիսար	17	63	1975
7. Շիրե	42	64	2898
8. Պիյոզ	25	77	2718
9. Սկիւտար	28	157	4846
10. Դասընթաց	20	138	5285
11. Դասարան	21	57	1917
12. Եարզա	30	54	1991
13. Գզգիններ	4	16	412
14. Պարթիզ	21	67	2501
15. Սիւլիզի	25	64	2898
16. Կարսու	69	108	4501
	403	1869	73281

Այս խմբաւորումէն դուրս կը մնան պետական գիշերօթիկ նախադպրատները և քանի մը մանկապարտեզներ, որոնց թիւին վրայ աւելցնելով փոքրամասնութեանց և օտար վարձարարաններու ուսանողութիւնը, կուենանք նախադպրատնէն աւելցող 100000 է աւելի երկուստ աշակերտներ՝ միայն Խ. Թանապուլի և իր յրջովայրին մէջ։

Իսկ Կրթական տնօրէնութեան կապուած միջնակարգ, իսկ և այլ բարձրագոյն կրթական հաստատութիւններու աշակերտութեան թիւեր կը հասնի չուրջ 50000ի։

(*) Աւելցած են այս ցանկին վրայ

Լիւթի աստիճան ունեցող երկու ուսուցչանոցներ կան Խաթանապուլի մէջ։ 1. Դրդ Էյուրէթմէն օգուլու (Զափա) և 2. Էրքէթ Էյուրէթմէն օգուլու (Զամլընա)։ Պետական իրաւներն են՝ Խաթանապուլ Էրքէթ իրաւսի (ձըլալաղլու) Խաթանապուլ Դրդ իրաւսի (ձըլալաղլու), Փէրմէլիւնալ Էրքէթ իրաւսի (Ազարալու), ձուճուլալիլ Դրդ իրաւսի (Զարաւազա), Վէֆա Էրքէթ իրաւսի (Վաֆա) Կարաթաարալ Էրքէթ իրաւսի, Դապաթալ Էրքէթ իրաւսի, Էրէնթէյ Դրդ իրաւսի, Զայարփալա Էրքէթ իրաւսի, Դանաթիլի Դրդ իրաւսի, Ինչուի Դրդ իրաւսի (Դապաթալ)։

Իսկ մասնաւոր իրաւներն են. Տարիւլլիֆա. քա Էրքէթ իրաւսի (Զարաւազա), Զայրիլլի Դրդ իրաւսի (Սարաւազա), Խաթիլալ իրաւսի (Շէհաւազ օգուլու), Էրէնթէ Էյուրէթ իրաւսի (Գումարալու), Գազաղիլի իրաւսի (Առնաւաղիլ), Էյըր իրաւսի (Պէյոզլու), և Շիրիլի Թէրաքթը իրաւսի (Երկանթալ)։

Բ. Կրթական Գործադարութեան կապուած և ուղղակի տնօրէնութեան ներքին գտնող կրթական բարձրագոյն հաստատութիւններն են՝ 1. Ինչիլլիֆթի (Գալաթի), 2. Դրդ Ճարիլթի (Գալաթի), 3. Զուլալ Ճարիլթի (Գալաթի), 4. Էտէփաթ Ճարիլթի (Գալաթի), Վէլլէնթիլթի, 5. Ճէն Ճարիլթի (Վէլլէնթիլթի), 6. Իգթիսաթ Ճարիլթի (ամալաարանի շէնթը), 7. Փէտաքօթի Էնսթիլթի (Վէլլէնթիլթի), 8. Էպէ օգուլու (Ազարալու), 9. Երէթէ Էյուրէթմէն օգուլու (Զամալաարանի պարտէզը), 10. Կիւլլի Սանաթար Ազաւաթի (Ճընթըլլը) իր բոլոր ճիւղերով։

Խաթանապուլի Կրթ. տնօրէնութեան կապուած են նաև Գոնստիւլաթաար (Թէփէ Պալաթ) իր բոլոր ճիւղերով (Զնաւոր և գործիական երաժշտութիւն), Զօնալար Գալաթի (Եւրաթու (Կարաթա Երէթմալաղլու), Մէլլա Էնսթիլթի զէ ֆիտանլըլը (Պէյոլլաթէթի), Շէնթի Պանթաու (Պէլլիթալ), և Շէնթիլ Թիլաթիլու (Թէփէ Պալաթ)։

Ազգ. Գալաթաւութեան Գործադարութեան կապուած են՝ 1. Զարալ Ազաւաթի (Երլաղլու), 2. Տէնիլ Զարալ Ազաւաթի (Երլաղլու), 3. Երէթէթ Լէվաղիմ օգուլու (Երլաղլու), 4. Արէթիլ Դըպիլթի զէ Էնզաւի օգուլու (Գալաթի), 5. Տէնիլ Զարալ օգուլու (Էլլաթիլ), 6. Ետէթ Սուլալ օգուլու (Զարալիլ), 7. Մալթիլ Արէթիլ իրաւսի (Թօփգարալ), 8. Գուլլիլ Արէթիլ իրաւսի (Զէնթիլթի), 9. Փիլաթ զէ Աթըլ օգուլու (Մալթիլթի), 10. Սիւլաթի Պիլիլիլթի օգուլու (Զարալիլթի), 11. Թօփիլ զէ Զարալիլթի օգուլու (Զարալիլթի), 12. Թօփիլ Աթըլ օգուլու (Մէթրիլ) 13. Ճէն Թաթալթաթ (Զարալիլթի), 14. Գալթար օգուլու (այսարփալա), և 15. Կէթիլթի Տէնիլ Էրալալ հաղրլաւա օգուլու, (Դաւաթալալ)։

Առաջնապահան Գործադարութեան կապուած են 1. Բիւլիլթ Սաղլըր Ինթարըր օգուլու (Սիլլիլթի) 2. Կաթա Պարթըր օգուլու (Ազարալու), Դրդ Դալլալ Եւրաթըր (Զէնթիլթի)։

Տնօրէնութեան Գործադարութեան կապուած են. 1. Գալաթիլթի թէթիլթի օգուլու (Երլաղլու), 2. Երէթէթ Միլլիլթի օգուլու (Կիւլլիլթի)։

Տնօրէնութեան Գործադարութեան կապուած են՝ 1. Երէթէթ Թիլաթիլթի օգուլու (Պէլլիլթի), 2. Երէթէթ Իթթիլթի զէ թիլաթիլթի օգուլու (Սուլթան Աւլաթ), 3. Բիլլիլթ Թիլաթիլթի օգուլու զէ Թիլաթիլթի իրաւսի։ Եւ կրադարութեան Գործադարութեան կապուած են. 1. Զարալը Զըրաթ օգուլու (Երլաղլու), 2. Զարալ Սաղլըր Բիլլիլթ օրիլթիլ Ինթարըր օգուլու (Զարալփալա), Օրթա 3. Օրթան օգուլու։

Օսար և փոխօստնօրէնացի վարձարաններ. —

Խաթանապուլի մէջ ներկայիս գոյութիւն ունին բացի մանկապարտեզներէ 31 օտար նախադպրատներ, միլլիալաղլ և իրաւներ (10 ֆրանսական, 7 իտալական 3 ամերիկական, 3 գերմանական, 2 անգլիական, 1 պուրթական, 1 պարսկական և 4 թուրքական գասընթընթը)։ Բացի պուրթականէն և պարսկականէն, միւս բոլոր վարձարանները կը յանձնեն հայ երկուստ ուսանողներ՝ որոնց թիւը 500 է և պակաս չէ։

Ըստ պաշտօնական արեւնագրութեանց, Խաթանապուլի փոքրամասնութեանց նախադպրատներու թիւն է 83 (43 յոյն, 34 իտալ և միացեալ իրաւ)։ Յոյն վարձարանները ունին 7185 երկուստ ուսանող, Զայրը 5204 և Զրեանները՝ 3381. գումար՝ 15770։ Վերջացող աստիճանին, ընթացաւարտ և գտն են յոյն նախադպրատներէ 1072 երկուստ աշակերտ, հայ նախադպրատներէ 603 և իրեայ նախադպրատներէ 325 հոգի։ Եւ բաղադարական վիճակագրութեանց գործը կը մնան մանկապարտեզները և բարձր կրթական հաստատութիւնները։

ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

ԳՈՅԱԿԱՆԵՐ

Հանրագիտական վարչական յրջանին, բարձրագույն 412ի (125ր թուրքերէնի ու ըրոր կրթական հաստատութիւններու վե. ուսցիւններ, 177 ուսուցչուհիներ և 110 այր րանկողութիւնը ուղղակի Մէարիֆին անց. ուսուցիչներ :

Ներքէ յետոյ, հայ վարժարանները տարուէ տարի աւելի բարեկարգ վճակ մը ստա. ջած են : Մեծ ուժ տրուած է թուրք լեզուի, թուրք պատմութեան և աշխարհագրութեան ձեռնարկ ուսուցման : Նախակրթարաններու միջնակարգ վարժարաններու, և լիսէներու կրթական ծրագիրն ու կանոնագիրները վա. ւերացուած են կրթական Տնօրէնութեան և Գործադրութեան կողմէ (յ՛սէները) :

Մէարիֆի ջննդիւնները՝ ըլլալ իրենց շր. ջանային այցելութիւններու տակն, ըլլալ տարեկերթի ջննութեանց, մօտէն գնահատած են թուրք մշակութային ը՛ր. յատկործու. թեան մէջ հայ վարժարաններու կատարած դերը, և այդ հաստատութիւններէ շատեր գոյունակութեան ու քաղաքութեան պա. տանագրեր ստացած են կրթական վերին իշխանութիւններէն :

Բաղաժիս հայ կրթական հաստատու. թիւներու աշտուան թիւն է 37, որուն 2ը մանկապարտէզի բաժին ունին միայն, 1ը միայն միջ ակարգ և 3ը միջնակարգի և լիսէի բաժիններով են :

Նախակրթարաններու և մանկապարտէզ. ներու երկուսն աշակերտութեան թիւն է 5738 հոգի (2917 աղջիկ) : Միջնակարգ բա. ժիւնները կը յանախեն 274 մանչ և 105 աղ. ջիկ, իսկ 3 լիսէներու աշակերտութեան թիւն է 138 մանչ և 40 աղջիկ, ընդ.՝ գո. մար 6305 :

14 տարի առաջ 5700ի կը հասնէր 25 աղջային և 7 մանուկ վարժարաններու երկուսն աշակերտութեան թիւը :

1՝24—25 յրջանին երկուսն ուսուցչաց թիւը 300 էր : 1937—38ի վիճակագրութեան համաձայն, բացի տնօրէններէ, այս թիւը

բարձրացած է 412ի (125ր թուրքերէնի ու սուցիւններ, 177 ուսուցչուհիներ և 110 այր ուսուցիչներ :

Ստորեւ կուտանք հայ կրթական հաս. տատութիւններու ամբողջական ցանկը, որ մի առ մի նշանակուած են իւրաքանչիւր վարժարանի հիմնադիրները, տնօրէնները և ուսուցչաց ու յրջանաւարաններուն թիւը :

Իսկ 937—38 յրջանի աշակերտութեան ընդհանուր պատկերը մանրամասնօրէն կ'ե. բնայ անկատ ցուցակի մը մէջ :

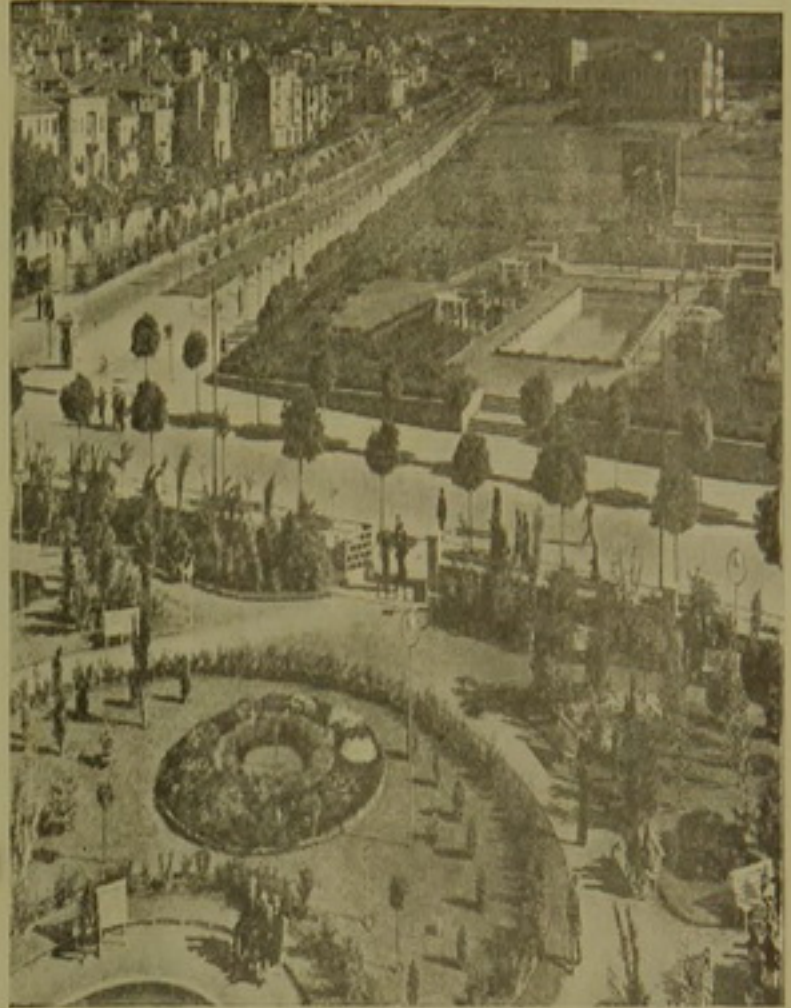
ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ՎԱՐՇԱՐԱՆՆԵՐ

Ե Ի Լ Ի Ս Է Ն Ե Ր

1. Կաթան (պ կանց) - Բանի մը տա. րի առաջ լիսէի բաժին ալ ունէր : Հիմնա. դիրն է Նախկին պետական պաշտօնատար Աւետիս Սարանեան : Տնօրէն Աւետիս Մես. րոպեան, Համալսարանի Նախկին ուսուցիչ. ներէն, որ 17 տարիէ ի վեր կը պաշտօնա. րէ : Մէարիֆին կարգուած փոխ տնօրէնն է Սրնան 2ի իրի : Տնօրէնի տղան Տիկ. Նուարգ Թաթարեան : Կը պաշտօնավարեն 15 թուրքերէնի 7 այր և 30 մնայուն ու. սուցչուհիներ : 1937, 38ին յրջանաւարտ ելած են Նախակրթարանի բաժնէն 49 աղջիկ և 42 մանչ : Մի նակարգ բաժնէն 49 աղջիկ :

2. Կեդրոնական Լիսէ — Հիմնադիրն է Յովհաննէս Շալիկալար : Տնօրէնութիւն 3 տարիէ ի վեր կը վարէ Յովհաննէս Մէրաին. եան ('էրաճէն), Միւլիթէն ընթացաւարտ : Փոխ տնօրէն Բէքթէթ Թօր : Կը պաշտօնա. վարեն 10 թա. րքերէնի, 16 այր ուսուցիչ. ներ և 4 ուսուցչուհիներ : 1937, 38ին ու. ննցած է 15 մանչ և 4 աղջիկ ընթացա. ւարաններ :

3. Միլիթի շէն Լիսէ — Հիմնադիր Լ. Համայակ Վրդ. Համարեան : Տնօրէնն է Կա.

Yeni Şehirden bir parça (Ankara)

Նոր Անկարայի շէտարան մը

Devlet Mahallesi (Ankara)

Անկարայի Պետական Թաղամասը

բազմաթիւ բնակիչներ, որ 10 տարիէ ի վեր
կը պաշտօնավարէ: Փոխանորդն Միսիսթ
Սաստուլլան: Ունի 13 թուրքերէնի ուսուցիչ,
36 այլ ուսուցիչ և 2 ուսուցչուհի: 1937-38 թ. չրժանաւարանին և միջնակարգ
բաժնին 33 և լիսէն 9 չորս:

4. Պէրագան լիսէ. — Հիմնադիր Տնո-
րէնն է Պօղոս Պէրագան, որ հաստատութիւն
նր իր սեփական միջոցներով կը վարէ: 30
տարիէ ի վեր: Փոխանորդն Պալան Իֆ-
ֆէթ: Կը պաշտօնավարեն 18 թուրքերէնի
և այլ ուսուցիչներ և 8 ուսուցչուհիներ: 1937-38 թ. ունեցած է 16 մանկ և 5 աղ-
ջիկ չրժանաւար: 16 տարուան ընթացքին
ստեղծ է 223 չրժանաւար (134 թ. մանկ և
88 աղջիկ):

ՆԱԽԱՐԹԱՐԱՆՆԵՐ

1. Աղփաշուէ Տիմանց. — Հիմնադիր
Օր. Գորին Երան: Տնորէնուհին է Օր. Սի-
րարֆի Էնֆիլիսնան: Տարեան և Պէրագան
լիսէն ընթացաւարտ: Կը պաշտօնավարեն
1 թուրքերէնի և 4 մարտն ուսուցչուհիներ:

2. Անաւա Յզուրիւն (Բանկաթի). —
Հիմնադիր և տնորէնուհի Լիւնարա թուրք:
Ուսուցչական կազմը կը բաղկանայ 11 ու-
ղի: Ունեցած է 27 չրժանաւարտուհիներ:

3. Անաւա Յզուրիւն (Սաղաղ Աղան). —
Հիմնադիր Բերեթթիլէ Պալուսնան, Տը-
նորէնուհի Ֆրանկուքա Պալանան: Ուսուց-
չաց թիւ 11, չրժանաւարտուհիներ 15:

4. Անաւա Յզուրիւն (Ս. Աննա որդա-
նոց Պէրագան). — Հիմնադիր Չելսիթի-
Կապանան, տնորէնուհի Լուիզա Փալան-
անան: Ուսուցչաց թիւն է 5:

5. Անաւա Յզուրիւն (Գաւաթէ). — Հիմ-
նադիր Անթուանէթ Չալուքան, տնորէ-
նուհի Ստեփանիա Չալուքան: Ուսուցչի
9, չրժանաւարտուհի 5:

6. Անաւա Յզուրիւն (Սամաթիա). —
Հիմնադիր Սենա Տէր Մարգարեան, տնորէ-
նուհի Քէրէնցիա Հէրպեան: Ուսուցչաց
թիւ 8:

7. Արամեան Ունեան (Դաւաթէ). —
Հիմնադիր Ներսէս Լէրպեան, տնորէն-
Սամթէնա Քորսեան որ 11 տարիէ ի վեր
կը պաշտօնավարէ: Թուրքերէնի ուսուցիչ
4, այլ ուսուցիչ 3 և ուսուցչուհի 6: Ըն-
թացաւարտներ 18 մանկ 17 աղջիկ:

8. Արդի Կրթաւան (Բանկաթի). — Հիմ-
նադիր տնորէնն է Սրաքի Մամնան, որ
23 տարիէ ի վեր պաշտան կը վարէ: Ունի 4
թուրքերէնի, 3 այլ և 7 ուսուցչուհիներ:
Շրժանաւարտներ 16 աղջիկ 3 մանկ:

9. Բողոքականաց (Գուգարու). — Հիմ-
նադիր Սուրէն Գուգէնան, տնորէն Լիւն
Այնան: Ուսուցիչներ 2 թուրքերէնի, 1
այլ և 5 կիներ Շրժանաւարտ 8 մանկ:

10. Գաւաթեան (Ենչիլթէ). — Հիմ-
նադիր Համբարձում Տառնան, տնորէն Յա-
կոբ Չիլիկիթեան: Ունի 2 ուսուցիչ (1 թ-
թուրքերէնի):

11. Գալիսեան աղիվանց որդանց (Կա-
թէ). — Հիմնադիր Աղանի մայրապետ
Քէօպեան, 13 տարիէ ի վեր, տնորէն Հը-
մաթեան Ուրաքեան, 10 տարիէ ի վեր:
ուսուցչուհիներ 2 թուրքերէնի, 4 քուրճեր և
1 այլ:

12. Գաւաթեան Ուրանց (Շիլթի). —
Հիմնադիր Եղուարդ Գաւաթեան, հիմ-
նադրութենէն ի վեր, տնորէն Յարութեան
Սարալարեան, 10 տարիէ ի վեր: Ուսու-
ցիչներ թուրքերէնի 1 հայերէնի 2: Ունե-
ցած է 11 չրժանաւարտներ:

13. Փաղեփեան (Բ. Հիւար). — Հիմնա-
դիր Սարգիս Կարապետեան, 14 տարիէ ի
վեր: Տնորէնուհի Մաթի Չաքեան, տնո-
րէն 14 տարիէ ի վեր: 1 ուսուցիչ թուր-
քերէնի և 2 ուսուցչուհիներ:

14. Փաղեփեան (Արմաւաթէ). —
Հիմնադիր Կարապետ Կալիկեան: Տնորէ-
նուհի Արշալոյս Սարգիսեան 14 տարիէ ի
վեր: 2 թուրքերէնի և 3 հայերէնի ուսու-
ցիչներ: Շրժանաւարտներ թիւն է 10 (3 թ-
մանկ):

15. Փաղեփեան (Օրթաթէ). — Հիմ-
նադիր Հաթի Սարեան, տնորէնուհի Վիք-
թոր Չալուքեան: Ուսուցիչներ 6 (2 թուր-
քերէնի):

16. Լեւոն Վարդանեան (Քոփարու). —
Հիմնադիր Յովհաննէս Մարտիրոսեան, տնո-
րէն Պօղոս Հանան, թուրքերէնի ուսուցիչ
2, ուսուցչուհի 2, այլ ուսուցիչ 2:

17. Լուսաւորեան մանկապարտէզ (Բան-
կաթի). — Հիմնադիր Մկրտիչ Իսթիփան,
տնորէնուհի Օր. Ազնիւ Դալիթեան, ունի 4
մանկապարտէզանուհի:

18. Խոռեփեան (Գալաթ). — Հիմնադիր

ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1937 - 1938 ՏԱՐԻ ԵՐԱՆՆԵՐ

1. ՆԱԽԱԿՐԹԱԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ՄԱՆՎԱՊԱՏԷՋՆԵՐ

Թի	Անուն	Տիպ	Մանկ.		Նախակրթ.		Գումարներ		
			Մանկ. Աղ.	Մանկ. Աղ.	Մանկ.	Աղյիկ	Իսկան		
1.	Աղաառն Տիկնանց	Բանկայրի	20	15	40	32	60	47	107
2.	Անուստ Բզաբխան	»	—	—	—	178	—	178	178
3.	»	Սաղազազան	—	—	—	130	—	130	130
4.	»	Ս.Աննա	—	—	—	34	—	34	34
5.	»	Գաղաթիզ	—	—	—	70	—	70	70
6.	»	Աստաթիս	—	—	—	68	—	68	68
7.	Արաման Ռեննան	Գաղաթիզ	26	14	105	101	131	115	246
8.	Արդի Կրաբան	Բանկայրի	12	11	50	70	62	81	143
9.	Բաղմանանց	Գումարա	12	13	71	77	83	90	173
10.	Գարանանան	Եկեղեցի	3	6	3	10	6	16	22
11.	Գալ. Որսանոյ	Խաղաթիզ	—	—	—	70	—	70	70
12.	Գարակեզան Որս.	Շիրի	—	—	43	—	43	—	43
13.	Էսանան	Գեղաթիզ	70	66	473	438	543	504	1047
14.	Քաղանան	Բ. Հիսար	—	—	11	11	11	11	22
15.	Քաղանանց	Առնապետիկոյ	—	—	21	23	21	23	44
16.	»	Օրսաթիզ	24	26	27	30	51	56	107
17.	Հանն-Վարդանան	Քաղաթիզ	18	8	27	25	45	33	78
18.	Հուստանան	Բանկայրի	35	19	—	—	35	19	54
19.	Խոսնան	Պաշտ	—	—	35	41	35	41	76
20.	Կեղանան	Կալարա	—	33	—	—	—	33	33
21.	Հալանան	Եկեղեցի	24	6	—	—	24	6	30
22.	Մաթանան	Գեղեցի	17	13	84	70	101	83	184
23.	Մաթանան	Կեղեցի	57	63	148	192	205	255	460
24.	Մաթանան	Ֆերիկոյ	33	30	62	62	95	92	187
25.	Միսրանան	Բանկայրի	24	8	210	—	234	8	242
26.	»	Սաղազազան	—	—	80	—	80	—	80
27.	Ներսիսան	Խաղաթիզ	—	—	46	42	46	42	88
28.	»	Գալ	—	—	10	6	10	6	16
29.	Ներսիս-Կրանան	Սիսիար	22	16	64	54	86	70	156
30.	Նոր Գալ	Նախաթիզ	10	15	65	77	75	92	167
31.	Պաղանան	Պաղաթիզ	—	—	47	41	47	41	88
32.	Պաղանան Մայր	Գումարա	41	34	175	185	216	219	435
33.	Պաղա Վաղանան	» Ի Գալ	24	26	45	55	69	81	150
34.	Պաղանան	Սաղաթիզ	55	36	134	91	189	127	316
35.	Սահանան-Նանան	Սիսիար	20	15	87	66	107	81	188
36.	Տանան	Պաղաթիզ	7	18	54	58	61	71	132
37.	Տիպար Կրաբան	Գաղաթիզ	5	10	45	41	50	24	74

559 501 2262 2416 2821 2917 5738 5738

2. ՄԻՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ԼԻՍՏԵՐ

Թի	Անուն	Տիպ	Մանկ.	Մանկ. Աղ.	Մանկ. Աղ.	Աղ. Ինք.	Իսկան
1.	Էսանան	Գեղաթիզ	—	68	—	—	68
2.	Կեղանան	Կալարա	108	5	40	10	148
3.	Միսրանան	Բանկայրի	124	—	53	—	187
4.	Պաղանան	Պաղաթիզ	42	32	45	30	87
							62
							119
							567
							6305

Ունիան Վրթանան, անորին՝ Արաման Գեղանան, որ կը պաշտօնավարէ 4 տարի

ի վեր: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 3 ուսուցչուհի:

19. Հայանու շինան (Եկեղեցի)։— Հիմնադրանքը և Արաման Գաղանան, անորին՝ Կաթարիկ Տիկնան:

20. Մաթանան (Գեղաթիզ)։— Հիմնադրանքը և Վարդան Թաթարան 4 տարի ի վեր, 1938ին անորին թան կոչուած է Մաթար 2րդ անուն: Ունի 8 ուսուցիչ (2 թուրքերին և 4 ուսուցչուհի)։ Շրջանաւարտ եղած են 7 ճանչ, 6 աղիկ:

21. Մաթանան (Գ. Փաշա)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 3րդ անուն: Ունի 8 ուսուցիչ (2 թուրքերին և 6 ուսուցչուհի)։ Շրջանաւարտ եղած են 7 ճանչ, 6 աղիկ:

22. Մաթանան (Ֆերիկոյ)։— Հիմնադրանքը և Քաղա Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 4րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

23. Միսրանան (Սաղաթիզ)։— Հիմնադրանքը և Քաղա Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 5րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

24. Ներսիսան (Խաղաթիզ)։— Հիմնադրանքը և Վարդան Սիսիարան, անորին թան կոչուած է Մաթար 6րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

25. Ներսիսան (Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մաթանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 7րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

26. Ներսիսան - Նանան (Սիսիար ինտարի)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 8րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

27. Նոր Գաղաթիզ (Նան թա)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 9րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

28. Պաղանան Մայր վարժարան (Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 10րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

29. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 11րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

30. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 12րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

31. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 13րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

32. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 14րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

33. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 15րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

34. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 16րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

35. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 17րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

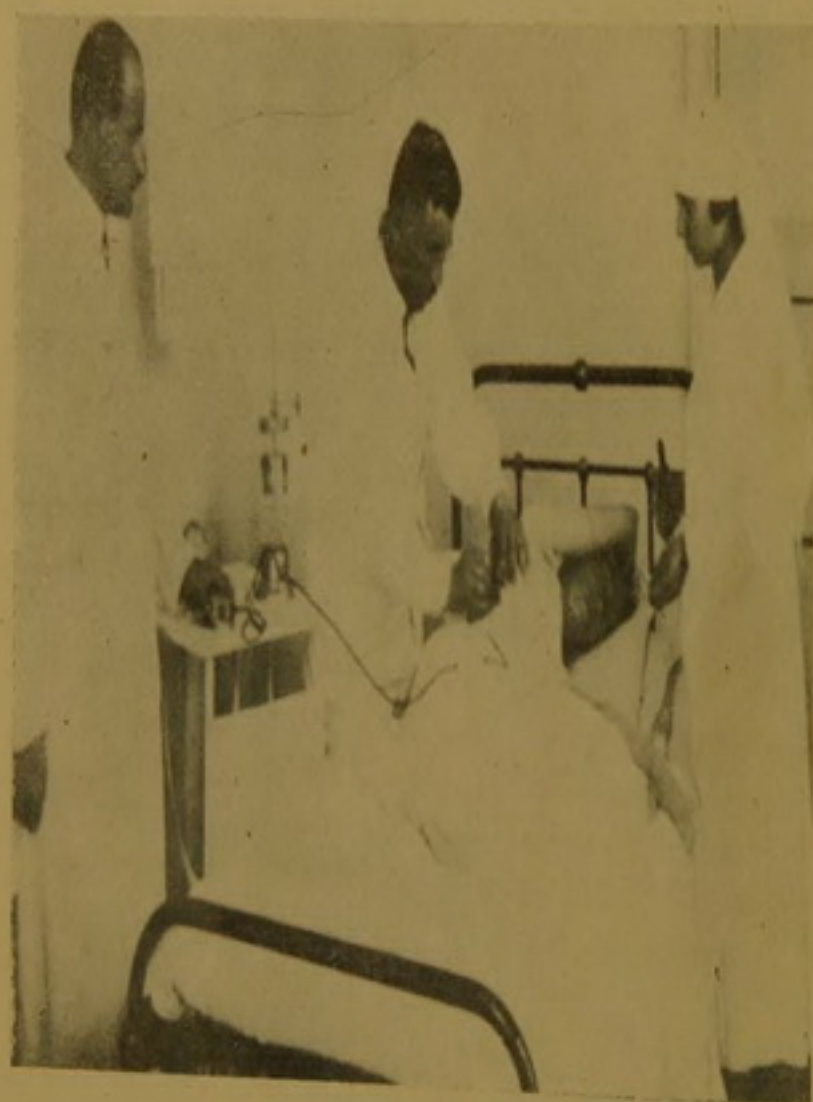
36. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 18րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

37. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 19րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

38. Պաղա Վաղանան (Գալ Գալ)։— Հիմնադրանքը և Մարտի Միսրանան, անորին թան կոչուած է Մաթար 20րդ անուն: Ունի 1 թուրքերին ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի:

Տարեկան	Միայն	Գոյացականություն	Դարձանում այս հիւանդներին 265
Բ. Ո.	Թիւր		կատարելագոյն բուժում, 72 րարելու-
1930	95113	500	ում, 31 ր հոյն վիճակով արձակուած կա-
1931	94000	510	ուրիշ բաժիններ փոխադրուած են, իսկ 70 ր
1932	93800	542	մնում են:
1933	81277	512	Ներքին հիւանդութեանց Բ. բաժին (մա-
1934	68666	529	նազէտ Տօրթ. 2. Հայրապետեան)
1935	75452	493	Տարուան մը ընթացքին բուժուած են 35,
1936	68861	478	բարեքրած 50, արձակուած 35 և մնում են
1937	63043	432	80 երկսեռ հիւանդներ, ընդամենը 203 իոյի:

Հիւանդանոցի բժշկական սպասարկու-
թիւնը տեղի կ'ունենայ կանոնաւոր կերպով:
1 Ապրիլ 1937 — 31 Մարտ 1938 ըն-

Ազգ. Հիւանդանոցի բժշկակայն, հիւանդի մը նկատման պահուն

Իւրաքանչիւր բաժին կը ներկայացնէ ին-
տելեալ վիճակը:

Ներքին հիւանդութեանց Ա. բաժին (ՀԺ
Տօրթ. Ս. Նահապետեան)

1 Ապրիլ 1937 — 31 Մարտ 1938 ընդուն-
ուած են 436 երկսեռ հոյն հիւանդներ, որոնց
վրայ աւելցնելով նախորդ տարուան՝ գաւ-
րատ (39 երկսեռ հիւանդ) զուամբը կ'ըլ-
լայ 475, որոնցմէ 114 այր և 71 կին ծը-
նունդով ծնունդաւորուած են, իսկ 158 այր և
132 կին ալ ծնունդաւորուած չեն ծնած են:
Գուժուած են 573 երկսեռ հիւանդներ՝ ինտել-

եալ բաժանումներով. — Ա. մարտոզական
գործարանի հիւանդութիւններ՝ 218 իոյի,
Բ. միջոյին և ծննդական գործարաններու
հիւանդութիւններ՝ 61 իոյի: Գ. կանացի հի-
ւանդութիւններ՝ 8 իոյի: Դ. սոկորներու և
յոզուածներու հիւանդութիւններ՝ 92 իոյի:
Ե. երակ, աւերակ, զեղներ, միկաններ և
նարպային հիւանդութիւններ՝ 97 իոյի, Զ. ու վի-
րաբուժական հիւանդութիւններ՝ 14 իոյի:
Մնում են 37 երկսեռ հիւանդներ տարուան
ընթացքին:

Ալի հիւանդութիւններ (մանագէտ Տօր-
Եղաւոր Շահապ)

ՊԷՅՈՂՆՈՒԻ ԱՂԲՍՏԱՆԱՍԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Նախորդ տարիներու ընթացքին դի-
մում կատարած և արդէն արձանագրուած
հիւանդներէ գաւ այս չրէանին 250 հոյն հի-
ւանդներ զարձանուած են: Անոնցմէ 25 ր
անկողնի մէջ խնամուած են, իսկ 24 կն վը-
րայ կատարուած են վիրաբուժական կարե-
ւոր գործողութիւններ:

Ազանցի, Բիքի, Կոկոզի յարկաբաժին
(մանագէտ Տօրթ. Ա. Միմիսեան):

31 Մարտ 1937—1 Ապրիլ 1938 գոր-
ծանում են 146 երկսեռ հիւանդներ, ո-
րոնցմէ 46 կն վրայ կարելու գործողութիւն-
ներ կատարուած է: Այս վերլիկներէն 8
հիւանդ պաշկուած են, միւսները տարի վրայ
զարձանուած են: Մահ չէ պատահած:

Ասամբարուժական բաժին (մանագէտ
սասմարոյժ Նորայր Վայլսեան)

1 Ապրիլ 1937—31 Մարտ 1938 քալուած
է 102 անոյ, զանազան զարձանումներ 41
իոյի:

Զլախաւորներու բաժին (մանագէտ Տօ-
ր. Ճէզայիրեան)

1 Ապրիլ 1937—31 Մարտ 1938 ընդուն-
ուած են 24 երկսեռ զլախաւորներ: Ա-
նոնցմէ բարեքրած են 1 այր և 2 կին, ար-
ձակուած են 4 այր 2 կին, մնում են 5
այր 2 կին, իսկ 7 իոյի զարձանումի ներ-
քեւ են:

Լապոտարուառի բաժին (Մանրէաբան
Տօրթ. Ուզունեան)

1 Ապրիլ 1937—31 Մարտ 1938 լապո-
տարուառի մէջ կատարուած տարրաւ-
նումներ են՝ Ա. մէկի ամբողջ տարրաւ-
նում 4 0 հաւ, Բ. կրկնաբի թննութիւն՝
125, Գ. Արիւնի թննութիւններ՝ 300,
Դ. Սուխի թննութիւններ 160 և Ե. Ու-
նումութիւններ և այլն, զանազան թննու-
թիւններ 56 հաւ:

Ռեօթիկի բաժին (մանագէտ Տօրթ. Ա.
Նանիաթի):

1 Ապրիլ 1937—31 Մարտ 1938 թըն-
նում են 473 հիւանդներ, որոնցմէ 163
հաւ Radioscopique և 318 Radiogra-
phique թննութիւններ:

Դեկուրանի բաժին. Հիւանդանոցը ունի
իր ուրիշ զեղարանը, ուր տարուան ըն-
թացքին աւելի քան 30000 զեղագիր կը
պատրաստուին:

1897էն ի վեր գոյութիւն ունեցող Պե-
յոզուի Սղքատախանամի յարակից զարձա-
նատուներ Առողջապահական Տնօրէնութեան
կողմէ պաշտօնապէս հաստատուեցաւ 1936
Յունիսին և չնորիւ Աղքատախանամի ան-
խանի տաննապետ Տօրթ. Պալլզանի
խանքերուն իր բժշկական սպասարկու-
թիւնը աւելի կանոնաւոր վիճակ մը ստա-
ցաւ: Ու միայն թաղեցի, այլևս չըլակայ
արուարձաններէն դիմող բազմաթիւ չքա-
ւոր հիւանդներ պաշտուած են այն զարձա-
նատուէն և զեղարանէն:

Բժշկական սպասարկութիւնը ներկայիս
ներթով և անձնուիրաբար կը կատարեն
Տօրթ. Մուրատեան (ներքին), Տօրթ. Սա-
խանեան (ներքին), Տօրթ. Երիզաւրեան
(ներքին), Տօրթ. Թէօօլեան (ներքին),
Տօրթ. Ոսկանեան (ներքին), Տօրթ. Տան-
ախանեան (ներքին), Տօրթ. Միմիսեան (քիմի-
կոպոյր, ականի), Տօրթ. Շահապ (այրի),
Տօրթ. Սրապեան (սասմարոյժ) և Տօրթ.
Քէլիեան, որ զարձանատան վիրաբոյն է:
Դեկուրանը կը վարէ Յովակի Գրիգորեան
(զեղագործ):

Դարձանատուն և զեղարան նախախնա-
մական զեր կը կատարեն:

Ուղղակի կատարուած դիմումներէ գաւ
բժշկական զարձանումներ տեղի կ'ունենան
նաեւ տուններու մէջ:

Վերլիկ 1937—1938 տարուան ընթաց-
քին զարձանատան մէջ բժշկական թննու-
թեան ենթարկուած են 1471 երկսեռ հի-
ւանդներ, բանքընան եղած է 1684 իոյի,
աւելներու մէջ զարձանուած են 154 հի-
ւանդներ: Աղքատախանամի ծախսով Ազգ.
Հիւանդանոց գրկուած են 105 հիւանդներ:
Անոնց վնասումի պատրաստուած է 1825
զեղագիր:

Թաղային և Կարուածոցի անտիկին ո-
ժանդակութեամբ, նուիրաւորութիւննե-
րով, պարահանգէսի և այլ հասոյթներով կը
մասնակցարարին Աղքատախանամ գործը,
զարձանատունն ու զեղարանը՝ իոյարար-
նութեան մը կողմէ, որուն կ'աւանդակուէ
տարիներէ ի վեր Տօրթ. Բ. Պալլզանեան,
անդամներ են՝ Տիկ. Ա. Երիզաւրեան,
Տիկ. Զ. Կիւլաբեան, Օր. Ա. Արրանա-
եան, Թ. Աղաւեան (աւանդագիր), Վ.
Բէթմէզեան (զաննապետ) և Ո. Մուրատ-
եան:

ԽՆԱՄԱՏԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՈՐԲԱՄԱՆԱՍ ԳՈՐԾ

Որպէս բարեփոխիչ հաստատութիւն, բացի Հիւանդանոցէն հանրային նպաստէն, բոլոր կը մասնակարարուին նաեւ Գործարան, Գարակէզգիւն, Խնամատարական որրանոցները և գաղթականները:

Գալիսիական ազգիւնը որրանոցը 1866ին ինքնուրու է նախաձեռնութեամբ Սրբուհի Մայրապետ Գալիսիականի և 71 տարեկան ի վեր կը պահէ իր գոյութիւնը, զաստիարակելով անոր և անպաշտպան որրանոցները կը բնակէին զատ ունի արհեստանոցի բաժին մը, ուր սանուհիները ձեռնարկէին աշխատութիւններով կը պարտադիր ու կը պատրաստեն անհրաժեշտութիւններ, ներմակեղէններ և զինքն:

Տիկիներէ կազմուած Խնամատարութիւն մը կը զբաղի որրանոցին ընդհանուր մասնակարարութեամբ:

Որրանոցին Մայրը և Գայրերը ընտանեկան խնամք ու գոյրգոյրանք ցոյց կուտան որրանոցներուն հանդէպ: Տարուէ առ իր Հաստատութիւնը կուտայ իր ընթացաւարտուիները:

Գալիսիական որրանոցը ինքնուրու է 1927ին Գ. Գարակէզգիւնի բարեփոխում:

Քեանք: Որրանոցը ան ծրագրի մը համեմատ հաստատութիւնը տարիներէ ի վեր նախաւորութեան նստ ազգ տուած է նաեւ արհեստագիտական կրթութիւն, իւրաքանչիւրին ընդունակութիւնները հարուած են և ընթացաւարտ կըլլոյ 8 և է ազգայ, արհեստի մըն ալ տիրանալով հրապարակ կըլծ և գրեթէ ինքնուրու գործած է:

Ուրախ Խնամակարութիւն մը վարած է այն որրանոցը և ստանձնած անոր մասնակարարութիւնը:

Վերջերս մասամբ այս հաստատութեան միացուցաւ Սկիւտարի Խնամատարական որրանոցը, ուր կը խնամուէին 70ի մօտ երկուստ որրեր:

Խնամատարութիւնը լոկ պատահական հասցիներով և նախապատրաստութիւններով տարիներէ ի վեր, կը հոգայ ոչ միայն որրանոցին այլեւ գաղթականներու ծախսերը: Շուրջ 500 գաղթականներ կը պատահարուին Սրբազգիւնի և Սամաթիոյ կայաններուն մէջ: Ասկէ զատ տարեկան յատկացումներ ստանաւ է Ստեփանի վարժարաններ յանախոց գաղթական ազգ, որոնց թիւը կը հասնի 500—550ի:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրր ուշադրաւ երեւոյթ կ'արժէ արհեստագիտական հետաքրքրութիւնը, որ հանրային մարմիններու կողմէ ցոյց տրուած է համայնքին եկեղեցական, կրթական և բարեփոխական հաստատութիւններուն հանդէպ, մասնաւորաբար վերջին 10—15 տարուան ընթացքին:

Գրեթէ իւրաքանչիւր թաղ հետամուտ կըլծ է իր եկեղեցիին կամ վարժարանին ինքնաբերական տարեկանը կամ յորեկանը տանելու և այդ առթիւ պատմական Յիշատակարան մը լոյս ընծայելու: Տեղի ունեցող ընդհանրութիւններուն ազատութիւնը որքան ալ խուսափուէ է, այդ յիշատակարանները անկայն հանրային և հասարակական կեանքի արտայայտութիւններ են, անխառնար իրենց մասնակարարական արժէքէն:

Այս պատճառով, չունենալ համարեցինք տալ նա զանազան թուականներու հրատարակուած այդ հատորներուն մասնաւորագրական ցանկը:

1. Վաթնականական Գործարան Ազգական Ազգ. Որրանոցի, 1921.
2. Յորեկանական Բիշտատարան Բերայի Ազգատարանական (1861—1927) և Գար. մասնատան (1897—1927), Թ. Ազատեան, 1927.
3. Յիշատակարան Հնգեակ Յորեկանի Ս. Մայր եկեղեցւոյ Սկիւտար (1676—1926) Հմայնակ ք. Էրէրան, 1927.
4. Հարիւրամեայ Յորեկան Մայր եկեղեցւոյ Գործարանի (1888—1928), Յափոր Վարժապետեան, 1928.
5. Բաւանմանակ Սամաթիոյ Ազգատարան (1888—1928).
6. Յիշատակարան 'ազգիւնի Ազգատարանական. Արիտակէս Ա. քինյ. Հիւտարան, 1929.
7. Յիշատակարան Ուսուցչաց Օգնութեան Մասնիկ Երեւանական գործունէութեան (1901—1930), Թ. Ազատեան, 1930.
8. Յիշատակարան Սկիւտարի Դպրատան (1930).
9. Հարիւրամեայ Յորեկան Պէզնեան

Մայր վարժարանի Գործարան (1830—1930), Թ. Ազատեան, 1930.

10. Յիշատակարան Հարիւրամեայ Յորեկանի Սաղիւղի Ս. Սահականու եկեղեցւոյ, (1811—1931), Յ. Վարժապետեան, 1931.
11. Յիշատակարան 75ամեայ Յորեկանի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Գործարանի Գրքի, (1855—1931), Յ. Վարժապետեան, 1931.
12. Երեքդարեան Պատմութիւն Ս. Հրեւոյնական եկեղեցւոյ Պատմութեան, (1677—1931), Մեղան-Ասատուր, 1931.
13. Յիշատակարան Հարիւրամեայ Յորեկանի Ս. Նիկողայոս եկեղեցւոյ Թորգարութի, (1832—1932), 1932.
14. Հարիւրամեայ Յիշատակարան Յորեկանի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ Բերայի (1877—1932), Մարտիրոս Հանէսեան, 1937.
15. Յիշատակարան Հարիւրամեայ Յորեկանի Սաղիւղի ազգ. բարեփոխ Ընտան, 1935.

16. Պատմական Յիշատակարան Կեանք մը (Նոր Գործը), Յափորեան Հինգեկան, 1934.
17. Պատմական Յիշատակարան Հանգէտ Հիմնարկութեան Նոր Գործը Հոյլ մը Սանիւր, 1934.
18. 90 ամեայ Յորեկանական Յիշատակարան Պաշտպանի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ և Տառնան վարժարանի, Գ. Կարապետեան, 1934.
19. Պատմական Յիշատակարան Երևան Ս. Մայր եկեղեցւոյ Գործարանի Հարիւրամեայ Յորեկանին առթիւ (1834—1934) Կարապետեան, Մ. Ասատուր և Ազատեան, 1931.
20. Նշանակաւ Յիշատակարան Սամաթիոյ Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ (1811—1935) Գ. Կարապետեան, 1935.

IV

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻ ՆԵՐՔԻՆ ԳՆԻՆՈՒՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ներքին գաւառներու Հայութեան վիճակագրական լրիւ պատկերը տալու համար, պաշտական արձանագրութիւններ, բէզոտ ելու համարներով չունենալը այս առիւթով որ կուտանք անկայն, ստորեւ, բազում է վաւերական տղրիւրներէ և վեր ի վերայ կը պատկերացնէ զաւտի Հայութեան արդի կացութիւնը ընդհանուր, սեղմ գ' ձեւով մէջ:

1 Գայլեւթի. — Բազարիս մէջ Ներքինայի կայ 2280 հոգի երկուստ հայութիւն մը, Էվէլէի գաւառ ունի արջ 500, Ազգիլի (Փուշար պոլս) 20, Պիւնեան 10 հոգի, ընդամենը մարդը նախնային մէջ 3470 հոգի: Այնպէս որ զատակարարին հարիւրին

5ը կ'զբաղի մանրամասնութեամբ (խաւովագրական լրիւ պատկերը տալու համար), 35 առ հարիւրը արհեստաւոր, (գորգագործ, թիթեղագործ, երկաթագործ, բարակոփ, մալխան, ազուխագործ, աստղագործ, հիւսն, զանակագործ, իւրագործ, ներկարար և զին): Տեղայն բաւականի զարմարանին մէջ կ'աշխատին 60-70 կիներ:

Գայլեւթի Ս. Լուսաւորիլ եկեղեցին բաց է ուր կանանաւոր արարողութիւն կը կատարուի, որուոր խմբին է Տ. Հայկազուն ք. Կարապետեան: Մինչեւ 198 Մայիս 15 եկեղեցիին միւթէլէլին էր փաստարան միջան Ուղղեան, որուն Խմբան պուլ հաստատուելուն վրայ Էվգաթը 262

ՀԱՅ ԵՐՈՒԵՍՏԵՐԷՏՆԵՐ, ԵՐԳՉԵԽՈՒՄԲԵՐ

ՆՈՒՆԳԱԽՈՒՄԲԵՐ ԵՒ ՎՆԱԳՈՐԾՆԵՐ

Գերաբուհարի մէջ ուղարկու յատակի-
մութիւն ունեցած են նաեւ Հայերը:

Նոր սերունդը ուշադրաւ նայում է ընդունալու թիւին ցոյց առած է մասնաւորաբար երաժշտութիւնն ինքզնիքը: Հարիւրաւոր աչափերաւ ինկեր է աչափերունը կը նստելին դաճակի է իտիպօրի դաճարն թաղանթաւ, ձայնաւոր թաղանթաւ, ու տարուի: տարի նորաճառ թեւեր, լնորալի տաղանքներ կը յայտնուին: Հայ է օտար արուեստագէտ ու տաղանքներու ինքնաւոր երաժշտական գործընկերու աչափերաւ թիւն մեծամասնութիւնը Հայեր են: Պետական երաժշտանոցը, ուր կը յաճախեն նաեւ քաղաքան թիւով հայ երիտեւս աչափերաներ, մեծագոյն ուստարը եղած է նոր սերունդին երաժշտական գարգաւաճում:

Իւրաքանչիւր երաժշտական սեզոնի, Խո-
թանալոյի գեղարուեստէր իստարակու-
թիւնը մեծ իտաքով կը փոխուի ներքայ
դանուիլ իրարու. յաջորդող նրազարակային
զօնքններուն, աշակերտա՝տն ղեկիւննե-
րուն, որոնց արձագանգ կ'ըլլայ միջազգային
մամուլը, երաժշտական աշխատակիցներու
միջոցաւ: Իսկ խոսամանալից երիտասարդ ու-

մերէ կազմուած նաւագախումբեր և երգ-
լախումբեր փորձ ու կարող զնկավարներու
առաջնորդութեամբ տարուէ տարի ընձ կու-
գան և յաճախ ևւրապահան լաւագոյն սեմ-
ֆինի լոնտէններու չորսպարար շանթը
կ'ընծայեն ունկնդիրներուն, իրաւելով նո-
րակազմ առաջանդներու մրցակցութեան ո-
ղին, զարդացման անհնւ ու կատարելով
անսակ մը զատարակի գեր:

Քննարկելու էին մարդիկ ինչ էլ
(նկար ու թիւն, մանրամասն թիւն, արձա-
նագրութիւններն էլ), ինչ պահիք նման
յուսատեւ երեւոյթներ:

Որքան որ ներած են մեր միջոցներն ու
կարելիութիւնները, խնայողի եղած են,
անձ ալ ընդհանուր օգնարկի մը ներքեւ
համախմբել ու զտաւարելի դանադուն ազաւա-
րելիներու հետեւող մեր արժէքաւոր ուժերը,
ըլլան տոնէք տնուանի արուեստագէտներ
կամ ուսուցիչներ, ըլլան հորածիլ տաղանդ-
ներ կամ խոստովաւորից աշակերտներ, որոնք
ծառայած են զնորարարեւտական մշակութիւն
և կամ յայտնուած Հանրապետութեան հաս-
տատման թուականէն ի գեր:

Ինքնաշարժիչ: Արագագնաց է երաժշտական ռադիո-
կետերի եւ Ֆեմապոստի կայանի կողմից:

ԲԱՅԵԼԵԱՆ ՄԵԼԻՆԷ, ժամկազարժուողունի,
 որ Քիպրոսի մեքսալ զեռաի ամենազի առաջնե-
 րն իտացուցած է: Իր կազմակերպած իրազարտու-
 լիքն ընկալանքը մեծ խանգալառուցիւն ստեղծած են:
 Երաժշտական ուսման կառավարչութեամբ է Փարիզի
 մէջ: Ամբ կը գտնուի Ռուսման: ["]

ԳԱԼԱՅԵԱՆ ԱՆԻԷՆ (Ծն. Փարսիայ), զգալուն առուստագետի և մանկավարժ ուսուցչուհի։ Ուսուցման իննամյաակ վերադ ճանաչւած է բազմաթիւ երկսեռ աշակերտներ։ Տաւած է հրապարակական գործունեւ և կազմակերպած աշակերտական ընթացիկներ։***]

ԳԱՂԱՅԻՆ ԱՐՇԱՄ, առաջնորդ եղբայր
 նա է ղեկավար Սրբազան երաժշտական գոծու-
 ներ: Չխալանդ է Չապկին, Մ. Լ. Պինո երաժ-
 շտական: երաժշտական առաջին Պոլին:

ԻՏԳԱՌ ՍԱՆՈՒ [Մարտո] Հնաւ երանգակ
բարեցի, իմպար եւ կարամ-հեղինակ։ Աս-
տուկան առաջը ստացած է Բաշխա։ Իւր Compo-
sitour հետազատի նորքաւ բնի։

1923-ի երբ Եսթոնական Գեներալ-գուբերնատոր հռչակեց, Մայսթրո Մանուս պատանի կոչվեցաւ Հարմոնիէի դաստանգութեան համար: Արդարեւ իր պատանեկէտ զարթ իրեն բանեկեցաւ: 1925-ի զառիւծը հաւե ետապահեաւ մը, որ իր անգրաւի գոնէնք տաւ: Գալարա Սարգս լիւթի արանն ընդ իւր ժամանի զհանրայնին արժանացաւ:

Է. Մանա ղեկավարած է հաս. արք. եղյու
խաբեր և ևուպախաբեր: Գառնաձարած է Գ
աղաձ Գառնաձարած: Եղ. և ևաղաձ Գառնա
ձարած: Գառնաձարած է Գառնաձարած:

Մայրքո Մանա ունի երեսուցան բազմաթիվ նեղակալություններ: Դառնալու է լոբիզոր, որով ինչ օգուտ Գարբարյան, որով բարձր ազգային երկն արևմտյան լոբիզորով արադարաբան է մեծադեմ գնահատում են: Իսկ իր Վարան Զապար լոբիզոր՝ Քի՛տ պարզի բարեհայն մեջ լոբիզոր երկաթաբանի օր և հազարաթիվի մասնակցությունը է իր զինվորությունը, միակալությունն ունեցող 1953թ: Լոբիզոր

(*) Քարեկանի յառաջիմ աշխրհայիններն
Այս Գալղացեան (Տիգրէն իջեալեան) Ամեն
Արփիէ Հելեան, Մարի Բարեկեան, Գալեան, Ա
Յա Փոքեագուս և Սիրիացոց Գալղացեան ունակ դ
նակ որդի գտած Կառնանին Վերջն երկուքը թն
նակ Այն Մական կը յանդիմն իւնան որով ըրած չ
նայչ Իկ Յամբի 9. Դիթրեան, վերջա աւարտել
րիցի կրօնական բարեպաշտը վարձարարը Ա. կ
վարանմունք:

9. Վարձավճարում, որ բանից հարգարարու նույնը
 չի կարող ընդունել, քանի որ այն ժամանակ
 չի կարող ընդունել, քանի որ այն ժամանակ

[***] Տիգ. Ա. Դավթիանի նախնական աշակերտ
Յնան ձկնե ճամուռը իշխանությունն արժանի
Գործ Լուսարարունն և Սման Քարան, զորն խառն
ից անցր:

նկարագրելու արվեստի մասերգրական գրառումներով զե-
ղան, symphonique կարմեր, sonateներ, դաշնակի,
չափանի եւ երգի լատիկ երգեր, արագընթակներ:

ՆՈՒՂԻՄԱՆ ՆՈՒՆԱ շուրջի զաւակներ եւ
մանկաբոյժ աւուցանի: Վարդաբեկ է Լաւարի
Գոստրիպուսով: Լաւարով քննադատ ք: Մա-
նակեմ է Լանյո իրաւաբանայն Եւազանդե-
ման:

ՀԱՆԷՍԵԱՆ ԱՆԱԼԻՑ, ծրագրատես 1937-ի ՊԼ
ստան հեռահամայնքի փառուս բարդություններ: Գտ-
նակի գտեր կ'առանկել, նախ առին մեծ-հեղձ լճա-
ր: Կախված:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՆԱՐԿ, խնամին ապագայ
օժտած զգայուն առեւտագետին: Երանանկ
առաջի կատարելագործ է Փարիզի մէջ, նմանակ
Պեման Երանանկի զարթոյցներն, որ հրա-
պարակային գոծեաներ ճոշ գերաւանն են հո-
րէ առաւանձան: Բաւարար է կարգի երան-
անկն երկր:

ՄԱԶԼԻՄԱՆ ՎԱՂԱՆԻՆ, հռոմեոզային
արևմտադավան: Առաջած է Փայրի իզդ յո-
ճայի երեմական դարձրայր: Տաւծ է ձկն ո-
ւելի երազարայրի եւազարանդեմը, քաղա-
նազարեմը:

ՆԱԿԱՍԻՆ ՅԻՆ ՍԵՅԻՆ երեւոյցաւ զսուս
կանաւոյն: Վարդապետ Թովթաթ եւ Փարեռապետ
երեւոյցանցնէին: Իր երեւոյցանքն նմայից նմա
զստոյթիսնէր, որով երեւցան են սեղանն օր
քերթաւ մէջ, մէջ նմաբերդաբն արքայացան են եւ
երեւոյցաւ նաւարարաբն մէջ:

Տիկ, նամակ գրեալն ետապիս իւր նաւալն
պատասաւ իր պաշարներով ժամսկսեալ է հա-
մար Մանիկի սիրազգացն պաշարներն ցոյցում
դէպն եւ առաջադրեալ շահով է, առիցէ՛լ եղբւ-
րդսնայի սրտախնայն եւ Անգարայի ցոյցում
նշան:

ՆԷՔԵՆԵՆ ԱՐԴԻՆԷՆ շարունակ դաժնանալու
 րոնք: Առաջիկայում է Արցախի մասին: Հարգանքներով
 անցանակի գոհեալ և առաջիկայում է հարգանքներով
 րոնք: Առաջիկայում է Արցախի մասին: Հարգանքներով

[illegible]

ՊԵՐՏԵՆ ԵՐԶՐ, բնակիչ ազանքով ծնունդ առնապես նախ մահերում Բաբելոնյան, յետո՛ւ արևելք կաստիլացիներն է Վիլենայի մէջ. Բաբելոնի անկիւնն ապա առաջիկայ հրաշքանոցի սրբաբայի: Իր արագաշարժին զօններն ալ զեր ինքնանկն անկն է: Կ'առանձն դարձանի պատճառով:

[*] Մ. Ոսկանի յայտարարված առաջնությունն
կ'արժե լիցենզիայի Հերթիքի Ամստերդամ (առաջին
երաժեշտագիր), Այստ Միստիսկոս, Այս Պի
նան է. Սոֆո Վանդա է.

ԴԱՇԱԿԱԶՈՐՆԵՐ

ԱՅՆ ԲԵՆԷՆ ԱՌԺԻԷ, դառնալի մանկավարժ
ուսուցչուհի և առաջնակարգ բնիկաբույժ: Վկայում
է Բորչի Է՛ֆո՛ Կորմալին [Բորչի]: Հասցույթն է
բաղնիսի եկեղև առաջինին և կաթնակերպն է
հապարակային շարժ մը առաջնակարգ ռեփրա-
նին: [1]

ԱՐՄԱՆԱԿԱՆ-ԿԱՐՈՒԹԱՆ օգտագործող աշակեր-
ներն ծանոթ առաջապահունք Օր. Մանթ. Ուսանի:

Դառնալի նրապարակային իր անդրանիկ նու-
գունովէս սօսաւ այս տարի փառլուն յաղաթեանը:
Խառնակի պատանի արտեսագէտ մը:

ԲԱՐՅԷԼԵԱՆ ՕՏԵՓԼԵ, վարչական գլխավոր, բազմաթիվ ուսուցիչ և երեխան: Երկու տարիներ ընթացին մայրցուցած է երեսնական տեսիլներ: Մեծ երեսուն տարեկան է առանցիկական հրապարակային

Ռյանով, որ առանձինն նույնպես անցել է 1935-ին, իսկ զյայռու Մանթր Ռիմարսովից կապ չապան գտնադրվել խորհրդի, և ստանալով ընդունելու Մանթր Կոնստանտինովի Սեր Մարտիկովի:

(*) Անձնյալի իշխանությունը պատմի մե Հայտնի Ալ.

Կերոնական Երգչառնր

Սրամ Գալանի Ս Սրամանայր

Հանրապետան 15 ամեակն ձմաւ խորհրդայր

ժանդարտ հանդիման էր փայտե-
ցու: Երկրորդ նուագանդները առաւ 18 Մայիս 1934ին,
կրթ խումբին ղեկավարութիւնը յանձնուած էր Բրաժ, Վ.
Միւլիսիանան, որ երգչուհիներն անդամներն աւանդեց
Հայաստանին, որպէս ի նշանակում թէր ինչ
հանգիստներ: Տարի մը յետոյ երգչուհիները զրուցեցաւ զա-
նազան պահանջներով:

Կոմիտաս Երգչախումբ — 1918ին հիմնուած ա-
րական այս երգչախումբը, ընդհանուր մը (1923-26) վերջ,
կը վերականգնուի ղեկավար Զարեհ Սարգսյանի և երգչու-
հաներ երգչախումբներու նախաձեռնութեամբ: 1927ին, 12
հոգեւոր և 16 աշխարհիկ երգչեր կը կազմէին ԽՍՀՄ-ի
խումբին մէջ: «Լիւր Մամբր»-ն զգաւ ընկերութեան բարե-
բաւ իմաստը: 1930ին իրեն խմբավարութիւնը յանձնուած է
Միլիոն Սարգսյանի: «Կոմիտաս» երգչախումբը 50է ա-
ւելի անդամներէ բաղկացած, իր ժանանկութեամբ ընդ-
նայեց երգչախումբներին յայտարարելու իր
բարեկամայն Գաղափար երգչախումբները զնախաձե-
ռով Զարեհ Սարգսյանի առաջաւոր: Երգչախումբին ղեկա-
վարն է Սեդիկ Քիւրքչեան:

Վերջին երգչախումբներին յայտարարելու իր
բարեկամայն Գաղափար երգչախումբները զնախաձե-
ռով Զարեհ Սարգսյանի առաջաւոր: Երգչախումբին ղեկա-
վարն է Սեդիկ Քիւրքչեան:

ՏԵՅԵԱՆ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԻ — Գաղափար խումբին ժա-
նան 20 անդամներէ բաղկացած, իր և Տիկ, Լ. Վարդանան
նախաձեռնութեամբ իրեն յայտարարելու իր
բարեկամայն Գաղափար երգչախումբները զնախաձե-
ռով Զարեհ Սարգսյանի առաջաւոր: Երգչախումբին ղեկա-
վարն է Սեդիկ Քիւրքչեան:

ՆՈՒԱԳԱՍՈՒՄԲԵՐ

ՍԵՆՏԵՐ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԻ ԲՈՅՈՒՆ. ՄԻԼԻՆՏԻՆՈՒ-
ԵՆԻՆ. — Եւրոպայի 15 անդամներէ բաղկացած, իր
նախաձեռնութեամբ իրեն յայտարարելու իր
բարեկամայն Գաղափար երգչախումբները զնախաձե-
ռով Զարեհ Սարգսյանի առաջաւոր: Երգչախումբին ղեկա-
վարն է Սեդիկ Քիւրքչեան:

Քոմ. Միլիոն Սարգսյանի խումբը, Եւրոպայի 15 անդամներէ բաղկացած:

է տնական հանգիստներուն և մեծ ժողովրդական-
ութեան շահին է:

ՍԵՆՏԵՐ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԻ ԲՈՅՈՒՆ ԳԱՊԱՏԵԱՆԻ —
Ամսուր Յիւլի Լայ Աւետ, Եւրոպայի Լոյսարարութեան
նախաձեռնութեամբ կազմուած և յետոյ բոլորովն անկա-
խիմութեամբ վրայ Արշակ Գաղափարի ղեկավարութեամբ կա-
ռուցուած այս երգչախումբին նպատակն է մը-
շակել արդարեւ երգչախումբները Ինքնակազմի հասար-
կութեան մէջ: Ա. Գաղափարի երգչուհի իր նուագին ըն-
կերակցութեամբ անդամները կը կազմուէին առաւ 1935ին
Պետրոսի Լայ, Աւետ, Եւրոպայի մէջ, ու անոնց զա-
նազան անդամներու և Ամսուրի մարտնչներու մէջ
առաւ 8 Եւրոպայի երգչախումբները յարաւոր
նուագի և երգի ժանանկութեամբ: Լիւրի, Լայսի,
Պետրոսի, Արշակի մարտնչները և այլ միջազգային նշանակա-
լիութեամբ կողմնակցութեամբ մեծ նա-
խաձեռնութեամբ է իր շարքը Ա. Գաղափարի, որուն

և իր նպատակը յայտարարելու անոնց անդամներին կա-
ռուած, որ առաւ անոնց յայտարարելու, հասած է այսօր
երգչախումբ յայտարարելու անոնց անդամներին: Այս նու-
ագիները ինքնակազմ, նախ ու զետեղին յայտարարելու առ-
աւ և յայտարարելու անոնց անդամները, մեծ խան-
գալութեամբ առաւ իրենց Ինքնակազմի միջազգային և
երգչախումբ հասարակութեան մէջ:

Երգչախումբներին ընկերացած են նաև տար արտասա-
ղանդներ: Երգի ու զետեղին ժանանկութեամբ անոնց եղած
է որ կապու հայ արտասաղանդներ ընդ զան նուագա-
նակներուն, որոնց միջաւան մեծ մասն երգչախումբներ ալ:
1935ին Բարձր ԹԻՄԻՆԻ մէջ ընտրու յայտարարելու նուագա-
նակ մը առաւ Բրաժ, Միլիոն Սարգսյան: Զանազանութեան
նախաձեռնութեամբ, որ ինքն ի պատիւ տար-
բաւած այն երգչախումբներին, իր շարքը զնախաձեռ-
նութեամբ է անոնց ղեկավարին և ժաւին նախադրուած է

Նուագախմբին կազմով Հայկական Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

ՅԱԼԱՄԱՆԱՆ ՄԻՆԻՍԻՆ — Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

ՆԱԼԱՄԱՆԱՆ ՄԻՆԻՍԻՆ — Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

Կրկնա ճազ (Կրկնա ճազի ղեկավարը է Վրաց.)

Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

ՆԱԼԱՄԱՆԱՆ ՄԻՆԻՍԻՆ — Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

ՎՐԱՄԱՆԱՆ ՄԻՆԻՍԻՆ — Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

այս արտադրութիւնը կը փայլած է Փարիզի միջազգային Նուագախմբի մրցումներում, որտեղ Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

ՎՆԱԳՈՐԾՆԵՐ

ՔԻՐՈՔՈՅԱՆ ԳԱՐԵԳՈՅԵՆ. — Բնական խաղաղութեան մարտի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

ՆԻՊՈՒՍԵԱՆ ՎԱՐԳԵՆ. — Երիտասարդ խաղաղութեան մարտի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

ՊԱՐԱՐՈՒՄՍԵ

ԱՐՄԱՆԱՆ ՏԻԿ ԼԻՏԻԱ. — [Կրկնա] Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

ԱՐՄԱՆԱՆ ՏԻԿ ԼԻՏԻԱ. — [Կրկնա] Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

Վրաց. Նուագախմբի ղեկավարը էր, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն. Միւսն էր Նուագախմբի ղեկավարը, որ կը ղեկավարէր իրեն.

IV

ՆԿԱՐԻՉՆԵՐ, ՄԱՆՐԱՆԿԱՐԻՉՆԵՐ, ԳԾԱԳՐԻՉՆԵՐ

ԵՒ ԶԻՆԿՕԿՐԱՓՆԵՐ

ՆԿԱՐԻՉՆԵՐ

ԱՅՆ Գ. ՄԻՆՈՒՆ, բնածին ազգային օժիտի ղեկավար արտեսագիտիկ: Նկարչական իւրաքանչեւ զգացմունքները արտահայտում է:

Օր. Միգան Ասիլ

Մանուկները: Վարդի Մանիկի Քերտիկի համար կազմակերպում ցուցանակներով իր ՊՅՈՐ Օղյուսով: 1936ին յորս բնօրինակ աշխատանքներով իր մանկավարժական ընթացիկ Անգլիայի մէջ բացում 21-նարանի եւ մանկ հասարակական զուգահեռներով եւ ժողովրդի գնահատական արժանանալով պոետի անունով ստացու: Տնտեսական Գործարարական կազմ: Մշակութային ստեղծում է մշակ Պայտ: Ցուցադրում նկարներն զլլաւորն էր Հանրապետական Նախագահ Արաբիայի կիսանդրին՝ իր զանգեղով: Օր. Ս. Ասիլ կը յանձնէր նաեւ Գոնէր-վարդաւա եւ կը նկարէր դանակով:

ԱՍԼԱՆԵԱՆ ՎԻԶԵՆ ազգայնաւոր նկարիչ եւ գեղագէտ ուսուցիչ: Երկու տարիներ իր արտեսը ի զորք դրած է եւ արտադրում է բազմաթիւ խաւանիկ եւ սեւագիւղ գեղարտեսական գործեր: Իր ազգայնի ի յայտ կու գայ բնութագրական արեւելեան ստարաններն հարազատ արայայայտութեամբ մէջ: Մանուկացած է Կալարա Սարայի ցուցանակներուն ինքնա-

նկարչական, որոնցմէ Այա Սօֆիայի պատկերն ճշգրիտ ճարտարական, միակնուր ջրանման եւ Բիսպէժ փառայի յգեղիկն մէկ անկիւնը զլլալի գործերն են:

Վիլեն Այալեան նկարչութեան եւ գեղագիտութեան զանաւոր ունեցած է Կալարա-Սարայի լիւսին, Խանանի եւ այլ կրթական հաստատութիւններու մէջ եւ ներկայիս ալ կ'ընթացի ուսուցչութեամբ:

ՄԻՆՈՒՆԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ, ազգայնաւոր նկարիչ, ժաղերգիչ եւ լուսանկարիչ: Շրջանաւոր Գեղարտեսիկ Ակադեմիէն: Նկարչութեան եւ գծարարութեան զանաւոր ունեցած է Խանան, Պէրզադեան, Տանան վարժարաններուն եւ Գարակոչեան տրաւոյն մէջ: Բացի իր արտադրած բազմաթիւ գործերէն, իւզաներկ շատ կ'ընտանական նկարներ պատրաստէ եւ անկէ զանաւորում ու վերահասարակ է կեդեղական նկն, գործէ անճանաչելի նկարներ: Գ. Միքայէլ ճոխ անկն առաջնակարգ լուսանկարիչ է:

ՊԱՅԻԿԵԱՆ ԱԳԳԻ ՔԷՆՃ, կառք նկարիչ եւ երաժշտագէտ: Ուսուցչական պատեն վարած է Գայ-սերի ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ: Ընդգրկած է կեդեղական առարկաներ: Անեւած է նկարչական արտեսին եւ ինքնաշխատանքով կապերկարծած է զանաւոր: Արտադրած է բազմաթիւ արեւելեան եւ պոսական ստարաններ, պատկերական վարդեր, բնանկարներ ու կ'ընտանական նկարներ, որոնք գնահատուած են: Պէրզադեան իր բնակարանին մէջ ունի իր մանուկար աշխատանքը:

ՊԱՆԱՆԵԱՆ ՀՈՒՆԱՆԻԿ — Տաղանաւոր նկարչուի: Անեւած է Փարիի Գեղարտեսիկ Ակադեմիի զարգացման եւ ժամանակի վարդերուն ճոխ կատարողութեամբ է իր արտեսը 7 տարի: Իր առաջին ուսուցիչը եղած է Փանոս Թէրլմէզեան: Գանկը ժամանակացած է Կալարա Սարայի ցուցանակներուն, որ մեծապէս գնահատուած են իր խաւանիկ նկարներ (բնանկարներ, ժողովականներ, արեւելեան ստարաններ եւ կեդեղականներ): Շ. Պանանեան Պաքիստի իր մանուկար աշխատանքին մէջ ունի արտադրած բազմաթիւ նկարներ, բոլորն ալ ներքին եւ արտեսագէտ հոգիի ներքին ու վառ ցուցումներ:

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐԻՉՆԵՐ ԵՒ ԳԾԱԳՐԻՉՆԵՐ

ԱԿԱՆԵԱՆ ՍՏԵՓԱՆ. — (1870—1931) տղամաշատ Գեղարտեսիկ վարժարանի նկարչական եւ հարապետական զուգ զնայականներով: Պատկերներ վարած է Հայաստանի երկարաւիշակ վարչութեան եւ Գ. Վիքայի բնակարանն ճոխ: Շէժ ճշգրիտ Գարակոչեան զուգի տան: Ունեցած է իր արտեսանակը Գալկարայի մէջ: Իր զլլալ գործերն է մեծ Արեւմտեանի զարգացման նմանազարկներ, որ Փարիի ցուցանակներին զրկուած եւ պատուով արտադրած արժանացած է: Իր պատրաստած գեղանկար մէկ զնմաններն համար բոլոր կառավարութիւնն ստացած է արտեսի ոսկի մետալ: Շիֆայի արտեսանակներն առաջին պատրաստուած անկիւնն 15 նմանազարկներն նմանազարած է բնական մեծութեամբ ու մեծապէս գնահատուած: Մանուկարած է արեւելեան նկն թէ ներ գաղտնաւ պատկերներ, կառքմէր, բազմիկներ, զարգանկար կազմեր. յիշատակարաններ, վկայականներ, կեդեղականներ, ներքին զեղարտեսական նախագի: Իր մանկ անգարմանի կարտսն ճոխ:

ՄՈՂԻՍԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ առաջնակարգ կառքիչ-լիքոկրաճ: Իր բնածին բնագիտութեամբ մեծ յառաջդիմութիւն ունեցած է վիճակաւոր արտեսին մէջ եւ գեղանկարչական իր վարդերով: Գեղարտեսական ներքին յղացումներն առիւթ իր ինքնաշխատանքները զանաւորում տուած են անկէն զմաւորան յանաւարներուն: Պատկերական հաստատութիւններն եւ առեւտրական տեսիլներն կազմէր միջոցներն եւ իրեն վստահուած են կարեւոր յանձնարարութիւններ: Մանուկացած է Տեղին Պանին մշտնաւ եւ առաջնութիւն տուած է իր նախագիւծ մօտեցմանով, որոնք բնութեամբ են: Տակաւին երկարաւոր, լազարած է ներքին կարգիկ համար մը ապաւնով: Գ. Մանուկար իր աշխատանքը ունի Գարազու խանին մէջ [Կալարա]:

ԵՐՄՈՂԵԱՆ ՅԻԼԻՓ մանուկարիչ եւ լիքո գծագրիչ: Նորմալ ազգայն ճոխ, որ ինքնաշխատանքով առաջ եղած է եւ կատարել արտեսի մը յիշատակու ճոխ-ման անկն յայտ կը ներշնչէ: Ձեռք խառնակա տպաւորած են Մ. Քալապանի խորհրդանշաններն եւ Ս. Ակալեանի արտեսը: Գեղազարդած է գրքերն կազմեր: Բացի մանուկարչական աշխատանքներէն, մշակողութեամբ գիտած է կ'ընտանականները եւ կ'ընտանականները իր ժամանակը ղեկներու:

Այն լիքո-գծագրիչն է Ա. Թիւրքմանի թիւրքապարտութեան զարգացման: Շ. երեւոյն պատրաստած է «Արժանաւոր» հրատարակութեան առաջին գեղարտեսական մանուկար մը, որ Հանրապետական 15ամեայ վերելք կը խորհրդանշէ:

ՍԱԼԱՆԵԱՆ Օ. ՎԱՀԱԳՆ մանուկարիչ եւ լիքո գծագրիչ: Վկայուած է Փարիզէն, բոլորեցութեամբ մանուկացելով իր նկարչական: Ստեղծութեամբ առաջացած է եւ ներկայիս իր առանկին աշխատանքը ունի Կալարա, Փէրլմէզ Պազուր, Սիմանոն խանին մէջ:

ՍԱԼԱՆԵԱՆ Օ. ՎԱՀԱԳՆ մանուկարիչ եւ լիքո գծագրիչ: Վկայուած է Փարիզէն, բոլորեցութեամբ մանուկացելով իր նկարչական: Ստեղծութեամբ առաջացած է եւ ներկայիս իր առանկին աշխատանքը ունի Կալարա, Փէրլմէզ Պազուր, Սիմանոն խանին մէջ:

ԹԻՔԵՂԱՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՔԵՂԱՏՊԱՆ ԱԻԿՏԻՄ թիւրքի վրայ զանաւոր սպազարտեան միակ նայ վարդեր, որ տարիներ ի վեր իր արտեսը ի զորք կը դնէ սեփական աշխատանքին մէջ:

Աիկոս Թիքեղման

Եւ այլ պէսներ: Իր կինը Խոմէ Թիքեղման եւս ճիւղացած է արտեսին եւ գրեթէ ինքն ի վարիչ աշխատանքին:

ԶԻՆԿՕԿՐԱՓ

Ձեռնկարմի արտեսն եւս վերին 10 տարեան բնագիտին մեծ յառաջդիմութիւն ցուց տուած է Փարիի մէջ: Հանդէսներն եւ թերթերու զանաւոր ու պարզ նկարանկարները այսօր կը մշտնաւ երազական նման հրատարակութիւններն: Գիշերներն են: Երբ նախապէս հազարաւորներն կը հանգիստէին նայ զնկարչական արտեսագիւծ մը, ներկայիս իրենց մանուկար աշխատանքներով ժամանակը մէկէ անկէ արտեսագիւծ կան, մանուկար նորմալ ունի, որոնք զանաւոր կ'ընտանականներն ինքն:

Այս նկարչին անկէն նկն վարդերն է Միքայի Իւրիկեան, Գեղանիկ մէջ կատարողութեամբ իր արտեսը, որ կը վարէ իր առանկին աշխատանքը [Երազար, Գայիկեան խան] եւ հասցեացած է բազմաթիւ բարձր եւ նայ արտեսանման:

«Թան» թերթի զինկոկրաճի արդիւնքն ներկայիս կը վարէ Վահան Ագաւան եւ Նեւան Գարա-

կիւլան, որով նախապէս տարին աշխատեմ են Ալաւտին-Զինկովի մարտնչական մէջ եւ հոն «Իրազմ» արտեսի ներդրումներն՝ գերմանացի վարպետներու մեղինակ:

Զինկովի մեղինակն աշխատանքներուն:

Արթին Ապառանդան (Փափ Ար. զինկովի մեղինակ, Երասմուս, «Վարդ» հաստատութեան վեր յարդ):

Խաչիկ Այվազեան եւ Արա Գալստիան («Գիւնէ» զինկովի մեղինակ, Անգարա մասնաժողով Բեռլին):

Թարգման Տէր Եսայիան («Աւազ» իշխէ աշխարհ, Անգարա մասնաժողով Բեռլին):

Ասան, ինչպէս զոյր թուի զինկովի աշխատանքներու մէջ երբեք չեն ընդհատուի:

ԳՐԱԶՈՒԼԱՐԱՆՆԵՐ

Երասմուսի մէջ աւելի քան կէս դարէ ի վեր գրական ունեցող երկու հայ գրականներ՝ Խաչիկ Կարգեան եւ Եսայի Երասմուսեան Հանրապետական տպարանի եւս տարեկան են իրենց գործունէութիւնը: Առաջինի փառանքը այժմ կը մնայ լոյս Զ. Երասմուսեան գրականութեան, որ կը պատահէ թուրքերէն, հայերէն, լատինէն, ժամանակէն եւ այլ լեզուներով տարբեր, որով զանազան են թարգմանները: Երասմուսեան գրականութեան վերջերս պատահեց նաեւ հայկական լեզուի նորոգումը, որովհետեւ թարգմանեց Ե. Տիւնիսեանի Զարգացող Գաղարար եւ ուրիշ երեսներ: Երասմուսեան:

III

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍԱԳԵՏՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Թէ որպէս երգանան, ժամագրագէտ, յարաւոր ու գործիական երաժշտութեան նախադրումը եւ թէ սխալման մէջ երգիչ (նախնայ) հիմնէ ի վեր Հայերէն ունեցած են ստանդարտ վարպետներ, որով արեւելեան (այսպէս) երաժշտութեան հարազատ արտայայտիչը եղած են ու ժողովրդային թուրք գերաւորութիւնը: Հին աշուղներու եւ պարսկական-հաննէներու յարազող ժամանակէն ի վեր վարպետներէն անոնք որ այսօր իրենց արուեստը ի գործ կը դնեն, նաեւ անոնք որ Թուրքիոյ Հանրապետութեան հռչակման թուականէն առաջ գործունէութիւնը չուր լուրջ ու մանուկական թաշակայութեամբ վրան երգիչ, իսկուրդ են հոս, իրենց մասին շատ հակիրճ ու համառօտ ժամագրութիւններով:

Իրենց թուրք արուեստիցներուն հետ արեւելեան երաժշտութեան վերջին ներկայացուցիչը եղող այս ժողովրդային վարպետներէն ոմանք, ինչպէս կը տեսնուի, քանիցս Հանրապետական մեծամասն Նախագահ Արաքիւրի ներկայութեան երգած ու նուագած եւ անոր քարտը գնահատանքին արժանացած են:

Անուանիկ այդ վարպետները այսպէս կան կարգով. —

Սլեման Եսայի թարգմանաբար վարպետ: Զուտնէն ի յայտարար Սիւն Ալանախան: Իր արուեստը ի գործ դրած է արիւնք, եւ արտայայտ է թուրքերէն երաժշտական հնչողութիւններ:

Թաղապետ Օլիկ (յայտարար) աշուղական ու ժողովրդական ժողովրդայիններու (էփ-վան, Գոլմա, Կիւնայի) զմայելի մեղմարանով: Սիւն իր մանր (1936) անթափան մնաց իր յայտարարն ու տարաւ զայն իր հետ:

Թալուսեան Սիւն (գանձի) կարող նուագար, որ զբաղած է նաեւ նուագիչ-նութեամբ: Հետեւած է ժամանակը գեղեցիկ մանազայ գործիներու արուեստին: Վերջերս քանակ զարմած եւ Ամերիկա մեկնած է:

Զորման Սարգիս ունի ժամօր վարպետ, որուն ինքնաշարժ նուագը (թանկարի թալուրով) մեծապէս գնահատուած է հոս թէ արտաշնաման, ուր նուագանքներուն տուած է:

Թերզեան Թարգման (գանձի Արաքի) աշխարհագրորդ նուագող: Մեծ համբաւ ու ժողովրդականութիւն շահած է իր զգայուն արուեստագէտ: Մաս կազմած է Բեմանի Թարգմանի խումբին: «Տիրոջ Զայն» հաստատութեան թրական երաժշտութեան հիւղին վարիչը եղած է: Մասնակցած է իննեակն խումբներուն: Բանիցս նուագած է Արաքիւրի ներկայութեան եւ անոր քարտը գնահատանքին արժանացած: Խանձեան Հեւն ժողովրդային ժամագրագէտ եւ երգող: Աշուղներու է Գալա Համար-ձուլի: Մանուկայրութենէն վերջ առաջին Թուրք երաժշտանքի ուսուցչականութիւնը ստանձնած է: Վարիչը եղած է Զար Սիւնիի ձեւիչերի երաժշտական ակումբին: Ունի երկնայական եւ աշխարհիկ թաղապիւն հնչողութիւններ: Հասցուցած է հմուտ աշուղներ:

Կարապետեան Երգարար թիկն ահեղ ժողովրդային երգասաց: Շատ կանուխէն մեծ է Բեմանի Թարգմանի խումբին մէջ, իր գանձի եւ երգող: Իր այնքան արտայայտ ժողովրդական երգերը (Ալմա) թղթի վրայ առնուած են: Հեղինակած է Մեւո-ն եւ զաւառական շարիներ: Բանիցս երգած է Արաքիւրի քարտը ներկայութեան ու մեծապէս գնահատուած:

Համանձեան Գոլմա (Ասիկզաք) խաչ ժողովրդագէտ եւ հմուտ արեւելեան երաժշտութեան: Իրեն երգիչ մասնակցած է թուրք լուսաւոյն խումբներուն: Մասնաւոր դասեր աւանդած է եւ ունի շարք մը հնչողութիւններ:

Ճիւղեման Զարալ թուրք երաժշտութեան վարպետ, աշուղներ Միսրեման: Մասնակցած է թուրք երաժշտ. խումբներուն: Վիճակական Միսրեման մասնաւոր աղի երաժշտագէտ:

Միսրեման Գրիգոր ճշմարտ վարպետ արեւելեան երաժշտութեան: Դասաւորած է հայ եւ թուրք վարժարաններու մէջ եւ հասցուցած է անոնի աշակերտներ: Ունի հայերէն եւ թուրքերէն արժեքաւոր հնչողութիւններ (պարզական երգեր, շարիներ, ելք): Մեծած է 1937ին Ալի-սանգիւրի մէջ:

Զեմիկեման Արալ ճարտար նուագարար, գանձի եւ իննեակն աշուղներ է Բեմանի Թարգմանի եւ Գ. Զայնեանի: Երգարարներու ուսուցիչ եղած է թուրք վարժարաններու մէջ: Ունի թաղապիւն հնչողութիւններ (թիւրք, Կիւնայի), մեծ մասով անոնի: Մեծած է 1930ին:

Զեմիկեման Զարալ (Գանձի) ժողովրդային թարգման: Ունի Արալի արժեքաւոր ժողովրդային: Գանձի հասցիներ երաժշտական արտայայտ թիւրքականութիւն շուրջ տուած է: Մշակած է նաեւ երաժշտական երաժշտութեան հիւղը, մասնակցելով Բեռլ. Միւնիխի նուագարարներին եւ Կիւնայի անոր դասընթացներուն: Նուագած է յաճախ ուսուցիչ:

Գրիգորեան Գրիգոր, երաժշտագէտ: Արեւելեան երաժշտութիւնը ուսած է Ունի Ալիքի: Ունի հնչողութիւններ: Կարգի ժամանակ դասեր տալով:

Զայնեան Գրիգոր արեւելեան երաժշտութեան վարպետ եւ հմուտ ժողովրդագէտ: Ուսուցչական պաշտօններ վարած է հայ եւ թուրք վարժարաններու մէջ: Ունի թաղապիւն հնչողութիւններ: Մեծած է 1938ին:

Տէր Գալարեան Գիւն հնչող ժողովրդային թիւրք հնչողութիւններով մեծ համբաւի «Իրազմ» ժողովրդային վարպետ: Բաշուղեան թուրք երաժշտական արուեստի թուրք երաժշտիկներուն, աշխատիչը եղած է Թանկարի ձեւիչի, Գանձի Ալիքի եւ Ալիք Տիւնի: Հանրապետական Նախագահ Արաքիւրի թաղապիւն գնահատման ժողով Անգարայի մէջ քանիցս նուագանքներ ստիպած է հայ արուեստիցներու թիւրքականութեան եւ արժանացած քարտը գնահատանքին:

Սեւեմի Տիւրքան նախ յայտարար եւ յետոյ ունի աշխարհագր վարպետ: Տարիներ ի վեր վրան է իր նուագարարը եւ կ'ընդհատուի:

Բեմանի Տիւրքան (աշուղ) թարգմանար եւ հնչող երգիչ: Զայնը իննեակն Թարգման: Մեծած է 1924ին:

Բեմիկեման Ունի Զարալ (աշուղ) զգայուն երգիչ եւ նուագարար: Ունի հնչողութիւններ: Մեծ ժողովրդականութիւն շահած է իր նուագանքներով: Երգած է նաեւ կրամաճօնի թղթներու վրայ:

ԹՈՒՐԹ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԶԱՐԺՈՒՄԸ

ԵՒ

ՀԱՅ ԲԵՄԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐԸ

Վերջին տասնամյակին կարևոր նուա-
նումներ ունեցաւ նաեւ թուրք թատրոնը։
Նախընթաց չրխաններու թուրք թատերա-
կան արուեստին յետաձուլութեան զլիաւոր
չարժանիքը թուրք կնալ բացակայութիւնն
էր բնմի վրայ։ Հանրագիտութեան չնորհիւ
ան ձեռք բերաւ այդ իրաւունքն ալ։

Տարիներէ ի վեր թատերական սէզոնները
կը բացուին աւելց մասնակցութեամբ և
հարուստ խաղացանկով մը։

Նոր և կարող թատերագիրներու չնոր-
հիւ, մէկզմէկու յաղորդեցին անցեալի տխուր
ու ծիծաղելի բարձրը ցոլացնող ինքնատիպ
բիւններ, ինչպէս Այնտոզ Գասթըր, Պիւր
Գալուզ Տէվրիթի, Գաֆուր Արզաւան, Եւսէ,
որոնք մեծ ժողովրդականութիւն ստեղծե-
ցին և հիմը դրին թուրք արդի թատրոնին։
Նախկին կրօնական նախապաշարունակներ ու
մոլութեան գութները անգիտող այս թատեր-
գութիւնները զրի աննկու առնեն, թատե-
րագիրները շանցած են հաւատարիմ մնալ
այդ չրխանի լեզուին ու տարազներու ան-
կորուստ պահպանութեան։ Այնպէս որ բնմի
վրայ եկող յառկանական տիպարները,
Շէյխներ, Մոլլաներ և Հոսաներ, որոնք եր-
բնմ իրենց նենգամուտ թիւններով ու խա-
բէութիւններով կ'իշխէին թուրք ընտանեկան
ու բարոյական կեանքին վրայ, իրականին
պատրանքը կուտան և հարազատ արտայայ-
տութիւնն են՝ այլևս պատմութեան անցած
բարձրերու և սովորութիւններու։

Ատենցմէ զատ ներկայացուցան ժամա-
նակակից ու մասնաւորաբար թուրք գիւ-
ղական կեանքէ վերջուած թատերախաղեր
և կարևոր թիւով եւրոպական ներկայանքէ
թարգմանուած բիւններ։ Այս ուղղութեամբ

Հայրէջիկներու կատարած զերը անուրա-
նալի է։

Թուրք բեմը ունեցաւ արժէքաւոր գեւ-
րասաններ ու գերասանուիներ, որոնք
թուրք Անկախութեան պայքարին նախը-
նած մէկ քանի բեմադրութիւններու մէջ
մանաւանդ արտակարգ յաջողութիւն ցոյց
առին։ Ասոնք նոյն ատեն չարժանապիւրի
վերածուցան։

Թուրք Օրէրէթի ձիւզն ալ նկատելի
յառաջդիմութիւններ արձանագրած է։ Իր
խաղացանկը բաւական հարուստ է Ալմիւս
Հայաթ, Տէյի Տօլու, Պալ վէ Պալան, Թէյի
Թուրան և այլ նետաքրքրական բիւններով։
Իսթանպուլի Թաղապետական թատերա-
խումբը (Տարիւլպէտայի), որ կուգայ առա-
ջին զմի վրայ, Հալք Օրէրէթի խումբը և
ուրիշ թատերախումբեր նեղակալ կը կա-
տարելագործուին ու կը յառաջդիմեն։ Այս
խումբերը ատեն ատեն կը չրխին Անատոլի
զանազան չրխանակները և խանդավառ ըն-
դունելութեան կ'արժանանան։

Որդի թուրք թատրոնին տիրական գէմ-
քերն են Էրթողրուլ Մուհիթ, Պէշգատ,
Իսմայիլ Կալիպ և Բալիտ Բիզա, որոնք
գեղարուեստական խոր հմտութիւն և բարձր
հասկացողութիւն ունին։

Թատերական արուեստին կատարելու-
թիւնը կարելի է համարել թուրք Սինէման,
որ ծնունդ առաւ Հանրագիտութեան չրխա-
նին, թուրք բեմի լաւագոյն որմերուն
ստեղծագործ աշխատութեամբ։ Իսթան-
պուլի մէջ ներկայիս չարժանապիւրի երկու
կարևոր Սթիւտիօներ կան. Իփէկ և Քէմալ
Ճիլմ հաստատութիւնները, որոնք եւրոպա-
կան նման աշխատանքներու վերջին կա-

տարելութեամբ օժտուած կ'արտագրեն ան-
գղան թէ վերադարձուած թուրքերէն
ժազաւէններ։

*

Թուրք թատերական չարժանութիւն մէջ —
որքան ալ անբաւարար միջոցներով — իրենց
տեղը ունին նաեւ խումբ մը հայ գերասան-
ներ և գերասանուիներ։ Ասո՛ցմէ Մառի
Հրանտյ, Ֆէյիկեան, Քնար, Իրմա Ֆէյիկեան
և ուրիշներ մասնակցած են Տարիւլպէտայի
ներկայացումներուն, պատասխանատու գե-

Գրիգոր Յակոբեանի վարչութեամբ կազ-

մուած Հայ Տրամաթիկ թատերախումբին
զլիաւոր գերասաններն են Շ. Գարագաչ,
Պալթազար, Ալոտ Մատաթեան, Վ. Պալթազեան
Իրմա Ֆէյիկեան, Վիքթորիա Կալիկեան,
Լիւսի Թաղաթիւր, Լուսիկ Յակոբեան եւն. .

որոնք յաճախ կ'երևան զանազան խաղա-
կութիւններով։ Քանիցս ներկայացուցին
Պէշգոն, Սերքն Մսլ Ալանը և թուրքերէն
թատերախաղեր։

Քանի մը տարի առաջ Գարագաչի և Ա.
Մատաթեանի բեմական գործունէութեան
յարեւանը տանուեցաւ, որուն թուրք բեմի
վատասկւորներն ևս բերին իրենց յար-
գանքի արտայայտութիւնը։

ՄԵՐՄ ՆԵԿՐ ԹՈՒԹԻԻՆԸ

ԵՒ ԹՈՒՐԹ ՄԵՐՋՆԵԿՆԸ ԶԱՐԺՈՒՄԸ

Թուրքիոյ հանրագիտական նոր սե-
րունդը իր մտաւոր զարգացման հետ, նոյն-
քան կարեւորութեամբ կը զօրացնէ նաեւ
իր ֆիզիքականը և կրթական հաստատու-
թիւններու գաստանդարտ մարմնակրթու-
թեան տեսական փորձերը կը կիրարկէ գործ-
նական կեանքի մէջ, մասնակցելով մարզա-
կան և սկստական կազմակերպութեանց։
Իզական սեռը, որ անցեալին մէջ զրկուած
էր արեւու լոյսէն իսկ, այսօր հպարտ կուրծ-
քով համալսար Քալի կը նետէ և կը նետուի
մարզական խաղերուն ու մրցումներուն։

Երկրին ամէն կողմը աննդուն գործու-
նէութեան մը լծուած են մարզական բազ-
մաթիւ ակումբներ ու միութիւններ որոնք
ընդհ. ֆէտէրասիօնի մը կազմուած են։ Նն.
գարալի, Իսթանպուլի և այլ կարևոր քա-

ղաքներու մէջ լաւ մարզուած ֆութպոլի
խումբեր իրենց անեական մրցումներով
ժողովրդական լայն նետաքրքրութիւն առաջ
բերած են։ Ատենցմէ զատ գոյութիւն ունին
նաեւ բազմաթիւ ու ֆէտէրէ խումբեր։

Իսթանպուլի զլիաւոր ֆութպոլի խում-
բերէն Կալաթասարայ, Ֆենեքպէշէ, Կիլիմս
և Պէշիկըրսէ հոս թէ արտասահմանի մէջ
քանիցս մրցեցան օտար խումբերու հետ և
պատուարեր յաջողութիւններ ձեռք բերին։

Թուրք ըմբշամարտներու համբաւը ևս
աւարժուած է մասնաւորապէս Պալթաններու
մէջ, ուր անոնք զանազան առիթներով
կազմակերպուած մրցումներու և ողիմպիա-
կաններու բերին իրենց մասնակցութիւնը
և փայլուն յաջմանակներ ապահովեցին։

արտայայտին է թուրքիոյ վերելքին: Անգարայի կիսապաշտօնական Ulus օրաթերթին յետոյ Իսթանպուլի եւ Իզմիրի մէջ հրատարակուող բոլոր թերթերը լոյս կը ածեն մեծածաւ, ու ճարակաւոր տպագրութեամբ:

Ներկայիս Իսթանպուլի մէջ լոյս տեսնող օրաթերթերն են Cumhuriyet, իր ֆրանսերէնի բաժինով՝ La République, Son Posta, Kurun, Akşam, Haber, Yeni Sabah, Bugün, Tan եւ Son Telegraf:

Ասոց հետ կանոնադրաբար կը հրատարակուին բազմաթիւ գրական, գեղարուեստական, գիտական, երգիծական եւայլ շաբաթաթերթեր:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐԹԵՐ

Հայ հրատարակականներն եւս ունենած են ըստ բաւականի արտադրութիւններ: Գրեթէ լոկ անհատական նախաձեռնութեան շնորհիւ է որ տարուէ տարի լոյս տեսած են օրուան պահանջքին ու պէտքին համեմատ զանազան հրատարակութիւններ (գիրք, հանդէս, թերթ կամ տարեցոյց) վառ պահելու համար ժողովուրդին ընթերցատիրութիւնը:

Ճշգրիտ ցուցակագրութեան մը հաճախ, 1923—1938 տարիներու ընթացքին 525 հայերէն գրքեր լոյս տեսած են Իսթանպուլի մէջ: Ասոցմէ 150 հատորը եւրոպական հեղինակներէ թարգմանութիւններ են, 83ը՝ ինքնագիր վէպեր ու գրական արտադրութիւններ, 49 թատերգութիւններ, 47 պատմական եւ բանասիրական գործեր, 20 պատմական յիշատակարաններ, 27 գիտական, կրօնաբարոյական երկեր, 17 բանաստեղծական հատորներ, 5 երաժշտական եւ 3 օրէնագիտական երկասիրութիւններ, 61 տեսակ գաղտնական գաղափարներ, 12 բնութագրեր եւ 51 տարեցոյցներ (խրատական տարին հատոր մը հաշուում):

ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ

Իր շանկանութեան պատճառաւ այստեղ կուտանք այնպիսի ցանկեր այն բոլոր օրաթերթերուն, շաբաթաթերթերուն, հանդէսներուն ու տարեցոյցներուն, որոնք

լոյս տեսած են Հանրապետական վարչաձեռն շրջանին եւ մեծագոյն մասով ընդհատուած են: Իսկ անոնք որ մինչեւ այսօր կը հրատարակուին աստղանիշով զատորոշուած են:

ՕՐԱԹԵՐԹԵՐ (Քաղաքական)

Աղդարար, 1927, արտօնատէր եւ պատ. տնօրէն Մանուկ Աւանան:

*Արեւելք, 1932, արտօնատէր եւ պատասխ. տնօրէն խորէն ձամման, խմբագիրներ՝ Թազուր Փափազեան եւ Տիգրան Հանան, ազգ. բաժնի կիւն Միհրանեան:

Արշալոյս, 1932, տէր եւ տնօրէն Արամ Գոյանեան:

Անտիս, 1925, վարիւ-տնօրէն Շաւարշ Յակոբեան:

Զարթօնք, 1932, արտօնատէր եւ պատ. տնօրէն Բիւզանդ Շամբեան:

Թուրքիա, 1935, արտօնատէր եւ հրատ. տնօրէն Մարտիրոս Գոյունեան:

*Ժամանակ, հիմնադիրը (1918) Միսաք եւ Սարգիս Գոյունեան, հրատ. տնօրէն՝ յաջորդաբար Մարտիրոս Գոյունեան, Տրթ. Գ. Վարժապետեան եւ այժմ Բիւզանդ Շամբեան, արտօնատէր Տիկ. Արաքսի Գոյունեան եւ այժմ Մելիք Գոյունեան: Խմբագիրներ՝ Արտաշէս Գալիպեանեան, Արա Ակինեան, Դրիգոր Միւստափէրտեան, Ազգ. բաժնի՝ Աշոտ Բ. Քէլեան:

Ժակատամարտ 1918—24, արտօնատէր Վ. Մարտիրոսեան, պատ. տնօրէն Մ. Աւանան:

Մամուլ, 1932, արտօնատէր խմբագիր Գ. Հրանտ, հրատ. տնօրէն Ե. Տամկանը:

Մարմարա, 1925, արտօնատէր եւ պատ. տնօրէն Ս. Մուսմէր, խմբագիր Մ. Աւանան:

*Նոր Լուր, 1925, արտօնատէր Վ. Թովմասեան, այժմ տէր եւ տնօրէն Վահան Թոշիկեան, խմբագիրներ՝ Ռէիկ Մուպանեան եւ Զարեհ Նէմցէ, ազգ. բաժնի Աշոտ Բ. Քէլեան:

Շեփոր, 1928, տէր եւ տնօրէն Թազուր Փափազեան:

Վերջին Լուր 1923, արտօնատէր Հ. Տ. Ներսէսեան, պատ. տնօրէն Արտաշէս Գալիպեանեան:

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԵՐ

Անայի, 1936, արտօնատէր Մարտիրոս Գոյունեան, հրատ. Արա Գոյունեան:

Սնուշապուր (երգիծական), 1927, արտօնատէր Բ. Թեւեան:

Արեւելք (յաւելում օրաթերթի) 1932, պատ. տնօրէն Ս. ձամման, խմբ. Թ. Ա. զատեան:

Արծիւ, 1928, (ազգ. եւ երգիծական), տէր եւ տնօրէն Գառնիկ Ատիլ, խմբ. քարտուղար Գ. Հրանտ:

Բանքեր, 1933, արտօնատէր Արամ Տալարեան, խմբ. Եր. Սիմքէլեան:

Դիտակ (երգիծական), 1927, արտօնատէր եւ հրատ. Սահակ Մխիթարեան:

Զարթօնք, 1933, տէր եւ տնօրէն Բիւզանդ Շամբեան:

*Կակօս (երգիծական) 1938, տէր եւ տնօրէն Իրանդ Փաշայեան:

*Կափոշ (երգիծական) 1937 տէր եւ տնօրէն Կարապետ Մակար:

Կեսուր (երգիծական) 1936, վարիւ խմբագիր Բազաբաթ Թեւեան:

Կիթառ, 1930, արտօնատէր-խմբագիր՝ Ա. Ալիքսանեան:

Կիկօ (երգիծական) 1936, տէր եւ տնօրէն Կ. Մակար, Հրատ. Տրդատ Տէր-Մանգեան:

Միմոս (երգիծական) 1931, Տէր եւ Տնօրէն Լ. Աւագեան:

Յաղթանակ, 1925 տէր եւ տնօրէն Կարապետ Ն. Մազասեան:

Նկար (երգիծական), 1933, տէր եւ տնօրէն Դրիգոր Մխիթարեան:

Նոր Լոյս, 1934, հրատ. Ռեիկ Զաքարեան:

Նոր Յայտ, 1935, տէր եւ տնօրէն Գ. Մակար:

Շարժում, 1930, տէր եւ տնօրէն Սուրբ Շամբեան:

*Գատիկ, 1927, արտօնատէր Եր. Գոյումեան, պատ. տնօրէն Ն. Մազատուրեան, այժմ Աւետիս Ալիքսանեան:

Վոսիոր, 1933, տէր եւ տնօրէն Վահան Գէրգիլեան, խմբ. Աւետիս Ալիքսանեան:

ՀԱՆԳԷՍԵՐ

Ամսուան Գիրքը, 1938, հրատ. Աւետ. Ալիքսանեան:

Արծան, ամսաթերթ, 1932, արտօնատէր Ա. Երանեան, հրատ. տնօրէն Վահան Գէրգիլեան:

Զարթօնք, ամսաթերթ, 1932, արտօնատէր Զարգիւնէլեան, պատ. տնօրէն Բ. Շամբեան:

Հայ Մօսնակ, ամսաթերթ՝ առեն մը մանկանց բաժինով, 1924, խմբ. Արտաւազգ վրդ. յետոյ տէր եւ տնօրէն Զարայր Մ. վրդ. Կէրգիլեան (1924—1938):

Հայ Կին, կիսամսեայ, 1919—1937, տէր եւ տնօրէնուհի Հայկանոյ Մառք:

Հանրագիտակ, պարբերագիր, 1936, հրատ. Կիթիմպէրկ՝ մատենադար:

Նոր Դարման, կիսամսեայ, 1935, տէր եւ տնօրէն Տօրթ. Արմենակ Մաննեան:

ՏԱՐԵՑՈՅՑՆԵՐ

Անկուտիկն Տարեցոյցը, 1925, Բ. Գ. Ամիրնեց:

Դրպանի Տարեցոյց, 1920—35, Սիմոն Գաբամանեան:

Երջանիկն Տարեցոյցը, 1928—38, Բազաբաթ Թեւեան:

Զուարթնոց Տարեգիրք, 1932—33, հրատ. Կէտիկ Փաշայի Աղբատախանի:

Հնդարեակ Տարեցոյց Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցի խմբագրութիւն Ա. Մուպանեան 1924, Թ. Ազատեան 1925, Մ. Չուհանեան եւ Թ. Ազատեան 1926—1929, Տօրթ. Գ. Մանուկեան 1930—31, Թ. Ա. զատեան 1932, Հոգաբարձութիւն 1933—34, Բ. Քէլեան 1935, Ա. Գալապեան 1936, Տօրթ. Մանուկեան 1937 եւ Հոգաբարձութիւն 1938:

Ժամանակին Տարեցոյցը, 1927, խմբ. Եժամանակի:

Ժողովրդական Տարեցոյց, 1926—28, Ս. Մխիթարեան:

Խրատականի Տարեցոյցը, 1931—32, Զարեհ Արշակ:

Կափոշին Տարեցոյցը, 1923—25, Երուանդ Թոյայեան:

Կափոշին Տարեցոյցը, 1938, հրատ. Օ. Արթուր:

Հայ Գատանիկն Տարեցոյցը, 1926—27, խմբ. Եժամանակի տղոց բաժնի:

Վանականին Տարեցոյցը, 1930, Երջիկ եպս. Զիլիկիլեանի, պատրաստեց Թ. Վարժապետեան:

Տաթև Տարեցոյց, 1935, Արտաւազգ վրդ. Սիմքէլեան:

ՏՊԵՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴՐԱՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այս ասպարեզներուն մէջ եւս Հայերը կարեւոր տեղ մը գրաւած են: Բաղդատ- մամբ հին շրջաններու, մասնաւորաբար տպարաններու թիւը զրեթէ կրկնապատ- կուած է: Մեծ մասը ընդհանրապէս կ'ըրա- ղին թուրքերէն հրատարակութիւններով: Գրաժամանակներու մեծ մասը եւս կը գտնուի թուրք գրաժամանակներու կեդրոնը եւ իւ- րաքանիւրք եռյեւստեան հրատարակական տուն մը կը կերկայացնէ:

ՏՊԱՐԱՆՆԵՐ

Արբանաման Յակոբ Իսթանպուլ, Անգա- րա ճատտէսի, Բէշիտ էֆ. խան թիւ 14: Ազիթարեան Օննիկ (Սէթեանի յարորդ) Իս- թանպուլ, Չաքմաքըլար, Սիւմպիւլլի խան:

Սնէման Մ. եւ Օւանեան Տ., Տոզան պա- սըմէֆի, Իսթանպուլ, Անգարա ճատտէսի Աշիր էֆ. սոզագ թիւ 23:

Առատուրեան Ա. Իսթանպուլ, Անգարա ճատտէսի թիւ 73:

Արթուր Օննիկ Կալաթա Գիլլոր սոզ. թ. 10

Արշակ Զարեհ (տպագրական գործեր) Կա- լաթա, Էսկի Կիւմրիկ սոզ. Թուրխան թ. 1:

* Արսէպիք Թադէոս Իսթանպուլ, Սիրքէճի ելինի Փոստահանէ ճատտէսի:

Գարրիէլ Հալք պասըմէֆի, Իսթանպուլ Անգարա ճատտէսի, Սէրքէճի սոզագ:

Թէրզեան եղբարք Ելինի Թիւրքիա պասըմ էֆի, Իսթանպուլ Անգարա ճատ. թ. 86:

Թիւրաքեան Աւետիս Թէնէթ պասըմէֆի, Հալընթողու, Պատմիկի ճատտէսի թ. 79:

* Իւթիւնեան Գրիգոր եւ Գազաբեան Զաւէն Երլորըմ պասըմէֆի, Իսթանպուլ Անգա- րա ճատ. Աշիր էֆ. սոզագ թիւ 7:

Ճարեան Յարանի Գէյոզու Թաքսիմ Փար- մաքաբու, Ամիրթբա խան թիւ 11:

Մազասնեան Կարապետ Կիւթլիպէրկ Կա- լաթա Փէրլէմիկ սոզ. թ. 2 Ճէմաթ խան:

Մարտիրոսեան Վահան Մարիֆէթ պասըմ էֆի, Սիրքէճի Էպուսուուտ ճատտէսի:

* Մուրատեան Ոսկիւն Յ. Օսկան պասըմ էֆի, Կալաթա Հարանճի սոզագ թիւ 19:

* Մոզոսեան Գրիգոր Իսթանպուլ Անգարա ճատտէսի թիւ 123:

* Մոզոսեան Օննիկ (Իթթօկրաֆ) Իսթան- պուլ Անգարա ճատտէսի Ճըղալօղլու Եօ- գուշու:

* Յոզնանեան Լեւոն Իսթանպուլ Անգարա ճատտէսի Ճըղալօղլու Եօգուշու:

* Պետրոսեան Գէթէոն Իսթանպուլ Հոնա Փաշա:

Պէնիտ պասըմէֆի Կալաթա Թիւնէլ ճիվա- լընտա Մէտրէսէ սոզ. թիւ 23:

* Պէրպէրեան Օննիկ Իսթանպուլ Անգարա ճատտէսի Ճըղալօղլու Եօգուշու:

Վանիւն Յակոբ Իսթանպուլ Չաքմաքը- լար Զիւմպիլլի խան:

Տալաւարեան Շապօ Թէսիլաթ պասըմէֆի Իսթանպուլ Անգարա ճատտէսի Աշիր էֆ. սոզ. թիւ 8:

Տէր Ներսէսեան Վահրամ Կիւզլիշ պասըմ էֆի, Իսթանպուլ Անգարա ճատ. թիւ 46:

* Տիպէրեան Հայկ Իսթանպուլ Չաքմաք- ճըլար Զիւմպիլլի խան:

Տէր Սահակեան Միքայէլ Ազըն պասըմէֆի, Կալաթա Փէրլէմիկ սոզ. թիւ 2 Ճէմաթ խան:

Քէլէշեան Հրանտ Սոււմըր մաթպասը (գու- նատիպ) Կալաթա:

Քէլէշեան Յակոբ Իսթանպուլ Սիրքէճի, Էպուսուուտ ճատտէսի:

Փափազեան Զգօն Իսթանպուլ Սիրքէճի, Էպուսուուտ ճատտէսի:

Փափազեան Յոսէֆի Իսթանպուլ Սիրքէճի, Ելինի փոստահանէլին ղէմ:

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆՆԵՐ

Կարեւոր տպարաններէն մէկ քանին, ինչպէս Պէնիտեան, Ազիթարեան (Սէթեան), եւլն. ունին իրենց մասնաւոր կազմատու- ները: Ասոնցմէ զատ, որպէս անշատ հաս- տատութիւն, կան նաեւ հետեւեալ երկու կազմատուները:

Խաշեան Հրանտ (Կազմատուն եւ տոմար տետրակ գծող), Իսթանպուլ Հաքըմըլար

ճատտէսի Ելինի խան թիւ 13: Այս հաս- տատութիւնը մասնաւորաբար զարոցա- կան տետրակներու եւ պետական հաս- տատութեանց տոմարներու ճաշակետը պատրաստութիւնը կ'ստանձնէ:

Յակոբեան Տիգրան եւ Ռէքէոս, Իսթան- պուլ Անգարա ճատտէսի թիւ 53:

ԲԵՐԹԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՎԱՆՆԵՐ

Արբանաման Յակոբ Իսթանպուլ Անգարա ճատ. Բէշիտ էֆ. խան:

Օյնեան Նազարէթ Անգարա ճատտէսի թիւ 53:

Միրանշահեան Վահան Անգարա ճատտէսի թիւ 53:

Միքայէլեան Արթին Անգարա ճատտէսի թիւ 59:

ԳՐԱՎԱՅՈՒ-ՇՐՈՍՏԱՐԱԿՆԵՐ

Արբանաման Յակոբ, Իսթանպուլ, Անգարա ճատտէսի, Բէշիտ էֆ. խան, թիւ 14:

Ազատեան Թորոս, «Մշակոյթ» Կալաթա, Գիլլոր սոզ. Կիւլ խան, թ. 8-9:

Եաղընեան Տիկ. Նազիկ, Իսթանպուլ, Չաք- մաքըլար, Յակոբեան խան, թ. 8:

Եաղընեան Օր. Արմենուհի, Իսթանպուլ,

Չաքմաքըլար, Սազա Զէյնէ թ. 15:

Զարդարեան Գիւմն, Իսթանպուլ, Չաքմաք- ճըլար, թ. 73:

Մազումեան Մ. «Մազում քիթապէֆի», Իս- թանպուլ, Փոստահանէ ճատ. թ. 16:

Մարտիրոսեան Օր. Մ., «Ճիւղան քիթապէֆի», Իսթանպուլ, Անգարա ճատ. թ. 64:

Միսայէան Ալիքսան, «Հայկաշէն», Իսթան- պուլ, Չաքմաքըլար, Յակոբեան խան:

Յակոբեան Ս. (Նախկին Պալանց) Իսթան- պուլ, Չաքմաքըլար:

Նշանեան Պետրոս (Հեազէ) «Մուալլիմէր քիթապէֆի», Գէյազիտ, Ինիվէրսիթէ ճատտէսի, թ. 41:

Փալամուտեան Միսաք, «Զաման քիթապէ- վի», Իսթանպուլ, Անգարա ճատտէսէ թիւ 97:

Փալամուտեան Կարապետ, «Կալաթէթ» քի- թապէֆի, Իսթանպուլ Անգարա ճատտէսի, թիւ 129:

Քէլէշեան Բաբադ. «Թէֆիլլիկ քիթապէֆի» Իսթանպուլ, Անգարա ճատ. թ. 36-38:

Ճիքըր Կարպիս, «Ինզիլապ քիթապէֆի» Իսթանպուլ, Անգարա ճատտէսի, թ. 155:

Ե. Մ Ա. Ս

ԵԶՆՏ ԵՐՈՒԵՍՏ ԵՒ ԵՌԵՒՏՈՒՐ

I

ԹՈՒՐԳ ԿԱՅԵՐԵՆԿՅՈՒՆ ՏՆՏԵՍԵԿԸ

ԲԱՐԳԵՒԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Պետական և հանրային կազմակերպության հնչ յառաջդիմական վերելք ունեցած է հան Թուրքիայի անհատ. օգտույթով հանրապետական վարչապետին ընծայած դիւրութիւններէն: Աստիճանական բարձրաւում կրած է ժողովուրդին տնտեսական կեանքը: Ազատ ապարհգներու հնչեւող մասնագէտներ, առեւտրականներ, արհեստաւորներ և համագործակցական միութիւններ կան ընկերութիւններ հնչզինեք շատցած են և իրենց շահու կան արտադրական առաւելութիւններով նպաստած են երկրին տնտեսութեան: Տնտես. Գործադարութեան կողմէ առեւտ. օրհնին զարժարութեան (1926) իկեր մանաւանդ, անհատական դրամագրութեան միացումը ծնուի/դ առեւող լիկրքը ընկերութիւնները տարուէ տարի շատցած և արդիւնաւոր զարժեւեկութիւն ունեցած են:

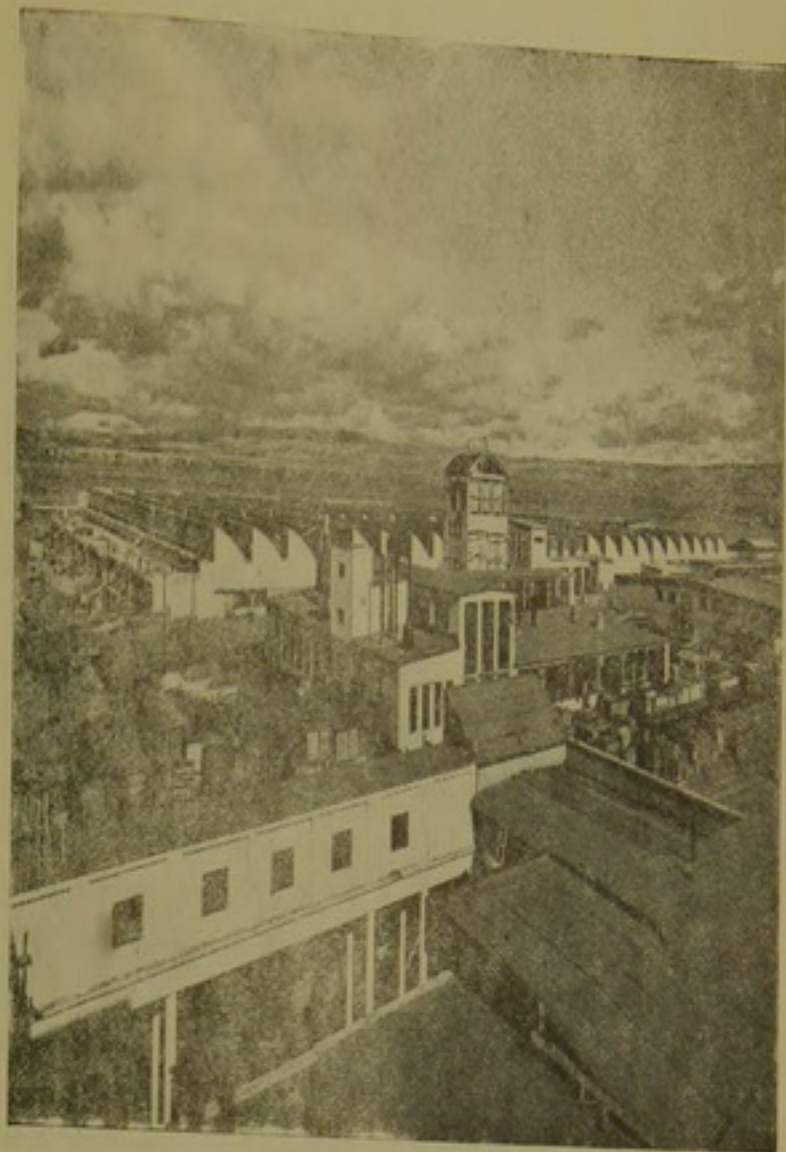
Թուրք այս առեւտ. տուներն ու անհատները կազուած են իրենց ապարհգին յատուկ արհեստակցական կնգր. միութիւններու և առեւտ. տնտեսակներու, որոնք վաւերացուած են կառավարութեան կողմէ: Այդ միութիւնները իրենց օրհններով կ'առաջնորդեն աշխատաւորները ու ներդաշնակութիւն առաջ կը բերեն անոնց առօրեայ կեանքին և գրադուներուն մէջ:

Բազմաւանք նախորդ շրջաններու, զգալի համանմանութեամբ աւելցած է այսօր ժողովուրդին դրամատէր դասակարգը: Սառ զցուն ապացոյցներն են անհատական հարստութեամբ երեւան եկած այն բազմաքիւ շինարարութիւնները, որոնց կարելի է հանդիպիլ գլխաւոր խաղաղներու մէջ մանաւանդ: Երբեմնի աւերակ ու բախուր գնահներ այսօր ժաւկուած են բազմաւախ հիմնարկութիւններով, շէնքերով. որոնք օր օրի կ'աւելնան բարեգարեւիով երկիրը.

II

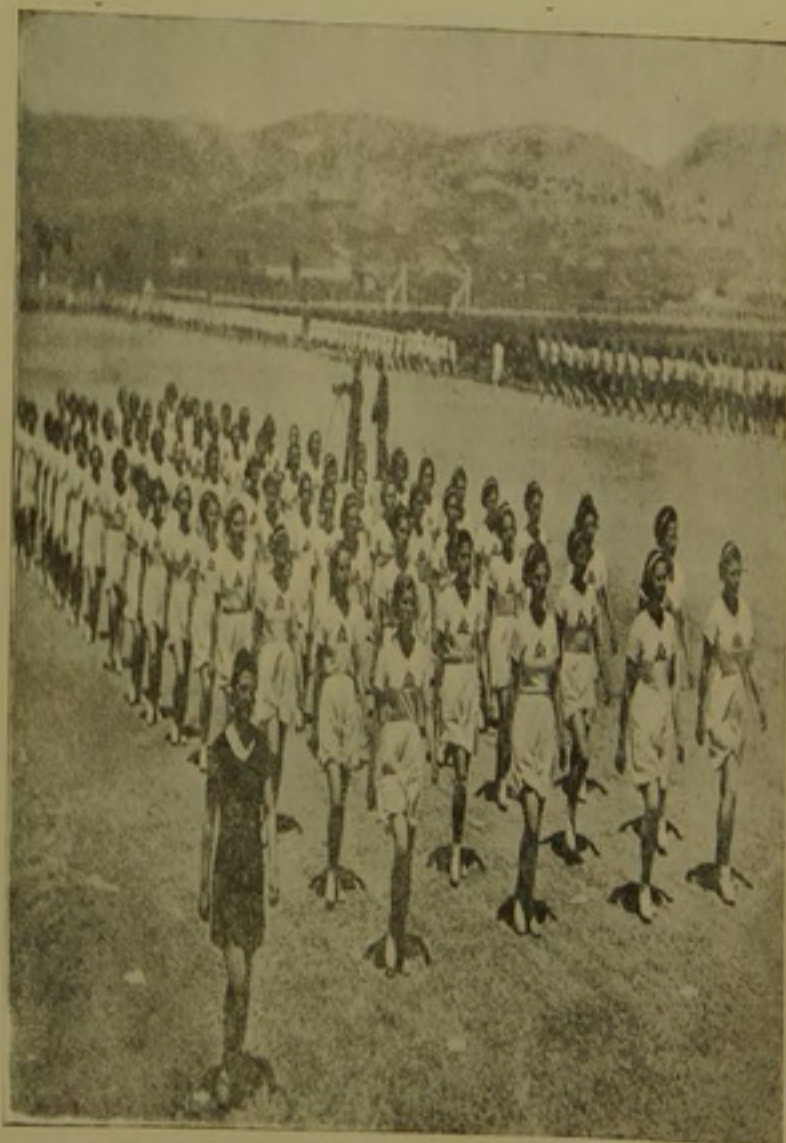
ԵԶՆՏ ԵՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ ԿԵՏԵՒՈՂ ԿԱՅԵՐ

Առանց անցնող տարիներու բազմաառու. պետ երկրաւազներու անուանաչանկը, ինչ-թիւնը ընելու, կը բաւականանաւք այր և. պէտ նաեւ բժշկութեան նեա աւելութիւն բնական դասաւորումով ներկայացնել տառ. ունեցող հաստատութիւնները (զնգարան, բն գատ զատ ներկայիս Իսթանպուլի մէջ միմբանոց, աշխատանոց. ևլն. բարակից գանուող և զործող բժիկներու, ատամնա. ծանոթութիւններով: բոյժներու, փաստարաններու, հարաւրա.

Pamaklu Kombinası (Kaysen)

Գալուտիի Հիւսուտեղէնի Գործարանը

Cumhuriyet Kızları

Հանրապետական Աղջիկները

ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Իսթանպուլի և իր արևարևմտյան մէջ
կան այժմ 1695 բժիշկներ, որոն 790ը
թուրք մանագէտներ են, 125ը հայ, 80
սլաւ, 70 հրեայ և 20 օսման:

Բացի իրենց սեփական գրադումէն, հայ
բժիշկներու կարեւոր մէկ մասը հանրային
կեանքի մէջ ևս ունեցած է զննատեսի ծա-
ռայութիւններ, որոնց մի առ մի անկար է
անդրադառնալ: Յիշատակութեան արժանի
այդ զէմքերէն

ՏՕՔԹ. ԱՆՏՐԷՎԱԶԻԱՆ, տարինէլ ի վեր
անձնուիրարար ծառայած է Հայրէջիկի
յոզլուի կեդրոնին դարձանաւան մէջ, որ-
պէս ներքին հիւանդութեանց մանագէտ,
ինչպէս նաև Պէյրալուի Օղանաւային ծառ-
նանիւղի վարչական խորհուրդին մէջ իբրեւ
գործնական և արժանացած է պատկան
իշխանութեանց զննատեսութեանը: Հայն-
պէս, Պէյրալուի թաղ. խորհուրդի ան-
նպատիկ անդամանքովը մեծագլխ ազա-
կար եղած է Ազրաւախնամին և դարձա-
նաւան, անոնց մասաւարարութեան և
բարեւոր ազատութեան գործիւղ բլա-
լով: Տօքթ. Անտրէ Վանում իր հանրա-
յին գործունէութեամբ կը ներկայանայ իբ-
րեւ ուժեղ անհատականութիւն մը:

ՏՕՔԹ. ԼԵՆՈՆ ՄԱԼԽԱՆ, որ երկար տարի-
ներ որպէս հարտար վիրաբուժագետ ծառ-
այած և ազատկար եղած է Ս. Փ. Ազգ.
Հիւանդանոցին, պաշտօնավարած է և ներ-
կայիս ալ կը պաշտօնավարէ զանազան ա-
ռողջագործական հաստատութեանց մէջ:

ՏՕՔԹ. Ռ. ՉԱՔԱՆ որպէս սէնթիկէնի ա-
ռողջագործ մանագէտ անձնուիրարար
ծառայած է Ազգ. Հիւանդանոցին և այլ
նման հաստատութիւններու մէջ: Մաս-
նակցած է Անգարայի Թուրք. Ազգ. Բը-
մբլիական համաժողովին և կարգացած է
իր հիւղին վիրաբրերայ խնամեալ ուսում-
նասիրութիւն մը, որ ընդունուր զնա-
հասանքի արժանացած է:

ՏՕՔԹ. ՏՈՆԻՎ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ, որպէս ներքին
հիւանդութեանց փնտռուած մանագէտ,

ՏՕՔԹ. Հ. ՀԱՆՐԱՊԵՏԵԱՆ, ՏՕՔԹ Ս.
ՍԱԳԻՍԵԱՆԸ ՏՕՔԹ. ԱՐԹՕ ՄԷՉՊՈՒՐ-
ԵԱՆ, եսյն պէս առաջնակարգ մանա-
գէտներ, ՏՕՔԹ. Գ. ԳՐԵԴՆԵԱՆ, հար-
տար մանկաբարձ, Տ. ՔԹ. ԻՇԼԻՄԵՆԵԱՆ

և զիս ուրիշներ գտնուած են հանրային
գործերու մէջ և ազատկար ծառայութիւն-
ներ ունեցած են:

ՆՈՐԱԿԻՆ ԼԻՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆՑ. ՎԻՐԱՐՈՅԺ.
ԱՎԱՐՈՅԺ. ՍԱՆԱՐԱՐԱՉ. ՏԱՐՄԱՐԱՆ
ՄԱՆԲԷԱՐԱՆ ԵՒԼՆ. ԲԺԻՇԿՆԵՐ:

Այլանվերտի Հրանց, Պէյրալու. Հարպիլի
հաստէ թ. 195

Անտրէ Վանում, Պէյրալու, Կալաթա. Սա-
րայ, Դարթալ սոգ. թ. 26 Սէրփեան ա-
րարթ, 3

Ալանան Գարեգին, Գառքէոյ, Նազուրթեան
Բարքը Նազուլու, թիւ 10

Ալանան Լեւոն, Էրէնքէոյ, Յըրըն սոգաթ,
թիւ 13

Ազանունի, Գուճարու Գաղաթիկիս սոգաթ
թիւ 39

Ազատեան Ալիքան, Պէյրալու Միսր սո-
գաթ, թ. 28

Ասիլեան Գրիգոր, Գալաթիս Օգնուլար,
թիւ 39

Արապեան Սրուանդ, Գառքէոյ, Այթլէոյ
սոգաթ, թիւ 155

Արապեան Յարութեան, Էսիլիէ Գարու,
Վայիլ սոգ. թիւ 24

Բարազեան Մկրտիչ, Սկիւտար, Ալլամ-
սոգ, Էքմէշէկսոյ սոգ. թիւ 24

Բարսեղեան Վանան, Պէյրալու, Թարլապա-
չը, թիւ 158

Գարսեանեան Վանան, Բէնթիք, Իսկէլէ հ.
թիւ 33

Գարիբեան Հեթում, Իսթանպուլ, Սիրքէնի
Մուրաթիլի հաս. թիւ 26

Գարրիլեան Օննիկ, Սկիւտար Գուզկուն-
նաթ-Ինսուրիլ, Բալալը Նիմէտ սոգաթ,
թիւ 15

Գասապեան Լաթիֆ, Պէյրալու, Բանկալի
Ալիբեան պարալ, Շահպաղ արարթ. թ. 1

Գասապեան Վլենտան, Պէյրալու, Օսման պէյ
Իսմէլի հաստէ թիւ 56

Գասպարեան Գէորգ, Մալիարա Կաթի պէյ 61

Գասպարեան Յովնանէս, Ելէնքէոյ Իսկէլէ
հաստէսի թիւ 102

Գրեգանան Գարրիլեան, Սամաթիա, Պէս-
թէքսար Հազըր, սոգ. թիւ 21

Դանիէլեան Լեւոն Գառքէոյ Մէօնիւտար
թիւ 30

Նազմանան Յ. Բուժչի Հիւար, Գարգաւ-
յու սզագ թիւ 12
Նզեկէրիկան Գարգաւ, Գարգաւ
թիւ 409
Նզգաւան Ն. Գարգաւ, Թագաւ Տագաւ-
նի սզագ թիւ 96
Նաւան Յար Բաժանաւ, Ագարաւ, Կա-
լիւն Նաճիկն զէժ
Նրանան Գ. Գարգաւ Ննիկ սզագ թ. 3
Նրանան Յար թիւ, Գարգաւ, Թագաւ
զարա, Լաւան սզագ
Չաճիկան Ննիկ Թագաւ թիւ 127
Չաքար Ուրէն (Ննիկ) Գարգաւ, Ի-
մաւ սզագ թիւ 7
Չիլէր Ննիկան Անաւաւաւ, Թագաւ
նաւաւ Մաճիկն սզագ թիւ 1
Շնիկէրիկան Արաւաւ Գարգաւ, Բանկաւ
Լաւան նաւաւ թիւ 53
Շնիկէրիկան Ննիկան Գարգաւ, Գար
թիւ 13
Շնիկէրիկան Գ. Կալիկ փաւա թագիկն զէժ
թիւ 70
Փագարան Տնիկ Գարգաւ Միւ սզ. թ. 6
Փանաւ Չարն Գարգաւ Մաճիկաւ,
Լաւաւ սզագ թիւ 5
Փնիկէրիկան Արանաւ, Գարգաւ, Շնիկիկ
թիւ 112
Փիւնան Ննիկ Գարգաւ, Մագարաւ
թիւ 12
Փաճանան Մագար Բաժանաւ, Գիւլիկ
Գարգաւ Գարգաւ Չնիկ թիւ 36
Փարթիկան Ն. Գարգաւ, Գարգաւ սզ. թ. 7
Փնիկէրիկան Նրանաւ Մաճիկաւ, Լան Գա-
րն Գարգաւ սզագ թիւ 47
Փիւնան Մ. Շնիկիկաւ, Մաճիկաւ
նաւաւ թիւ 7
Փիւնան Մագար (Գնագաւ) Միւսար,
Ինաւիկ Նաճիկն Շնիկ սզագ թ. 12
Լոթիկան Արանաւ Բաժանաւ, Ագարաւ
նաւաւ, Քանիկ զէժ
Մարանան Արանաւ, Գարգաւ, Բաժիկաւ
նաւաւ թիւ 27-28 Թագաւ Բաւա
Մանան Արանաւ, Գարգաւ, Շնիկիկ
թիւ 113
Միւսարիկ Ն. Գարգաւ, Գարգաւ սզագ
թիւ 26

Մարթիկան Գարգաւ, Միւսար Միւսար
թիւ 301
Մարթիկան Յարթիկ, Գարգաւ Ագա-
նաւ Նան Շնիկ սզագ թիւ 1
Կիւլիկէրիկան Արիկ, Գարգաւ Թագաւ Շն-
իկ Մուկար զէժ նաւ. թիւ 77
Կարիկան Մաճիկն, Գիւլիկ Գարգաւ-
զարա Շնիկ փաւա սզագ թիւ 1
Լաւանան Նրանաւ, Ագարաւ Լաւաւ
նաւ. Շնիկ սզագ թիւ 1
Լաւանան Նրանաւ, Գարգաւ, Թագաւ
նաւաւ թիւ 1
Լաւանան Միւսար, Գարգաւ, Բանկաւ
Լաւաւ սզագ թիւ 190
Շնիկիկ Ն. Գարգաւ, Գարգաւ
նաւ. թիւ 14
Շնիկէրիկան Գ. Գարգաւ Բաժիկաւ նաւաւ
թիւ 201 Լէրիկ սզագ թիւ 1
Մալիկաւ Ննիկ, Գարգաւ Թագաւ Վիկաւ
Բաւա
Մանիկան Գարգաւ, Գարգաւ Բաժիկ-
աւ նաւաւ թիւ 127
Մանիկան Մաճիկ, Գարգաւ Գարգաւ
նաւ. թիւ 32
Մաւանան Արանաւ, Գարգաւ Միւ սզ.
զագ 1 Նիկիկ սզագ թիւ 6
Մարաւան Մ. Կալիկաւ Գարգաւ
նաւ. թիւ 42
Մարաւան Միւսար, Գարգաւ Օրանաւ
թիւ 44
Միւսարան Արիկ, Գարգաւ, Բաժիկաւ
նաւաւ թիւ 3
Միւսարան Ն. Գարգաւ Միւսար նաւ-
աւ թիւ 4 Լաւիկ զէժ սզագ թիւ 1
Միւսարան Արանաւ, Գարգաւ Մուկար
սզագ թիւ 19 Մանիկ սզագ թիւ 1
Միւսարան Լաւաւ, Գարգաւ Միւսար
նաւաւ, Միւսար թիւ 1
Միւսարան Վան, Գարգաւ, Մաւաւ
թիւ 1
Միւսարան Արանաւ, Գարգաւ Չիկ-
իկ Կիւլիկ սզագ թիւ 73
Միւսարան Նիկիկ, Կալիկաւ Շի-
կաւ Ննիկ սզագ թիւ 22
Միւսարան Կարգաւ, Շնիկ Գարգաւ-
կան Կարգաւ
Մարանան Միւսար, Գարգաւ, Լաւիկ
Շնիկ սզագ թիւ 180

Միւսար Ն. Ա. Բաժանաւ Շիկիկաւ, Գարգաւ
Ննիկիկ սզագ թիւ 121
Մարթիկան Արանաւ, Գարգաւ, Միւսար, Չարիկ
Կիւլիկ սզագ թիւ 2
Մարթիկան Գ. Կարգաւ Գարգաւ Մաճիկ
նաւաւ թիւ 19
Նաւան Լաւիկ, Գարգաւ, Լաւաւ
սզագ թիւ 12
Նաւան Լաւիկ, Գարգաւ, Բաժիկաւ
նաւաւ թիւ 186
Նաւան Լաւիկ, Գարգաւ, Միւսար
սզագ թիւ 21
Նաւան Լաւիկ, Գարգաւ, Բանկաւ
Լաւաւ սզագ թիւ 87
Միւսար Ն. Գարգաւ, Գարգաւ
նաւ. թիւ 2
Նաւան Արաւ, Գարգաւ Միւսար սզագ
թիւ 35
Շնիկ, Գարգաւ, Լաւիկ Վալիկ սզագ
նաւաւ թիւ 31
Շնիկ Գարգաւ (Գարգաւ Նաւաւ) սզագ
թիւ 26
Շնիկիկան Գարգաւ Գարգաւ, Բանկաւ
Լաւաւ սզագ թիւ 10
Շնիկիկ սզագ թիւ 23
Շնիկիկան Վարաւ, Բաժանաւ, Միւսար
Ննիկ Գարգաւ թիւ 341
Նաւան Լաւիկ, Գարգաւ, Գարգաւ Գար-
գաւ թիւ 23
Չարիկ Լաւիկ, Անաւաւաւ, Թագաւ
նաւ. թիւ 95
Չիկիկ, Գարգաւ, Բաժանաւ նաւաւ
թիւ 90
Չարիկան Միւսար, Գարգաւ Միւ սզագ
թիւ 18
Գարգաւանան Յարթիկ, Գարգաւ Բան-
կաւ Լաւաւ սզագ թիւ 201
Գարգաւան Վարաւ, Մաճիկ Գարգաւ
նաւաւ սզագ թիւ 9
Գարգաւան Բարաւ, Գարգաւ Մագ
սզագ թիւ 17
Գարգաւան Շիկիկ, Մաճիկ Միւսար
նաւաւ սզագ թիւ 118
Գարգաւ Միւսար, Գարգաւ, Բաժիկաւ
նաւաւ թիւ 87
Գարգաւան Գարգաւ, Ննիկ զէժ Ագ-
Լաւիկաւ

Գարգաւ, Կարգաւ Վարաւ նաւաւ թ. 121
Գարգաւան Կարգաւ, Միւսար, Չարիկ
սզագ թիւ 187
Գարգաւան Նրանաւ, Կարգաւ Բաժիկ
Գարգաւ թիւ 16
Մարգաւան Լաւիկ, Լաւաւ սզագ թիւ 38
Մարգաւան Մարգաւ, Գարգաւ, Բանկաւ
Լաւաւ սզագ թիւ 15 Բաժիկ սզագ թիւ 53
Միւսար Բաժիկ, Գարգաւ, Շնիկ Ագ-
արաւ Լաւիկ սզագ թիւ 53
Միւսար Լաւիկ, Գարգաւ, Գարգաւ նաւ-
աւ թիւ 53
Վարաւան Գարգաւ, Կարգաւ նաւ-
աւ թիւ 135
Տարիկ Ա. Գարգաւ, Գարգաւ սզագ թ. 18
Տարիկան Լաւիկ, Գարգաւ, Լաւաւ Նիկ-
իկ նաւաւ թիւ 25
Տարիկան Յարաւ, Գարգաւ, Մաճիկաւ
նաւաւ սզագ թիւ 26
Տարիկան Արաւիկ, Գարգաւ, Թագաւ
Վալիկ սզագ թիւ 1
Տարիկան Բարաւ, Գարգաւ, Մագարաւ
թիւ 61
Տարիկան Յարթիկ, Գարգաւ, Միւսար
նաւաւ սզագ թիւ 72
Տարիկան Նիկիկ, Գարգաւ, Լաւաւ սզագ
թիւ 228
Փագարան Գ. Գարգաւ, Բանկաւ Նիկիկ
նաւաւ թիւ 40
Փագարան Ննիկ, Կարգաւ Նիկիկ Գար-
գաւ 24-62
Փնիկիկան Լաւիկ Գարգաւ, Բաժիկ
սզագ թիւ 13
Փնիկիկան Միւսար, Միւսար Նաւաւ
սզագ թիւ 2
Փնիկիկան Գարգաւ, Գարգաւ, Ննիկ Չար-
գաւ 5 Միւսար սզագ թիւ 1
Փնիկիկան Յարաւ, Գարգաւ, Միւսար
սզագ թիւ 32
Փնիկիկան Լաւիկ, Գարգաւ, Բաժիկաւ
նաւաւ թիւ 168
Փնիկիկան Կարգաւ, Կարգաւ Գար-
գաւ նաւաւ թիւ 8
Փնիկիկան Գարգաւ, Բաժանաւ Ագա-
րաւ Լաւիկ նաւաւ թիւ 212
Փնիկիկան Գարգաւ, Գարգաւ, Գարգաւ
սզագ թիւ 4
Փնիկիկան Մ. Գարգաւ Օրանաւ նաւ-
աւ թիւ 10

Օսմանեան Գրիգոր, Պէտղոս Բանկայթի
ձուճուրդէն ձառագիծ թ. 241
Օսմանեան Արամ, Ֆէրիքէյ Քիլիսէ ար-
քաւր թիւ 45
Ֆինանանեան Գեորգ, Պէտղոս Սուրբազ
ազազ Մաշէր ար. թիւ 19
Ֆրեւորգեան Գրիգոր, Պէտղոս Օսման պէյ
Հաւաքեալ Կազի ձառագիծ թիւ 279
Ֆաթաթեան Սուրբ, Պէտղոս Բանկայթի
Ս. Յակոբ ձուճուրդէն ձառագիծ Շաքիր
փաշա ար. թիւ 1

ԱՅԱՄԱՐՈՅԻՆՈՒՆԸ

Աբեանք Արշալիր, Պէտղոս Քաղսիմ Թա-
լիմանէ Թաթարեան բաշա թիւ 1
Ալիսանեան Մ., Իսթանպուլ Էմինեմի
նիյաթ խան թիւ 3
Ալիսանեան Վ. Սիրքէնի Հիլալ ճաշարանին
ձառագիծ թիւ 44
Անանեան Ռազման, Պէտղոս Բանկայթի
Հաւաքեալ Կազի ձառագիծ թիւ 93
Ալքեան Ճ. Արթին, Իսթանպուլ Սիրքէնի
Վիլնա օթելին գէմ
Արշակ Երուանդ, Պէտղոս Իսթիքլալ ձառ-
ագիծ թիւ 18
Արապեան Ա. Պէտղոս Միս ազազ թ. 38
Արմէնեան Ա. Պաշաղիս Օթուլար Պալ-
մաճի խան թիւ 13-4
Բարազմանեան Պերճ (նոր վկայուած)
Դալիսեան Մարգար, Պէտղոս Քաղսիմ
Բաճ Դաղրիսեան ազազ
Դալիսեան Հ. Պէտղոս Քաղսիմ ձառ-
ագիծ թիւ 88
Դանեան Գ., Էրզնէյ Էսքի Իսթանիս
ձառագիծ
Դաւադեան Երուանդ, Իսթանպուլ Սիր-
քէնի Համիդի թիւ 53
Դաւադեան Միրան, Պաշտաղիս Արփա-
նիլար ձառագիծ թիւ 25
Դաւադեան, Կէօքլիփաշա Տիփանը Ալի
ձառագիծ թիւ 72
Դաւադեան Արշադ Սկիւտար
Դաւադեան Երուանդ, Պէտղոս Իսթիքլալ
ձառագիծ, Մէլիքի ազազ Էյիլի ար. թ. 1
Դարեան, Կէօքլի փաշա Ճըրճեան արքաւոր
Դարեան Վ. Մեծ կղզի Նիգամ ձառագիծ
թիւ 32
Դրեան Ս. Իսթանպուլ, Պաշտաղիս Դա-
ւադեան խան թիւ 5-6

Դուրմանեան Արիս (նոր չիֆանաւար)
Դուրմանեան Հ. Պաշաղիս Փարմազար
Օթուլար թիւ 29
Դուրմանեան Դալիս, Պէտղոս Իսթիքլալ
ձառագիծ թիւ 153
Դերմանեան Կ. Պէտղոս Քաղսիմ Հա-
լիլի ազազ թիւ 21
Դերմանեան Վալի (նոր վկայուած)
Երզնգեան Գ. Պաշտաղիս
Երզնգեան Հալի, Պէտղոս Իսթիքլալ
ձառագիծ թիւ 107
Երզնգեան Տիգրան, Իսթանպուլ Անգարա.
Հարգարեան Երուանդ (նոր չիֆանաւար)
Հարգարեան Կարապետ, Կարաթա Երզնգե-
ան թիւ 6
Հիւսիսեան Մանուկ, Պէտղոս, Բան-
կայթի Դալիս ձառագիծ թիւ 45
Հիւսիսեան Վարդ, Իսթանպուլ, Պաշտ-
աղիս 81 Համիդի թիւ 15
Թաշ ֓իլի Բանկայթի Էյիլի Էփեմի
ազազ
Թիւրքեան Վ. Պէտղոս Բանկայթի Հաւա-
քեալ Կազի ձառագիծ թիւ 105
Թիւրքեան Յ. Օրթաքէյ Մալիմ Նանի
ձառագիծ թիւ 10
Թիւրքիսեան Ա. Պէտղոս Բանկայթի Նիս-
պիլի ազազ թիւ 7
Թիւրքիսեան Ս. Պէտղոս Իսթիքլալ ձառ-
ագիծ թիւ 184
Թիւրքիսեան Փիրալ, Պէտղոս Իսթիք-
լալ ձառագիծ թիւ 121
Թորոսեան Մարգար Դաւադեան Մալա ձառ-
ագիծ թիւ 128
Թաթարեան Գրիգոր, Հաւաքեալ Կազի
խան թիւ 3
Ժամկոնեան Կալիկ, Իսթանպուլ Էրզնէնի
Մարաթի ձառագիծ թիւ 31
Ժամկոնեան Կ. Պէտղոս Հարալի Հաւա-
քեալ Կազի ձառագիծ թիւ 67
Ինճեան Ի. Պէտղոս Քաղսիմ Ապարի-
տա Համի ձառագիծ թիւ 12
Խալապուրեան Ներսէս, Իսթանպուլ Սիր-
քէնի Համիդի ձառագիծ թիւ 4
Խիսապուրի Մամ, Պէտղոս Բանկայթի
Հաւաքեալ Կազի ձառագիծ թիւ 197
Խիսապուրի Երուանդ Իսթանպուլ Կէօք
փաշա Պիլ խան ազազ թիւ 6
Կարիսեան Տ. Պէտղոս Ամալ Մէմիսեան.
Բալիկ ազազ թիւ 1-5

Կիլիկի Մանուկ Օր., Պաշտաղիս Մաշք-
ազան, Օրթա ազազ թիւ 37
Կիլիկիսեան Փիրալ, Պաշաղիս Փար-
մազար Օթուլար պաշա թիւ 19
Կուրտիսեան Բիւզանդ, Պէտղոս Հարալի
Սիրանի Օնալիսի գէմ 181
Հարապեան Ա. Պէտղոս Հարալի ձառ-
ագիծ թիւ 77
Հիւսիսեան Ապար, Սիւպ (նոր ճանաւար
քիլիկիսեան)
Հիւսիսեան Վալի, Պէտղոս Իսթիքլալ ձառ-
ագիծ թիւ 439
Մալիսա Պետրոս, Պէտղոս Իսթիքլալ ձառ-
ագիծ թիւ 197
Մալիսեան Վ., Իսթանպուլ Սիրքէնի Շի-
րին խան
Մալիս Կ. Գ. Պէտղոս Նիկիթաթ ազազ
թիւ 23
Մարգար Վալի, Հարալի Հաւաքեալ Կազի
ձառագիծ թիւ 165
Մարգարեան Տիգրան և Պետրոս, Կարա-
թա Քէմալի Հալի փաշա ազազ թիւ 4
Մարմանեան Զարեհ և Տիգրան, Պէտղոս
Բանկայթի Հաւաքեալ Կազի ձառագիծ
թիւ 32
Մարտիկեան Շաւարշ, Կարաթա Էմէր Ա.
պիս խանին գէմ Մարման խան թիւ 2
Մարտիկեան Միլա, Պէտղոս Պէթեար
ազազ թիւ 22
Միլիկիսեան, Պէտղոս Քաղսիմ ձառ-
ագիծ թիւ 58
Միլիկիսեան Լ., Պէտղոս Իսթիքլալ ձառ-
ագիծ Պիլիք Փարմազար թիւ 4
Մանեան Արմանիկ Սկիւտար Պաղարապաշ
Ճըրճեան ազազ թիւ 7
Մարմանեան Գ. Պաշաղիս Օթուլար թ. 45
Յակոբեան Արթիւր Բանկայթի Հաւաքեալ
Կազի ձառագիծ թիւ 82
Յակոբեան Լ. Պէտղոս Օթուլար թիւ 79
Յամիկ Օր. Ա. Բանկայթի Սիւլէյման Նալիք
ազազ թիւ 55
Նիսեան Գ. Պաշտաղիս Բիւզանդ Լէյլի
ազազ թիւ 15
Շահապար Ս. Պէթեար Քաղսիմ ձառագիծ
թիւ 176
Շահապար Ռ. Իսթանպուլ Պաշտաղիս Էր-
զնէն խան թիւ 4
Շամիկեան Բիւզանդ Բանկայթի Համի Էյ-
իլի Էփ. ազազ թիւ 24 և Փաշաղիս
Շէյքիսեան Ա. Պէտղոս Իսթիքլալ ձառագիծ
Բալիկ խան
Ուրմանեան Ս. Ալիքէն Տալիքիս գէմ
Գրիլի ազազ Ուրմանեան ար.
Չարգեան Գրիգոր (նոր վկայուած)
Չամիկիսեան Յարալիս Թաթար ձառագիծ
Էրթիլ ձառագիծ և Դալիս ձառագիծ
Չամիկիսեան Յ. Թաթար ձառագիծ ձառագիծ
Չարգեան Գ. Իսթանպուլ Պաշտաղիս ձառ-
ագիծ խան թիւ 15
Չարգեան Ա. Պէտղոս Մաղազազ թ. 41
Չարգեան Հիւսիսեան Օր. Կարաթա Հալիլի
ազազ Բիւզանդի խան թիւ 5
Չարգեանեան Մամիսա Սուրմանաթար
Մարման ձառագիծ թիւ 137
Չարգեան Սիւսեան Թաթար Ապարա Մաղազ
թ. 2
Չարգեան Հ. Իսթանպուլ Չարգար լէ-
յիլիլի ազազ թիւ 6
Չարգեան Նուար Պէտղոս Ապարա Ռ.
վաճ ար.
Չարգեան Երուանդ Իսթանպուլ Սիրքէնի
Քաղսիմ ձառագիծ
Չարգեան Ա. Օրթաքէյ Քաղսիմ ձառագիծ
թիւ 4
Չարգեան Վալի Պէտղոս Ալմարա բա-
ւաճ թիւ 19-20
Չարգեան Յ. Նիկիթի Շէյքիսեան խալ ազ-
ագիծ թիւ 19
Չարգեան Բենիմին Պէտղոս Նիսեան
Ուրման Ս. Պէտղոս Իսթիքլալ ձառագիծ
թիւ 257
Չարգեան Ա. Իսթանպուլ Պաշտաղիս Քաշ
խան թիւ 10-11
Չիլիկեան Վերմին Օր. Պաշտաղիս Չիլիկ
Կիլիկիսեան Պաշտաղիս ազ. թիւ 8
Չիլիկիսեան Կարաթա Իսթանպուլ Սիր-
քէնի Մարաթի ձառագիծ թիւ 44
Չիլիկեան Երուանդ Բանկայթի Հաւաքեալ
Կազի ձառագիծ թիւ 129
Չիլիկեան Ա. Իսթանպուլ Նուար Օսմանիլ
Չարգար թիւ 21
Չիլիկեան Յ. Պաշտաղիս ձառագիծ խան
Սիւսեան Հարադ Պաշտաղիս Սիւսեան ձառ-
ագիծ և Հիւսիսեան ազ. թիւ 1
Չիլիկեան Արշակ Պէտղոս Իսթիքլալ ձառ-
ագիծ Մարգ ար.
Չիլիկեան Արապեան Բանկայթի Շէյիս Մալի-
սա թիւ 187
Չիլիկեան Արապեան Բանկայթի Համի

Հայաստանի Կաթի հատակ թ. 153-155
 Սրահան Ա. Միս Սոսոյ Կեղեցի ար.
 Վալսեան Լորտի Գեղարար Գալարար
 թիւքն սոգ. Աղարեան ար.
 Վարդան Փաթէր, Գեղարար, Համալ իրկէ-
 նէքն հատակ Նուրէթ ար. 73-3
 Տամբանեան Բիգանդ, Կալսթա Ֆէրմէ-
 նէքն հատակ թիւ 144
 Տէյրմէնեան Ա., Իսթանպուլ, Զարդ-
 արար, Գալարար թիւ 14
 Տէյրմէնեան, Գալարար Իմին պէյ մա-
 նալթի թիւ 14
 Տէյրմէնեան Ի., Գեղարար Բանկալթի
 Սինէճէյ Բուհի սոգոգ
 Տիրալթեան Հայկ, Գեղարար Բանկալթի
 Զարդ ար. թիւ 56
 Տանկեան Մ., Գեղարար Բանկալթի Հայաս-
 ան Կաթի Ե. թիւ 181
 Րէյիզեան Մարտիկ, Գալարար Մեհարար
 հատակ թիւ 38
 Փաշեան Հրանտ, Գեղարար Թաղիմ Միս
 սոգոգ
 Փափազեան Հրանտ, Սկիւտար Գալարար ար-
 ար. թ. 403
 Փափազեան Մանկ, Սիրքէնի Մէլանեք
 թիւ 6
 Փափազեան Ներսէս Կալսթա Թափարար
 Արարկիլ թիւ
 Փէլաթեանեան Լուսար Իսթանպուլ Գանձ
 արար Անտարար թիւ 12
 Քէլեթեանեան Արթին Գեղարար Իսթանպուլ
 հատակ Ս. Անթուան արարթեան
 Քէլեթեան Թ. Իսթանպուլ Զարդ արար
 Մալանդար թիւ 44
 Քիլմանեան Ա. Գալարար Ներսէսիմ
 Սիւրէյա արարթեան
 Քիլմանեան Դեղմ Իսթանպուլ Գանձ ար-
 ար թիւ 51
 Քրեյեան Զարին (նոր չիմանար) Կա-
 լսթա
 Օթեան Ա. Գեղարար Միս սոգ. Միմադ
 արար. թիւ 6
 Օսեան Լուսար Գեղարար Համալ իրկէնէ-
 քն հատակ թ. 50

ԴԵՂԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ

Զաման Էնզա տէփուս, Անթուան Մար-
 Թան, Իսթանպուլ, Մալման Համալ,
 Անանիաս թիւ
 Էմէկ Էնզա տէփուս, Ժոզէ Գալարար Ե.

Ասիկ Հալարարեան, Իսթանպուլ, Այիր
 Էմէկ հատակ թ. 27-29
 Էնզա Էնզա տէփուս, Արդիս Հալարար-
 եան Ե. ար. Իսթանպուլ, Այիր Էմէկ
 հատակ թ. 51
 Իսթանպուլ Էնզա տէփուս, Յովաննէս Դամ-
 պէրեան Միլարի Կէօնեան, Զեյն Ա.
 արարեան թիւ, Իսթանպուլ, Այիր Էմէկ
 հատակ Տիրալթեան թիւ 3
 Սթար Էնզա տէփուս, Համալ Բանկա-
 եան, Սահակ Փանտեան Ե. ար. Կալա-
 թա, Անտար թիւ 73

ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐ

Անտարեան Վարդ, Սէրքէյ Էնզա-
 նէքն, Կէօնէ փաշա, Գալի փաշա հա-
 տակ, թ. 40
 Բարսեղեան Սթիլ, Գեղարար, Նէնիէ-
 նի, թ. 88
 Թէրեան Սահակ, Գալարար, Սթանիս-
 հատակ
 Լիմանեան Հրանդ, Գեղարար, Իսթանպուլ
 հատակ թ. 56
 Հանրեան Ժոզէ, Եւրոպ Էնզանէնի,
 Դանտիլի, Իսթանպուլ հատակ թ. 405
 Զիլեան Օթեան, Սթանպուլ, Մալման Ե.
 նի հատակ թ. 23
 Միմանեան Բանկ, Իսթանպուլ, Էմէկ Ե.
 նի հատակ թ. 45
 Միլանեան Գալարար, Դեղմ Անտ-
 արարիլեան Բանկ, Գեղարար, Բանկալթի,
 Հայաստան Կաթի հատակ թ. 43
 Շամբան Բարսեղ, Վալար, Փալարար,
 Է, Իսթանպուլ հատակ թ. 20
 Զիլեան Սթիլ, Իսթանպուլ, Նէնիզար, Է.
 Քէլեթ փաշա հատակ
 Տէլեթեան Ա. Գեղարար Ե. Էնզա, Գալարար,
 Փալարար թիւ 166
 Տիլեան Կ. Ե. Էնզա, Գեղարար, Հայաստան
 Կաթի հատակ
 Քիլմանեան Դանտիլ, Բանկալթի Էնզա-
 նէքն, Գեղարար, Բանկալթի, Նէնի
 Մալման Գեղ հատակ
 Քիլմանեան Գալարար, Սկիւտար, Մէլմի-
 Դարար հատակ թ. 13
 Ֆէրի Դարար, Սկիւտար Մէլմանդ

ԴԵՂԱՎԱՃԱՆՆԵՐ

Հալարար Դանտիլ, Իսթանպուլ, Մար-
 Թան փանտար թ. 2

Միլանեան Բանկ, Իսթանպուլ, Այիր Է.
 Ֆէնի հատակ թ. 37, Իման թիւ
 Տէր Միմանեան Գալարար Ե. Էնզա, Իսթան-
 Զարար, Մարթուհար թ. 11
 Օսեան Հայկ, Իսթանպուլ, Գանձ արար,
 Բանկալթի սոգոգ թ. 2
 ԳԵՂԻ ԱՆԵՑՆԱՆՈՑՆԵՐ
 Անտար Գալարար, Իսթանպուլ, Քիլման Դե-
 նան թիւ
 Թալան Լուսար (*), Իսթանպուլ, Մէրեան,
 Էմէկ Լուսարար
 Իսթանպուլ Սթիլ, Իսթանպուլ, Սիրքէնի,
 Համալ թիւ 53
 Հանեան Դարար, Իսթանպուլ, Տիրալթեան
 թիւ
 Շահեան, Իսթանպուլ, Բարսեղար թ. 10
 Գալարար Միլար (**), Իսթանպուլ, Տիր-
 արար թիւ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ, ԱՏԱՄԱՐՈՒԹԻԱԿԱՆ

ՆԻ ԱՅԼ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ

Արարեան Լուսար Ե. Էնզա, Իսթանպուլ,
 Վալար թիւ հատակ
 Դալարեան Ժիլ, Գեղարար, Թիլեյ արար
 թ. 5

(*) Վկայում Իսթանպուլի Բժշկական
 համալսարանի դեղագործական նիւթն
 1921ին: Հեռու է Իսթանպուլից: 1930-
 31ին առողջապահական ուսուցիչ կար-
 գում է այժմ Հանրապետական նիւթն գոր-
 ծաւարեան կապում Թիլեյ փաշա-
 նին: Մասնաւոր առանձինք բունտ
 կապում դարձրան նիւթն դալարում է:
 Հասարակ է Բժշկիկ անիկ միս
 սոլար առանձինք: Մասնակցում է
 Անգարայի Բժշկական Դ. Համալթեան:
 Մասնակցում է նաեւ 1927ի, 1929ի եւ 1931ի
 Անգարայի Դեղագործական ցուցանակա-
 նիւթն իր պատասխան դեղերով, ինչպէս
 «Անարիս» եւն: Ունի իր սեփական լապ-
 արարար: Այժմ կը պատասխանէ Լարե
 Հիւանդանոցին մէջ:

(**) Առանձինք դեղագործ, որուն
 պատասխան մէկ անի դեղերով, ինչպէս
 կորնը մեծ ընդունելութիւն գտած են:

Գալարար Ե. Ե. Ա. Կարար, Իսթանպուլ,
 Նէնի համի, Տիրիլ թիւ 1-2
 ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐ
 Աղարարիկեան Արամ, Գեղարար, Բանկալթի
 Դարթարար հատակ
 Բէրմէնեան Մարթի (նաեւ Երթարար) Փա-
 թիլեյ վկայում, Կալսթա Միլման թիւ
 թ. 12
 Դանթարեան Վան, Իսթանպուլ
 Դարարեան Բարսեղ, Կալարար չի-
 արարարեան Էլ արարար, Սկիւտար
 Դարարեան Հրանդ, Կալսթա, Փէրմէնէ
 արար, Անտար թիւ Դ. թ. 8
 Դար Ե. Հրանդ, Անգար
 Թալեան Մարթի (նախկին արարար Լար-
 արարար), Բանկալթի, Հարարիլ, Թալ
 արար թիւ
 Թիլեյեանեան Ժան Ե. Փիլ Գեղարար
 Լարարեան Սիման, Գեղարար, Ս. Սա-
 կար Արար սոգոգ թիւ 4
 Անգարեան Անտար (համալսարանի թիւ
 արարար Կալարար Էլ արարար)
 Կիլմանեան Վարդ (նոր վկայում)
 Հանէր Դարար, Գեղարար
 Մանեան Բանկ, Սկիւտար
 Յովաննէսեան Արան (Դեղարար ուսում)
 Սկիւտար Լար թիւ
 Լանտար Անտար (նաեւ Կալարար Էլ արարար)
 Դարար Ե. Էնզա, Կալարար Էլ արարար
 Զարարեան Արամ, Գալարար Կալարար
 Զարարեան Կարար, Սկիւտար
 Մարթեան Անտար, Գեղարար Բանկալթի
 Գալարար սոգոգ թիւ 2
 Մարթեան Դարար, Գեղարար Դարար Ե.
 արար Տամար արարար թիւ 3
 Միմանեան Կարար, Սկիւտար
 Տէր Յովանեան Վարար, Գեղարար Բան-
 կալթի Օսեան Էլ Դարար արար. թիւ 6
 Դարար Վարար, Գալարար

ԻՐԱՆԱԳՐԱԳԻՐ

Անգրանիկեան Արտաշ (գալորիֆերի) Իս.
թանգուլ Միմար Վէտատ նաւ, Թ. 16
Բարունակեան Լեւոն, Պէթղու փէրչէմպէ
պազար 45
Բէքմէշեան Արամ, Կալաթա Միւնիքթա խան
թիւ 12
Գալաթեան Գեղամ (նաւ չափազէտ), Կա.
լաթա Վոյվոտա Ն. Իւնիօն խան
Գարեան Վահան, Պէթղու Թաքսիմ Լա.
մարթին նաւ. Կիւլ արարթ. Թիւ 4
Թաքսեան Գրիգոր Կալաթա Յակոբեան խ.
Մեղրեան Վահէ, Կալաթա Լուր խան
Յակոբեան Պաղտատար, Իսթանպուլ Ալիբ
Էֆէնտի Ն. 16 Ալեքսանդր խան Թիւ 3
Նէմցէ Գալաթա (կղզիներու թաղապետ.
նախկին երկրապետ) Պէթղու Աւալլ Մէս.
Պէթղուեան Յակոբ, Իսթանպուլ Պահմէշարու
Յակոբեան խան Թիւ 36
Սարգեան Դուկա, Պէթղու
Ստեփանեան Թորգոմ, Կալաթա Պիլլոր առ.
զազ Պիլլոր խան
Վրթանէսեան Ճանիկ, Կալաթա Վոյվոտա
նաւաւթի
Գարնէց Խաչիկ (նաւ եղեքարազէտ) Կալա.
թա Ռոման խան
Քէրէսթէնեան Ե. Ա., Կալաթա Ատաթէթ
խան Թ. 26-27

ԻՐԱՆԱԳՐԱԳԻՐ

Վկայեալ իրաւագէտ—փաստաբաններու
թիւը 50է աւելի է Թուրքիոյ մէջ: Ասոնցմէ
36ը ներկայիս Իսթանպուլի փաստաբանա.
կան Պարոյն մաս կը կազմեն, 3ը գաւառ.
ներու մէջ արտոնուած են գործելու,
իսկ 12ը կը նստեն արարեր ապարէզ.
ներու:
Ընդհանուր ցանկէն անկաւարել, ա.
անցմէ
Գէորգ Յաթին Իսթանպուլի Վնտարեկ Ատ.
եանի քարտուղարութեան պետութեան է
ընդհ. գաղափարի օգնական Սամանի վե.
րաքննիչ Ատեանին և անգամ՝ Կէրպո.
լուի և Քէթմիսիոյ վերաքննիչ առեան.
ներուն: Վերջին պաշտօնը եղած է Պէ.
թղուի ընդհ. գաղափարի օգնականու.
թիւը, զոր վարած է միլլիթիան իլլա.
նաթեան օրով ալ:
Ստեփան Պարեան իր արուեստին մէջ ու.
նցած նմանութենէն զատ, բազմաթիւ ա.

ռիթմներով իր անձնուէր ծառայութիւնը
բերած է հանրային բնոյթ ունեցող դա.
տական ամէն գործի, ինչ որ գնահատելի է:
Ռաֆայէլ Գարապեան եղած է ընդհ. գա.
ղափար Ատեանի նախագատ առեանի և
անգամ Իսթանպուլի նախագատ առեա.
նին:
Լեւոն Չիվէր եղած է Ատեար, գաղափարի
անգամ և յետոյ նախագատ:
Ժիրայր Աղնաւորեան եղած է նախագատ
առեանի անգամ և ընդհ. գաղափար Գալ.
սէրիի և այլ գաւառներու մէջ:

ՊԱՌՈՒՆ ՄԵՋ

Արիֆեան Գրիգոր 31 Կալաթա Արուս խան
Աղբիւն Մարտիրոս 667 Զաքմագնըլար
Սապր Սէֆա խան Թ. 14
Ազիլի Վարդան 292 Կալաթա Պիլլոր ազ.
Կիւլ խան Թ. 14
Անտրէ Բրիմ 329 Կալաթա Պաթիլյար խան
Թ. 2
Բարունի Կարապետ 656 Կալաթա Էրիլիմէնի
ազ. Քիւլիւք Պալլըլ խան Թ. 10
Գալուզեան Արթին 386 Միքէնի Պիլլուք
Գնանեան խան Թ. 26
Գարապեան Ռաֆայէլ 1104 Բանկալթի Էլ.
մատաղ Թ. 35
Չիվէր Լեւոն 983 Կալաթա Պիլլուք Թիւնէլ
խան Թ. 16
Էլմասեան Գուրգէն 1116 Պահմէ Գարու ձէ.
լալ Պէլ խան Թ. 37
Էսմէրեան Սարգիս 54 Իսթ. Պիլլուք Ենի
խան
Էֆիմեան Մանիկ 133 Կալաթա Լալիլ Փալա
ազ. Մանուկեան խան Թ. 4
Թոմարեան Վահրամ 1119 Կալաթա Գա.
րապաղու խան Թ. 6
Լաթիֆեան Երուանդ 1193 Կալաթա Կիւմ.
րիւկ ազ. Ատա խան Թ. 20
Սիւսապետեան Վահան 528 Կալաթա Գա.
րապաղու խան Թ. 10
Կէտիկեան Ստեփան 585 Պահմէ Գարու ձէ.
լալ Պէլ խան Թ. 6
Կիւլպէնկեան Ստեփան 514 Պահմէ Գարու
ձէլալ Պէլ խան
Հալէպեան Կան 159 Կալաթա Պիլլուք
Թիւնէլ խան Թ. 8
Ճիվէլէկեան Յակոբ 1136 Պանքո տի Ռոմա
Իսթանպուլ
Մարգարեան Խաչիկ 135 Կալաթա Կիւմրիւկ
ազ. Ատա խան 19

Միւնիստիսեան Գրիգոր 149 Կալաթա Տէմիր
խան Թ. 10
Նարեան Միսաք 21 Կալաթա Մէմլէտ Ալի
Փալա խան Թ. 45
Նէյթէրեան Միքայէլ 97 Կալաթա Լուրի.
լիթ խան
Զօփուրեան Հրանդ 575 Կալաթա Քիւլիւկ
Պալլըլ խան Թ. 25
Պարեան Ստեփան 891 Իսթանպուլ Ալա.
լէմեան խան Թ. 9
Պետրոսեան Բենիամին 8.8 Պէթղու Գամէր
Լաթուս մար. Կիւլ Ֆիտան ազ. Թ. 11
Սարաֆեան Արամ 487 Կալաթա Քիւլիւկ
Միլլէթ խան Թ. 35
Սարաֆեան Վահրամ 794 Շիլլի Սաման Պէլ
Ճապի Ճապալ Քէսէպ աղլու ար. Թ. 2
Սարեան Արմենակ 41 Զարլը Գարու վա.
րազնի խան Թ. 6
Սէմէրմիպալեան Ասատուր 862 Իսթ. Ենի
Փոստանէ Ճապալի վէլլուրա խան Թ.
16
Տէրունի Յովնանէս 494 Պէթղու Կանթալ
Մէլլուքիլթի մար. Լանի Մանուր ազ.
Թ. 82
Բիւսթէմ Գրիգոր 1204 Կալաթա Լուրիլթի
խան
Փափաղեան Ռուբէն 120 Կալաթա Եազուլ
խան
Քաթէնեան Խաչիկ 144 Իսթ. Պիլլուք
Գնանեան խան Թ. 37
Քեաթիպեան Սմբատ 125 Կալաթա Լալիլ
Փալա ազ. Մանուկեան խան Թ. 4
Քէմալ Գրիգոր 1092 Պէթղու Սաղըզ Ազան
Փալա Պալալ ազ. Թ. 20
Յաթին Գէորգ 10.5 Կալաթա Վոյվոտա
Ճապալ Կալաթանեան խան
ՊԱՌՈՒՆՆԵՐ

ԱՌԵԻՏՐԵԿԵՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հաս յիշատակած ենք զիստար առեար.
առեանը: Ինչպէս կը տեսնուի, ոչ մէկ
չլին անքան թիւով նա գործարանատէր
ուսեցած ենք:
ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԻՐՆԵՐ
Աղթարեան Ճիվան (թրիքթաթի) Իսթան.
պուլ Ենիլարիթէ Մալլաթալ խան
Աղապարեան, Գուստազեան և ընկ (Սկիւ.
տար, գոյա պատրաստող գործարան)
Անանեան Ժորժ (մօզայիքի և չինիի Պէթղու.
լու Շիլլանէ Գարապուր Իսթանպուլ Ճապալ
Արիստեան Ս. (երկաթեղէնի) Իսթանպուլ
Ֆինանսըլար Ճամիլ Շէրիֆ ազ. Թ. 11
Գարուսեան Գրիգոր (եղաճալի) Սկիւտար
Գարաթեան Քերովէ (օճաթի) Իսթանպուլ
Ամա Ալթը Թ. 22
Գարիպեան Մանկատար (մօզայիքի և չինիի)
Կալաթա Գալաթա Ճապալ Թ. 12

Գիւսեան Սարգիս (եղաճալի) Սկիւտար
Ենիմամալլէ Միթղու ազ. Թ. 83
Երկանեան Բարսէղ ընկ. Վերմիս (պահա.
ձոյի) Ֆնաղլը Տօլմապահմէ Ճապալ
Էլմասեան Միրան և ընկ. (ձէլլան) (պիւ.
քիւլի) Իսթանպուլ Լաւրընըլար ձ. Թ. 6
Էլէնեան Յակոբ (ներկի) Իսթանպուլ Չէմ.
պէրլի Թալ, Վէլլի խան Թ. 43
Խալապարեան Թորգոմ և Միրան (խաղա.
լիկի և անգղան դարդերու) վաճառատեղի
Կալաթա Մանուկիլթի Պէթղուի ար.
Խալիլեան Յակոբ (եղաճալի) Սկիւտար
Հալապեան Գալիկ (մետաքսի) Կիւսուա.
նիլէնի, նալ առեար. Կարապարիկ Վրայ
իր տեսակին մէջ միակը վաճառատեղի Իս.
թանպուլ Սուլթան Համալ, Հանի Քիւ.
լիւկ Ճամիլ ա. Թ. 44
Ճիվանեան Երուանդ (չուրչուկ, պորու,
քաւուք զէ սուրբն ֆաղիթաթը) վա.

հաստիկի՝ Կալթա, Մանուկի՛ ձառ-
տէ Թ. 46
Մարտիկոսեան Հայկ և Արամ (հազմայի) Սկիւտար
Յովակիմեան Արմենակ (կարմիրի) Կալա-
թա Ունգարեան ձիակալի ձառտէ Թ. 34-40
Յովակիմեան եղբարք (կապարի) Կալթա
Փէրէնակ Գաղար, Գույումու սոգ. Թ. 3
Ունգարեան Արտաշէս (պահաճի) Իսթան-
պուլ Ունգարեան Կիլի Աղարար սոգ. Թ. 6-8
Զուլանեան Արալ (մետաքսեղէնի) Իսթան-
պուլ Գուրա Մուսալլա սոգ. Թ. 7
Գանարեան Կալթա (մետաքսեղէնի) Շիրի
Գանգէնի Կալթա սոգ. 2
Գալիկեան Ռուբէն (չինանի Թեւո) Գէլիկ-
թալ, Թրամիլի Կալթա
Գամանեան Կարապետ (եղբարիքի) Իս-
թանպուլ Զաքարիայ
Գարսամեան Երուանդ (հազմայի) Սկիւտար
Գէորգեան Արտաշ (Թրիքթի) Իսթան-
պուլ Մանուկալ Գէորգեան Երուանդ Իսթան-
Տէրիմեան Ե. (ալիքի) Գալթա Իսկէ
ձառտէ, Գարապալ սոգ. Թ. 59
Փոլատեան Կարապետ (հազմայի) Սկիւտար

ՎԱՅՆԱՅՈՒՆՆԵՐ
Աբէլեան Արարամ (երկաթեղէնի) Իսթան-
պուլ Սիրքէնի Իսկէլի Թ. 62-63
Արեան Մուրատ (չոգ. գործ.) Կալթա
Արամեան Գարեգին (առեւար.) Իսթանպուլ
Ֆինանճըլար 11, Եւսուֆեան Իսթան-
Ալթիմարմազեան Հայկ (կալի) Իսթանպուլ
Ալթիմարմազ Իսթան Թ. 7-8
Անէմեան Դէրգ (առեւար.) Իսթանպուլ Մար-
փունճըլար Թ. 29
Ապրեան Արամ (առեւար.) Իսթանպուլ Ա-
լի Իսկէնի Իսթան Թ. 41
Արսանեան Ռուբէն (չոգ. գործ.) Կալթա
Մանուկ ձառտէ Թ. 3
Գայեթեան Սիմոն (Իննիս ապառազ-
ընկ.) Կալթա Իննիս Իսթան
Գարապետ Տիգրան (չոգ. գործ.) Կալթա
Գարապետեան Եղեարզ (յանձնախատար)
Գանճեարու Թ. 12 Սաւրղիլ Իսթան
Գնանեան Սարգիս և Արամ (առեւար.) Իսթ.
Սիրքէնի Մէլանճըլ Գնանեան Իսթան
Եւփրեան Վարամ (ալիքի) Կալթա Ա-
պիս Իսթան Թ. 4

Էրզնեան Արարամ (առեւար.) Իսթ. Այազմա
ձառ Թ. 135
Թանճեան Զարեհ (ալիքի) Իսթ. Զար-
լի Զէպիլ Զուլան Իսթան Թ. 52
Թիմաթեան Գարեգին և Ն. Միւսարթեան
(ալիքի) Իսթ. Մեծ չուկայ
Թորոսեան Մանուկ (լաւիկի) Իսթ. Սուլ-
թան Զամալ Իսկէնի Վաղրի Իսթան Թ. 20
Թուրքեան Սարգիս և Համանակ (առեւար.)
Իսթ. Սիրքէնի Գայեթի Իսթան Թ. 18-19
Թուրքեան Կարապետ (առեւար.) Իսթան
Էօնի, Ենի Զամի Ֆեդուլեան Իսթան Թ. 29
Թափաթեան Կարապետ և Էնի (երկաթ.) պա-
թիլ Կալթա Թիմիլ ձառտէ Թ. 38
Իսկէնի Իսթան Օննիկ (յանձն. - առեւար.)
Իսթ. Սուլթան Զամալ Ալի Իսթան
Իսթանեան Երուանդ (Գի-Գա-Գո) Իսթ.
Իսթանեան Արթուր ձառտէ Թ. 37
Իսթանեան Վահ Իսթանպուլ Սուլթան
Զամալ Զարլ Զալլ Իսթան Թ. 10
Խարեան Արամ (Բարք Օթիլ) Գէյոլու Թա-
սիմ Այափալա
Խորասանեան Զոհ և Զարեհ (Թղթալա-
ձառառուն) Իսթ. Սիրքէնի Խորասանեան
Իսթան
Խորասանեան Զարեհ (մուսափի) Գէյոլու
Իսթիլլալ ձառտէ Թ. 391
Կեսարեան Ռուբիկ (երկաթեղէնի) Կալթա
Մանուկ ձ. Թ. 11-13
Կեսարեան և Շոք (Սահիպիկ Սէփի) Գէյ-
ոլու Իսթիլլալ ձառտէ Թ. 302
Կեսարեան Վարամ (երկաթեղէնի) Կալ-
թա Մանուկ
Կէլիկեան Բարսեղ (չինուանի Թի) Իսթ.
Այազմա ձ. Թուրքանճըլար Թ. 154
Կիրիլեան Սարգիս (մանիֆաթարի) Իսթ.
Սուլթան Զամալ Զանճուլ Իսթան
Ճեմալեան Լեւոն (առեւար.) Իսթ. Ալի
Իսկէնի ձառտէ Թ. 96
Ճէլլիմեան Արամ (Լոնիկ) Իսթ. Մեծ չու-
կայ Թ. 46
Ճիլան Սեփոն (առեւար.) Կալթա Եիւք-
սէք Զալարըլ Զոգ. Թ. 91-93
Ճիւղիլեան Ա. և Գ. Եղր. (մանիֆաթա-
րի) Իսթ. Ֆինանճըլար Թ. 14
Մալխոս Դէրգ (երկաթեղէնի) Կալթա
Միլիմանեան Արալ (չուկայի) Իսթ. Սուլ-
թան Զամալ ձառտէ Թ. 36

Մարրը Ա. և Ս. (աղամա՛ գալմա՛) Գէյ-
ոլու Իսթիլլալ ձառտէ Թ. 399
Յովակիմեան Սարգիս (երկաթեղէնի) Յըն-
արղը Արալ Իսկէնի
Կարեան Լեւոն (երկաթեղէնի) Իսթանպուլ
Սուլթան Զամալ Գալանճըլար Թ. 76
Կանեան Զաքար (երկաթեղէնի) Կալթա
Թիմիլ ձառտէ Թ. 38
Շէքէրեան Արմենակ և Էնի. (կերպասեղ-
նի) Իսթ. Ալի Իսկէնի ձառտէ Ալիս-
նաք Իսթան Թ. 6-9
Շէքէրեան Մարտիկ (կերպասեղէնի) Իսթ.
Ալի Իսկէնի ձառտէ Թ. 39
Շիմիլեան Վարամ (գորգալմա՛) Իսթ.
Թարազըլար Մալթո Իսթան Թ. 26
Շիրաթեան Միլան (վառարանադոր) Իսթ.
Ենի փոթարան Միլար Վառա սոգալ
22 Արարայլըլար Իսթան
Շնորհեան Երուանդ (Թրիքթի մեքե-
նայ) Իսթ. Սաւրղիլ Իսթան Թ. 33
Չիլէրեան Արտաշ (Կիւսուանի) Իսթ.
Մանուկալ Զաքարըլար Թ. 90
Գամանեան Կալթա (Թիլի) Իսթ. Գուրու-
գանգէնի Իսթան Էնի գաթ
Գալթեան (Ենիկ) (երկաթեղէնի) Իսթ. Ա-
յազմա գաթ Թ. 142
Գարապետեան Եղբարք (երկաթեղէնի)
Կալթա Թիմիլ ձառտէ Թ. 52
Գետրոսեան Դէրգ և Տանթին Ազալ (կեր-
պասեղէնի) Կալթա Փէրէնակ Գաղար
Գէյոլու Միլարի (երկաթեղէնի) Կալթա
Մանուկ ձառտէ Թ. 3) 32
Սաթեան 2. (գորգեղէն) Իսթ. Սուլ-
թան Զամալ Ճամճըլար Իսթան
Սամանեան Եղբարք (առեւար.) Իսթան-
պուլ Ունգարըլ Զալլ Թ. 65
Սարեան Լեւոն (աղամա՛ գալմա՛) Գէյ-
ոլու Իսթիլլալ ձառտէ Թ. 338
Սերգեան Յովակի (ալիքի) Իսթ. Գիլիք-
լարըլ, Գարաման Զոլու սոգալ Թ. 11-15
Վարժապետեան Գալիկ (մաքսափաթար)
Գանճեարու Զարլ Իսթան
Տնտեսան Լեւոն և Էնի. Ռուման (Թղթա-
լմա՛ առառուն) Կալթա Ռուման Իսթան
Տնտեսան Տիկ. Արարայլ (կալիկ կալմա՛-
նի և կալի) Կալթա Կէմիլք սոգալ
Թ. 16
Փամպուլեան Կարապետ և որդի (մանիֆա-
թարի) Իսթ. Սուլթան Իսթան Թիլիք-
ձամի սոգալ Թ. 42

Փամպուլեան Յովակի (գալթիկ) Իսթ.
Ենիկալ ձառտէ Թ. 20
Փէլիկեան Գր. և որդի (չինուանի) Կա-
լթա. Գէրգէնիլ Թ. 15
Փէլիկեան Գարուիլ (կերպասեղէնի) Կա-
լթա Զարանճի սոգալ Թ. 36
Փէլիկեան Մարտիրոս (չոգ. գործ.) Կալթա
Փիլիկեան Գարու (Կիլիկ և Լիլլալ Թի-
լիկ տէրառ.) Օրթաքէյ Մուսլիմ Կա-
նի ձառտէ Թ. 118
Օսանեան Միլան (մուսափի) Իսթանպուլ
Մանուկալ Թիլիկ Իսթան Թ. 1
Յարճեան Արամ (աղամա՛ գալմա՛) Իսթ. Մեծ
Շուկայ Գայեթի սոգալ Թ. 45-47

ԱՆՈՒՆԱՅՈՒՆՆԵՐ ՄԵՐԱՆՈՅՆԵՐ
Թէրեան Ժիրար և Վահ Սիրքէնի Գալթա-
քէլ Իսթան
Իննիկեան Արիս Ալթանարայ Ապիլլիկա-
ձառտէ Թ. 71
Կիլիք Տանա Գէյոլու Զանճուլ Թ. 38
Ճարիլեան Սեփոն Կալթա Թիլիքիլ
Թիլիք Տէլիլլալ Իսթան
Գալթալեան Լիլիկ և Տ. Գալթեան Իսթան-
պուլ Սուլթան Զամալ Տիգրանեան Թ. 37-3
Գալթեան Յովակի Գէյոլու Էլմարա Թ.

ՍԵՂԱՆԱՅՈՒՆՆԵՐ
Արեւեան Ժոզէ (սակարանի) Գանճեարու
Եւրաթեան Իսթան Թ. 7
Ժամկեան Եղիարզ ալմ Անգարա
Զաքարեան Եղեարզ (առեւարան) Մեծ
չուկայ Մանուկալ Թ. 31
Մալեան Սարգիս Սիրքէնի պորայի զէմ
Յակարդի Եղարզ (պորայի) Գանճեարու
Յակարեան Իսթան
Շիմիլեան-Լաֆեան (պորայի) Իսթանպուլ
Տէորթիլիկ Վաղրի Իսթան
Վարդանեան Զալիկ (առեւարան) Գա-
նճեարու Արարեան Իսթան Թ. 1
Քիլիքեան Եսայի (պորայի) Սիրքէնի
պորայի զէմ

ՅԱՆԱՅՈՒՆՆԵՐ ԿԻՆԵՆԵՐ
Երարըլ Կիլի Զալի Փամպուլեան Գէյոլու
Իսթիլլալ ձառտէ Սարայ Կիլիկ զէմ
Թիլիք Զալի Գուրու Կիլիկ Ալթանիլ
Գանիկ Զալիկ Զիլլիկիլ
Զալի Կիլիկ Ալթան Գալթալ, Գէյոլու
Բանկալի Զամալ
Իսթան Կիլիկ Սարայ Երարեան Գէյոլու
Բանկալի Զալիլ
Ալթան Կիլիկ Գիլիկ Զարեան Զիլլիկիլ

ՀԱԹԱՅ ԵՒ ԿԵՐԾԻՔՆԵՐ

I

ՀԱԹԱՅ ԵՒ ՀԱԹԱՅՅԻՆԵՐՈՒՆ

ՆՈՐ ԱՐՉԱՆՈՅՍԸ

Հաւանաբար գտնուին ոմանք, որոնք մէկ ականակով լկարենան ըմբռնել, թէ ինչու մասնաւոր գլուխ մը կը յատկացնենք Հաթայի, որուն ազատագրումը դրուագ մըն է լոկ Հանրապետութեան տասնեւհինգամեայ շրջանի կենսունակ գործունէութենէն:

Եւ սակայն այդ դրուագը մասնաւոր նշանակութիւն մը ունի բոլոր այն Հայերուն համար, որոնք կ'ուզեն պահ մը ինքնամփոփուիլ եւ յետագային ականակ մը նետել անցնալին վրայ: Այն անցնալին ուր Հայը գործիք դարձած էր հողիով, մտքով, ըմբռնումներով, գաղափարներով, զգացումներով, սովորութիւններով եւ վերջապէս ամէն բանով իրմէ օտար եւ կատարելապէս իրեն անձանօթ տարրերու ծնոքը, որոնք իրենց շիլ հաշիւները ունէին Քուրք մեծ ու վեհանքն ազգին եւ ազնիւ, ուղղամիտ ու հաւատարմ Հայ ժողովուրդին միջեւ զրօտութեան որո՞մ ցանկելու:

Դժբախտաբար, այդ տխուր փորձութեան շրջանին Հայ ժողովուրդը լուծեցաւ հետաւեալ առաջնորդներ, ատենին փրկելու համար զինքը անդունդին մէջ գլորել: Եւ եթէ ամբողջովին չզլորեցաւ, աստիկա ուղղակի արդիւնքն է իր բնածին պարկեշտութեան եւ ուղղատեսութեան:

Հաթայի մէջ, անոր անկախութեան համար մղուած պայքարի օրերուն, ճիշդ նոյն պատմութիւնն է որ պիտի կրկնուէր: Դժտութեան եւ անպատահութեան որո՞մ ցանկելու ճիշդ նոյն փորձերը, նոյն խաղերը կը կատարուէին, զենթէ նոյն դերակատարներուն կողմէ:

Բայց այս անգամ, ինչպէս Հաթայի Քուրքը, Հաթայի Հայն ալ անպաշտպան ու առանց առաջնորդի չէր:

ԱՅՍԻՄԻՒՐԷԼ ԿԱՐ: Քուրքին եւ Հայո՛ւն Աթաթիւրքը: Իր ժողովուրդին Աթաթիւրքին, ընկճուածին, անիրաւութիւն ճշմարիտ Հայրիկը, որ մէկ խօսքով Հաթայի տասնեակ հազարաւոր հայութիւնը փրկեց նոր արկածախնդիրներու զօր դառնալէ:

Նուա՛գ էր միթէ թիւը այն Հայերուն, որոնք տարիներէ ի վեր Հաթայի գիւղերուն եւ քաղաքներուն մէջ տուն-տեղ ըլլալէ յետոյ, թիլ էր մնացորդ դարձելու ծնոք առնէին գաղթականի ցուպը, նոր հորիզոններու տակ արշալոյս փնտռելու համար, պարզապէս դրզուած ու թելադրուած օտար եւ ննկամիտ տարրեր:

Միևնոյն երջանիկ է այսօր Հաթայի հայը: Աւելի երջանիկ անտարակոյս, իր այն բազմաթիւ ազգակիցներէն, որոնց շրջանակը թերեւս աւելի հոխ եւ սակայն կը մնան զրկուած հայրենի հողէն:

Հաթայը, Քուրք Մեծ Հայրենիքին այդ նարբարոյ ճակը, որուն վրայ պէտք է գուրգուտն բալտս անխիւր, կենդանի օրինակն է մտի, հոգիի, զգացումի այն շեղ նոյնութեան որ կը կազմեն Քուրքն ու Հայը անժխտելիօրէն:

Այսպէս համոզուած են մեր Հանրապետութեան բոլոր վարիները, այսպէս համոզուած ենք եւ մենք, բոլոր Քուրք Հայերս անխիւր:

II

ՀԱՅԵՐԸ ՀԱԹԱՅԻ ՄԷՋ

Հաթայի մէջ այժմ 30,000ի հասնող հայութիւն մը կայ, որ քաղաքացիական ամէն իրաւունք կը վայելէ եւ անկեղծօրէն փառած է երկրին յառադրութեան գործին:

Սաննազի ընտրութիւնները երբ կատարուեցան վերջեւ, քուէարկութեան իրաւունք ունեցող 5504 Հայեր մասնակցեցան եւ ըստ օրինի ընտրեցին հետեւեալ 5 երեսփոխանները:—

Միհրան Քէշիշեան (Նուպարեան վարժարանի ուսուցիչներէն):

Յովհաննէս Գազանճեան (կարող եւրոպացի):

Խալատուր Գաբազանճեան (առեւտրական եւ Բարեգործական Պէլլանի մասնաճիւղին տնտեսագետ):

Յ. Գալիթեան (երկրաւոր եւ Մելքոնեանի ուսուցիչներէն):

Մարտի Գալիթ (Հայ-Իսթրիկ):

Հաթայի Ազգ. Ժողովի քացման առթիւ (3 Մեպ, 1938) Յովհաննէս (Իսա) Գազանճեան խօսեցաւ պատմական, իմաստայից հառ մը, որուն կարեւոր մասերը կ'ուսանէ հոս.

«Այս պատմական օրուան մէջ մեր անկախութիւնը բոլոր խանդավառութեամբ օճած աշենին» այս անկախութիւնը մեզ շնորհող երկու մեծ հանրապետութեանց եւ ահմեց մեծ պետեան մեր երախտը յայտնել մեզի համար նուազան պարտք էր համարինք: Մեզ Սաննազիներու համար հպարտացուցիչ է որ Քուրքիոյ եւ Յուսէպի նման երկու ուժեղ տնտեսական միջոց խոր եւ հիմնական բարեկամութեան մը հաստատման մեր Սաննազի զենքն եղած է: Մեզ անկախութիւնը շնորհողով, մեզի մեծ վասնութիւն մը կը յայտնուի: Մեզի ինկած պարտքն է այս վասնութեան արժանի ըլլալին ապագայուն: Հայ հասարակութիւնը զոր պատիւ ունենէ երկայնացել հոս այս հայրենիքին համար, հաշկ եղած ամեն ծառայութիւնը եւ զոհողութիւնը չպիտի զլանաւ: Բոլոր Հայերը իրենց եղբայր Քուրքեան եւ բոլոր միւս տարրերուն հետ մեզի մեզի օտով անկեղծութեամբ պիտի զօրծաղեն:

«Մենք ալ Քուրքեան հետ մէկ ըլլալով աշխարհի վրայ բազմակերպութեան առաջին սերմեր ցանող, մարդկութեան յառադրութեան միակ ազգակը կազմող մեծ ազգ: Եւ խմբակէն ենք: Ներկայ դարուն են բարձր անհասանելիութիւնը կազմող Աթաթիւրք միջոց չնչակեց որ Քուրք եւ հայ ցեղերը մէկ են եւ եղբայր: Պէտք է որ ի գործ դնենք մեր բարձր պետի դրած սկզբունքներ: Ով որ այս սկզբունքին կը շեղի, դաւանանա՞ծ կ'ըլլայ Աթաթիւրք: Հետեւաբար Սաննազի մէջ զանազան տարրերու հետ ցար ինչպէս որ իբր եղբայր կ'ապրենք եւ կ'ապրինք, ասկէ վերջ ալ մեր այս յարաբերութիւնները աւելի մեծ կարեւորութեամբ վերջին ասիւնան յառաջանել մեր ամենեւնի փափանքն է: Աթաթիւրք դրած սկզբունքներն մեր մէջ գործադրութիւնը երաշխաւորող Մեծ Ժողովին ընտելի տնտեսական ուղեգիծներով երկրին եւ մեր ժողովուրդին բարօրութիւնը եւ երջանկութիւնը կը մարդենք եւ այս առթիւ մեզ երեսփոխան ընտրող ազգին երախտը կը յայտնենք:

Նորակազմ Հանրապետութեան նախագահ Թայֆուր Մեհմեդ երկրին զեկը մեզ առնելուն պէս, պատճառի կոչուեցան փորձագէտ անձեր, որոնց կարգին պատասխանատու պատճառներ վասնուեցան նաեւ Հայերուն: Այսպէս, նախ, 5 երեսփոխաններն ալ խորհրդական կարգուեցան Ներքին, Երեսփոխան եւ Երկրագործական նախարարութիւններուն եւ ազգայնացման կառավարութեան նոր պատճառներու եւ ուսեմաններու անուանումին համար: Գազանճեան եւ Գալիթեան ընկերացան Հանրապետ. Նախագահին, երբ ան այցելեց երկրին գլխաւոր քաղաքներ:

ՄԱՐԾԱԶԱՆ, ԱՆՈՒՆԸ ԻՆՉՈՒՆ ԵՄԵՐՆՏԵՑԻՆԷՔ

Արժագան = նուէր, ընծայ և պարգև բաժնուհի որպէս հոմանիշ տարիներէ ի վեր հաւասարապէս գործածուած է թէ՛ թուրքերէն լեզուի (armağan) և թէ՛ հայերէնի մէջ, մինչեւ իմաստով: Բրօք. Անտանի Արմասական Բառարանը, Հիւնքեարալէյեանի Անգլաբանական Բառարանը, Գէորգ Դպիրի Պարսկերէն Բառարանը, Սահակ վրդ. Ամատունիի Հայոց Բառ ու Բանբը, Վենետիկի Հայկազեան Բառարանը և զետ ուրիշ քննական աղբիւրներ կը հաստատեն թէ Արժագան մեր մատենագրութեան մէջ մուտք գործած է ուկրաինէն սկսեալ:

ԱՒԱՐՑԵԼՈՒ ԱՅԵՆ

Այն պահուն երբ կը լրանայ Արժագանի պատաստութիւնը, պարտք կ'զգանք չնորհակալութիւն յայտնել այն բոլոր պաշտօնական թէ մասնաւոր հաստատութեանց վարիչներուն, ինչպէս նաեւ մեր բազմաթիւ համակիրներուն, որոնք զիւրացուցին մեր պրպտումները, իրենց հալածանքով տեղեկութիւններով:

Չենք յաւակնիր անուշա ըսելու թէ կատարեալ և անթերի գործ մը կը ներկայացնենք հանրութեան: Սակայն այն խոր համոզումն ու գոհունակութիւնը ունինք, թէ իբրեւ հանրագիտական քաղաքացի, կատարեցինք անհրաժեշտ ու նուիրական պարտականութիւն մը, որ կոչուած է հախաքայլը ըլլալու նմանորինակ աշխատութեանց:

ՀԱՅՏԷ՛

Նամակահաւով թ. 2182

Պէյովլու—Խորանպուլ

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Ի՞նչ Պանֆաւրի մէջ եթէ հաշիւ մը բանաւ, ոչ թէ միայն մեր ապագային համար գրամ խնայած կ'ըլլաւ, այլ նաեւ:

ՓՈՐՁԱԾ Կ'ԸԼԼԱՔ ՁԵՐ ԲԱՆԴԻԼ

Ի՞նչ Պանֆաւրն, տարին չորս անգամ պարգեւաւոր վիճակահանութիւն կը կատարէ, բոլոր այն փոքր ընթացիկ հաշուի տէրերուն միջեւ, որոնց խնայողութիւնը նուազագոյն յիսուն տկիի կը հասնի:

Պարգեւաբաշխութեան գումարն է

28,600 ԹՐԲԱԿԱՆ ՈՍԿԻ

1938 տարուայ վերջին վիճակահանութիւնը տեղի

պիտի ունենայ Դեկտեմբերին

ՄԻ ԶՐԿՈՒՆԻՔ ԱՅՂ ԱՌԻԹԷՆ

DENİZBANK

YALOVA KAPLICALARI - OTEL TERMAL

ԵՍԼՕՎԱՅԻ ԶԵՐՄՈՒԿՆԵՐԸ - ՕԹԷԼ ԹԵՐՄԱԼ

ԱՆՋՈՒԳԱԿԱՆ ԶՐԱԿԱՅԱՆ ՍԸ

===== ԵՂԱՆԱԿ-ԳԱՐՈՒՆԷՆ ՄԻՋԵԻ ՍՇՆԱՆ ՎԵՐՁԸ =====

ԵՍԼՕՎԱՅԻ. Մարմարալի վրայ, Իզմիրի ժողովուրդին մոտիկը հրաշագեղ գիրքով զիւղարարար մըն է: Տէլէֆօնը կը կոչուի ԵՍԼՕՎԱՅԻ և արագընթաց շուկաներուն շնորհիւ, կարելի է երկու ժամէն կտրել Իսթանպուլ-Եալովա համբան:

ԵՍԼՕՎԱՅԻ. պատմութեան ամենահին շրջաններէն իսկ մեծ համբաւի մը արժանացած է, իր առողջարար կլիմային եւ բուրբուն բուժիչ յատկութեան շնորհիւ:

ԵՍԼՕՎԱՅԻ. բացի այն բազմաթիւ հանգստաւէտ պանդոկներէն որոնք զերմութեամբ անմիջական շրջանակին մէջ կը գտնուին, այժմ կրկնապէս գեղեցկացած է շինութեամբը Օթէլ Թէրմալին, որ իրաւամբ կը մրցի Եւրոպայի ամենաարդիական եման հաստատութիւններու հետ:

ԵՍԼՕՎԱՅԻ. շնորհիւ իր այս արդիական հաստատութիւններուն եւ բնական հրաշալի գեղեցկութեան, դարձած է բազմաթիւ տեղացի թէ օտար զբոսաշրջիկներու անզուգական ժամադրաւայրը: Զբոսաշրջիկները կը գտնեն ամէն զիւրութիւն եւ ամէն բնակի յարմար պայմաններ:

Մասնագէտ բժիշկներու հսկողութեան տակ

ԵՍԼՕՎԱՅԻ ի համբաւել տափօտերի եւ իբէրիւշալ բուրբուն, հրաշքներ կը գործեն հիմնական դարմանում յառաջ բերելով բժշկական, նիւրիսի, սիրտի, նեւրալիի, մարտկան գործարաններու եւ այլ հիւանդութեանց մէջ:

ԵՍԼՕՎԱՅԻ մէջ հանգիստի եւ դարմանումի որերը տաղտկացուցիչ եւ միտքիմակ լին անցնիր: Արեւելեան եւ արեւմտեան երաժշտութեան Քուրքիոյ լուազոյն վարպետներէն կազմուած նուագախումբեր, զանազան պանդոկներու եւ բացօթեայ զբոսավայրերու մէջ երաժշտական հանելի վայելք մը կ'ընծայեն հանրութեան:

Չեն մոռցուած նաեւ՝ սինէման, թատրոնը, լողանքի աւազանը եւ բեմիսի forքը, օժտուած ամէն կատարելութիւններով:

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել. —

Denizbank, İstanbul Şubesi Yalova Müdürlüğüne, Tel : 44678

DEBANK

INTERNATIONAL - 800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

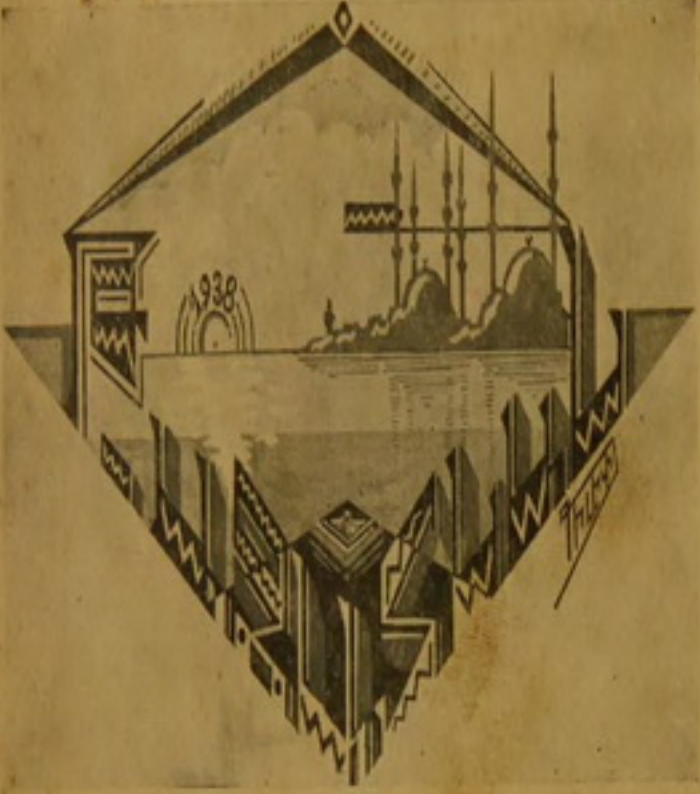
800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

800 777 7777

Fiatı 100 Kuruştur

99li 100 99mc

Arşivimden 1 Soğur

Adres :

Posta Kutusu № 2182

Beyoğlu — İstanbul

